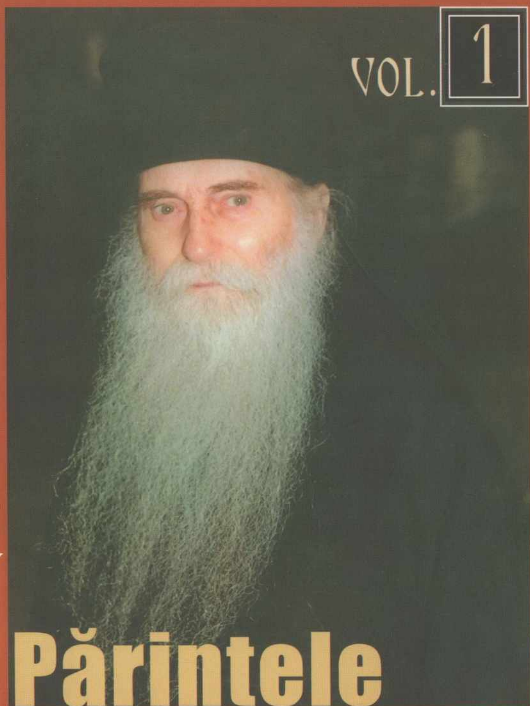
IATĂ DUHOVNICUL

VOL. 1

Părintele Arsenie Papacioc

De acelaşi autor au fost alcătuite:

Ne vorbeşte Părintele Arsenie, vol. 3, Mănăstirea Sihăstria, 1998.

Efecte înşelătoare: visul, talismanul şi epistolia, Mănăstirea Dervent, 2000.

Veşnicia ascunsă într-o clipă, Editura Reîntregirea, 2004.

Iată duhovnicul – Părintele Arsenie Papacioc, vol. 2, Editura Sophia, 2006.

Călăuză în viaţa monahală, Editura Sophia, 2006.

Sfânta Liturghie. Cum putem să o înţelegem, Editura Axia, 2006.

Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc, vol. 3, Editura Sophia, 2006.

Viaţa noastră în Hristos: Ortodoxia, Editura Sophia, 2007.

Spovedania şi îndrumarea duhovnicească, Editura Valentina, 2007.

Iată duhovnicul. Părintele Arsenie Papacioc, vol. 2, Editura Sophia, 2007.

Iată duhovnicul

Părintele Arsenie Papacioc

Vol. 1

Ediție alcătuită de
Ieromonah Benedict Stancu

editura Σοφία

București

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velciov

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

Iată duhovnicul: părintele Arsenie Papacioc / ed. alc. De ieromonah Benedict Stancu. - Bucureşti: Editura Sophia, 2007
vol.
ISBN 978-973-136-032-4
Vol. 1. - 2007. - Bibliogr. - ISBN 978-973-136-032-4

I. Benedict Stancu, ieromonah (ed. şt.)

28(498) Arsenie Papacioc
929 Arsenie Papacioc

Precizare

Aşa cum se ştie, aceeaşi virtute e dobândită de fiecare creştin altfel, oglindindu-se astfel unicitatea persoanei[1] şi, de asemenea, fiecare persoană e înzestrată cu o altfel de sinteză a tuturor virtuţilor. În acest sens, prezenţa oamenilor nu-l distrage pe Părintele Arsenie Papacioc peste măsură, ci, din dragoste pentru oameni, este chiar deschis şi călduros, în orice caz, nu-l împovărează prezenţa lor, fapt prin care se deosebeşte de alţi nevoitori, care, pentru a petrece în rugăciune, au nevoie de condiţii liniştite şi de însingurare, cum am observat de exemplu la Părintele Cleopa Ilie, *un burduf plin de Duh Sfânt*[2], pe care l-am cunoscut personal şi ca duhovnic între anii 1996 şi 1998, perioadă petrecută de mine ca frate de mănăstire în *Sihăstria*.

În altă ordine de idei, Părintele Arsenie a ştiut a se situa cuminte între cele două abisuri: *trecutul* şi *viitorul*. A găsit o echilibrare de bun simţ, care să ne ferească deopotrivă de imobilism şi închistare, cât şi de utopii. Nu s-a lăsat pradă ispitei schimbărilor cu dinadinsul, fără a pierde din vedere că nu toate au fost bu-

---

[1] Ps. 32, 15.

[2] Expresie folosită de Părintele Sofronie pentru a-l caracteriza pe Părintele Porfirie.

ne în trecut. Tot ce-a preluat de la predecesorii săi a devenit o tradiție filtrată, îmbogățită, asimilată cu discernământ. În felul acesta ne-a încurajat să trăim din plin bucuria *prezentului* și putem conchide că slujirea cuvioșiei sale ca duhovnic este dinamică în interiorul Tradiției.

Iată duhovnicul... am intitulat și inițiat această colecție... Facă Domnul ca fulguranța adevărului trăit de Părintele Arsenie, ce se reflectă și în cuvintele consemnate în cele trei volume din această colecție – „Cine e monah (e valabil și pentru mireni – *n.n.*) credincios și adevărat? Cel ce și-a păstrat până la capăt ardoarea, cel care nu încetează să adauge până la sfârșitul vieții foc peste foc, flacără peste flacără, râvnă peste râvnă, dorință peste dorință[1]" –, să ne învăpăieze și pe noi cu dumnezeiescul dor.

Ieromonah Benedict Stancu,
Adormirea Maicii Domnului,
15 august 2007

[1] Sfântul Ioan Scărarul.

A fi un mântuitor cândva şi undeva...

– Cum putem dobândi Duhul Sfânt?

– Dacă vreţi să dobândiţi Duhul Sfânt, vă spun, şi acesta este lucrul cel mai important în viaţa duhovnicească: să ştii să te smereşti cu adevărat. Eu i-am spus o smerită smerenie. Cu cât te smereşti mai mult, cu atât eşti mai mult hărăzit. Dar atenţie! Niciodată omul nu ştie că el este smerit. Dacă spui că eşti smerit te-ai mărginit, ai rămas numai la o înţelegere raţională a lucrurilor.

„Cum să scăpăm de dracul?", „Dar ce ne facem fără dracul", care ne aduce la o smerenie autentică prin ispitele lui. Altfel oamenilor le este greu să se smerească adevărat. Se smeresc raţional, cum bine zice un părinte: „E smerit mândruleţul". Pe când dracul îţi aduce un duh adevărat de trăire, pentru că vrei să scapi cu orice chip de putoarea lui. L-a lăsat cu rost Dumnezeu, pentru că atunci când treci printr-un mare necaz ai bucuria că ai scăpat şi eşti un om care respiri smerit.

Dorinţa noastră este să ajungem în veşnicie şi nu se poate câştiga aceasta pe treptele ei grozave decât dacă mergi în urcuş cu smerenia. Numai aşa vine şi harul lui Dumnezeu, fără de care nu putem să ne mântuim.

Nu faptele noastre ne mântuiesc, ci ele ne fac vrednici de harul lui Dumnezeu, ceea ce este altceva. Deci

din educaţia care şi-o face mireanul şi călugărul să nu lipsească smerenia. Să nu aibă o părere de sine. Să se vadă că el este sub toată făptura, să lupte cu pacostea aceasta de părere de sine, cu mândria asta nenorocită, care a dat atât de lucru cerului – mândria dracilor.

Deci cum să nu mă smeresc, când ştiu că nu mă mântuiesc din cauză că nu primesc harul lui Dumnezeu, pentru că sunt mândru?Vedeţi foarte mulţi oameni de bună credinţă s-au pocăit de păcatele făcute dar n-au scăpat poate de mândrie.

Sfântul Macarie are chiar o discuţie cu dracul, care îi reproşează: „Multă silă am de la tine, Macarie, căci nu pot asupra ta. Iată, orice faci şi eu fac. Tu posteşti, dar eu nicidecum nu mănânc. Priveghezi, dar eu nicidecum nu dorm. Numai una este cu care mă biruieşti. I-a zis lui Ava Macarie: Care este? Iar el a zis: Smerenia ta, şi pentru aceasta nu pot asupra ta".

Vedeţi, dragii mei, ce fel de smerenie aveau aceşti părinţi care nu tăceau, pentru că se puneau mii de întrebări, dar primeau loviturile şi jignirile învinovăţindu-se pe sine.

Dacă suporţi cu drag învinuirile, vorbele de rău ale altora, este simptomul unui început de viaţă smerită. Dacă suporţi crucea cu drag, nu silit, e simptomul unei autentice smerenii, deci este Duhul Sfânt în tine.

Nu este vorba despre o smerenie raţională, ci despre o smerită smerenie... Nu de o smerenie simplă, raţională, care se ia în comparaţie cu mândria, care să încânte mintea, să încânte preocupările duhovniceşti, ştiind că fără ea nu se poate face nimic, ştiind că Dumnezeu, în totalitatea Lui divină, este numai în omul care e smerit, în inima care e smerită... Însă o

conştiinţă a acestui fapt şi o dorinţă mare de a nu rupe legătura cu veşnicia, cum încercam să vă spun, nu încetează deloc şi am constatat – lucru care m-a încurajat enorm de mult – că bunul Dumnezeu ne iubeşte mai mult decât credem noi. Noi ştim din literatură că Dumnezeu e iubitor, că ne iubeşte, că este dincolo de iubire, că te acceptă, că te vrea aşa cum eşti tu, numai să fii sincer... Sigur că o dorinţă de înduhovnicire există în foarte mulţi oameni, care şi-au pus problema şi s-au şi dăruit chiar...

– Eu sunt păcătos, de exemplu, fumez, sunt curvar, cine ştie... Dar sunt sincer... Precumpăneşte sinceritatea faţă de slăbiciuni?

– Acestea nici nu contează, domnule... Eu v-o spun ca un duhovnic: nici nu contează! Cu o simplă dezlegare, cu o simplă căinţă, cu o singură strigare... Dacă am apucat să spun, – şi am văzut că a plăcut lucrul acesta –, v-o spun, duhovniceşte: *orice clipă poate să fie un timp şi orice suspinare poate să fie o rugăciune...*

– Dar asta nu suspendă importanţa pravilei, la urma-urmei...

– Nu, ştiţi, *pravila e pravilă, tipic-tipic, şi la inimă nimic...* Nu trebuie să ne păcălim! Nu trebuie să o neglijăm, dar ea trebuie simţită, nu făcută pur şi simplu, ca obişnuinţă. Spun şi Sfinţii – şi m-am convins de lucrul acesta – că e vorba mai mult de o permanenţă, de o prezenţă a inimii noastre cu Dumnezeu; „dacă creştinul, când stă la rugăciune, numai atunci se roagă, unul ca acesta nicidecum nu se roagă", cum spune în

Pateric.[1] Deci, lupta cea mare este să avem o permanență, să avem inima prezentă la Dumnezeu, să avem educația inimii, adică să existăm mereu. Le spun credincioșilor că și un fir de praf, în sinea lui, pretinde că există, și mai mult se vorbește despre un fir de praf decât despre un munte; de aceea bine a zis cine a zis când a zis că un sâmbure este mai important decât un munte, pentru că un sâmbure poate crea, poate crește, poate deveni un munte!

– *Chiar Mântuitorul a spus asta...*

– Da... Și de-asta spun că preocuparea unui om duhovnicesc trebuie să fie o prezență continuă. De aceea vă spun că nu trebuie să se teamă nimeni, dacă are inima sinceră, de faptul că s-a „bălăcit"; dacă a făcut-o din instinct, fără conștiință, sau chiar cu știința că face un păcat, nu-i nici o primejdie: dacă se ridică, nimic nu este pierdut, atâta vreme cât sufletul nu abdică și cât capul se ridică din nou, iar credința rămâne în picioare.

– *Vreau să vă mai întreb un lucru: din constatările dumneavoastră – sper că asta nu este o indiscreție –, care vi se pare astăzi păcatul cel mai frecvent al nostru, al oamenilor? De ce tip de deraiere vă izbiți cel mai des?*

– Acum, depinde... Vă gândiți la toată omenirea sau doar la România?

– *Nu, la noi, la români, la cei cu care intrați dumneavoastră în contact...*

[1] *Pateric*, Alba Iulia, 1999, cap. XXII, 5, p. 449.

– Sigur, păcatul cel mare este tocmai această lipsă de Dumnezeu. Dar dacă un om e conştient că el e păcătos, şi este nedumerit, fără discuţie că trebuie să-l pui în situaţia de a se smeri, de a înţelege...

– Dar, la numărătoare, noi am ieşit 86% creştin-ortodocşi...

– Da, mă rog, statistica asta e uşor de înţeles, eu chiar credeam că suntem mai mulţi... Dar un păcat mare care se face, mai ales în obşti, este vorbirea de rău; sunt, de asemenea, convins că în Iad cei mai mulţi păcătoşi sunt cei care au vorbit de rău, pentru că aceasta este ucidere. Fără să-şi dea seama că e ucigaş, ca să se pocăiască măcar, omul vorbeşte de rău cu atâta dezinvoltură, cu atâta lipsă de dorinţă de a rămâne un om vertical...

– Părinte, daţi-mi voie să vă întreb ceva, ca să fiu sigur că am înţeles bine despre ce vorbim... Bunăoară, a observa cu discernământ că cineva face anumite lucruri nocive pentru ceilalţi înseamnă a-l vorbi de rău?

– Dumneavoastră trebuie să ştiţi că, având discernământ, celălalt nu trebuie să creadă că eu trebuie automat să-l iert, fiindcă aşa spune Scriptura... Fiindcă eu am voie să mă apăr, şi nu mă apăr pe mine, ci apăr Adevărul, prin care îl atacă pe el. Deci, avem discernământ în ceea ce priveşte starea aceasta de rugăciune, starea de înduhovnicire sau, în sfârşit, de ceea ce se spune despre noi. Avem putinţa să înfruntăm, avem libertatea să înfruntăm, n-avem însă nici un drept să duşmănim, să urâm. Este foarte greu să exprim acum

cât de multă libertate simți atunci când nu mai urăști... Să știți dumneavoastră că numai în literatură se știe și se vorbește despre ceea ce a spus Mântuitorul cu atâta hotărâre – „Iubiți pe vrăjmași!”[1] Aici vine foarte multă lume, mai ales din sfera intelectuală – profesori, studenți... – și îi întreb: „Ați încercat vreodată să iubiți pe vrăjmași?” Asta e o poruncă, nu e numai un sfat, și deci nu e o utopie. Dacă tu încerci, cu adevărat, la nivelul unei zile sau la nivelul unei vieți întregi, să-ți faci educația de a-l iubi pe vrăjmaș, te ajută enorm Hristos, iar dacă mori, ai murit ca un iubitor de vrăjmași, chiar dacă nu ai ajuns la capăt... Pentru că lumea nu știe că, dacă „dai voință, iei putere”, adică, dacă încerci un lucru bun, foarte mult te ajută harul lui Dumnezeu. Și atunci, insistând mereu să nu-i urăști pe vrăjmași, ba chiar să-i și iubești, asta îi place mult lui Dumnezeu, pentru că *El a vrut să facă pace și să elibereze sufletele oamenilor, care sunt zbuciumați și sunt într-un permanent război cu ei înșiși.* Între dreptate și conștiință, să știți că cea care are cuvântul este conștiința și trebuie cu orice chip să ne lăsăm conștiința să lucreze, să nu ne lăsăm și să încercăm să iubim. Prin asta dovedim că ceea ce a spus Hristos nu este o utopie. Dar avem voie să-i înfruntăm pe vrăjmași...

– La un moment dat, și Iisus a intrat cu biciul în templu...

– Nu se poate compara. Iisus apăra o concepție extraordinară, și a făcut acel lucru acolo, pentru că tocmai cu aceia lucra și trebuia să-i răstoarne cu orice

[1] Luca 6, 35.

chip, căci vroia să le aducă o lege nouă.[1] Noi avem aceste legi noi, acum; şi chiar boii şi porumbeii nu se mai vând în „templele" noastre.

---

[1] „Poporul israelitean – şi acesta e meritul său incontestabil şi nepieritor – a recunoscut pe Dumnezeu când pe acelaşi munte cu două nume, Sinai şi Horeb, i-a vorbit printre fulgere şi tunete lui Moise ori ca adiere de vânt lin şi dulce i S-a arătat lui Ilie. Când însă prin glasul prorocilor l-a chemat la îndreptare, norodul acesta teofor n-a ştiut decât să-i prigonească ori să-i omoare pe purtătorii de cuvânt ai divinităţii. Iar când, asemenea stăpânului viei, Tatăl trimite în lume pe însuşi Fiul Său prea iubit, urmaşii milostivnicului şi ospitalierului părinte Avraam nu găsesc nimic altceva de făcut decât să-L răstignească pe Acesta, poticnindu-se de piatra de la capătul unghiului, care-i şi zdrobeşte.

Nu se putea ca ucigaşii prorocilor şi ai Fiului, ca făcătorii de rele şi zămislitorii de roade acre să mai continue a deţine monopolul Făgăduinţei. Ea urma să treacă (fără a exclude câtuşi de puţin cazurile individuale de păstrare a dreptăţii şi deci calificativul de „om al lui Dumnezeu") asupra tuturor neamurilor, pe linia planului divin de mântuire cosmică şi de lărgire neîncetată a cunoaşterii adevărului. Parabola lucrătorilor celor răi ne vorbeşte în cuvinte lesne de înţeles despre părăsirea de către iudei a *Vechiului Testament* (pe care-l înlocuiesc cu *Talmudul* – cod de procedură canonică) şi despre preluarea revelaţiei dintâi de către creştinism. Litera Legii, iudaismul o păstrează cu o minuţiozitate şi o scrupulozitate (un fel de panică a mărunţişurilor) nu lipsite de dramatism şi îndârjire; dar spiritul Legământului l-au moştenit – prin şi întru Hristos – ucenicii, urmaşii şi credincioşii Săi, care au înţeles că litera omoară, iar duhul dă viaţă. A lor este acum via, spre lucrare, rodire şi îmbogăţire. Fie ca ei să se dovedească, în adevăr, vrednici de misiunea ce li s-a încredinţat, care-i bună şi fericită vestire, dar presupune totodată şi cutremurătoare răspundere.

Ce ne călăuzeşte? *Vechiul Testament* ca prorocire şi preînchipuire a *Noului Testament, Noul Testament* ca împlinire şi desăvârşire a celui Vechi, *Scriptura* adică, întreagă, cuvântul Unuia şi Aceluiaşi Dumnezeu, Care mai întâi a dat Legea pe muntele descoperirii, iar apoi a îngăduit săvârşirea Jertfei de pe dealul Căpă-

– *Da*...

– Sunt destul de mulţi cei cărora merită să le spunem „cornoraţi" şi cu ăştia trebuie să ne înfruntăm, dar nu avem voie să ne urâm. Dacă dorim să fim creştini cu nădejde de mântuire, trebuie să ţinem cont că tot ce a spus Hristos este adevărat, şi mai ales lucrul acesta. De aceea am spus, când m-aţi întrebat care ar fi păcatul cel mare, că tocmai aici nu suntem prezenţi, în centrul vieţii creştine: să iubeşti. Se vorbeşte de rău, imediat, şi atunci lucrurile se complică... Ceea ce am constatat ca duhovnic este că foarte multe păcate urâte, grele, se mărturisesc, dar vorbirea de rău se omite, se trece cu vederea, justificându-se: „fiindcă nu le face numai el, ci le face toată lumea"! Însă un conducător, dacă poartă sabie[1], este legitimat să ia o măsură.[2] Referitor la episodul acela când a lovit Hristos

ţânii, spre a ne chema la libertate, a ne mântui şi a ne deschide ochii asupra misiunii noastre fără seamăn pe pământ şi în lume. O! de ni s-ar lumina mintea ca să pricepem, de ni s-ar înzeci puterile ca să putem făptui, de ni s-ar aprinde râvna ca să facem din via aceasta sădită de dreapta lui Dumnezeu preafrumoasa grădină pentru înflorirea căreia S-a urcat pe cruce Fiul Său Cel Unul Născut." (*Părintele Nicolae Steinhardt*)

[1] „Că dregătorii nu sunt frică faptelor celor bune, ci celor rele [...] Iar de faci rău, teme-te; *că nu în zadar poartă sabia*" (Rom. 13, 3-4).

[2] „Lordul Halifax, ministru de externe al Marii Britanii în 1938-1939, se întreba: *Cine-s eu ca să judec?* (Să judece guvernul german şi partidul naţional-socialist.) Şi trăgea concluzia: creştinul neavând căderea să judece pe un altul, ţara lui nu putea face nimic pentru a veni în ajutorul micilor naţiuni europene sau al năpăstuiţilor.

Ca individ, fără îndoială, lordul Halifax, ca individ şi în calitate de creştin nu putea judeca pe nimeni. Dar ca ministru şi slujbaş public era dator să apere dreptatea, şi la nevoie cu forţa. A

cu biciul în templu, era Dumnezeu, şi a dorit foarte mult să introducă în lume o concepţie nouă[1], şi mai ales la poporul acela cerbicos, evreii, ştiţi...

---

confundat scrupulele personale cu îndatoririle bărbatului de Stat. *Confuzie gravă: în caz de conflict între conştiinţa individuală şi datoria faţă de colectivitate, soluţia este demisia.*

«Omul public» trebuie să asigure aplicarea ordinei lumeşti şi respectarea relativei noastre dreptăţi umane. Nu se poate refugia în neparticipare. Cavalerii rătăcitori făceau acte de justiţie. Iar sfinţii, dacă înspre ei jinduia lordul Halifax, se retrăgeau cu totul din lume, nu încurcau treburile pământeşti, trăiau în pustie şi nu pe Whitehall." (*Părintele Nicolae Steinhardt*)

[1] „Norma cea nouă e dragostea, nu mai e stricta, riguroasa, searbăda, îngrădita dreptate şi cu atât mai puţin suprameticuloasa, oarba împlinire a celor şase sute treisprezece porunci. Iată ce nu au înţeles fariseii. Caracterul paradoxal ce stă la temelia noii învăţături ei nu l-au mai putut nici constata, nici asimila. Leon Bloy însă – care L-a iubit pe Hristos şi a intuit existenţial tâlcul parabolelor Sale – a putut scrie: «O! Hristoase, Care-i iubeşti pe cei ce Te răstignesc şi răstigneşti pe cei ce Te iubesc» . Aşa şi este: pe ucigaşii şi hulitorii Săi îi iartă, iar pe apostolii, ucenicii, credincioşii Săi îi meneşte răstignirii, sfâşierii de către fiare, arderii pe rug, strujirii cu gheare de fier, prigoanei şi tuturor soiurilor de chinuri, suferinţe şi scârbe. Pentru primii se roagă Tatălui, pe ceilalţi, pe ai Săi, îi sfătuieşte să-şi ia crucea şi să-L urmeze pe calea calvarului.

Creştinismul, faţă de Legea veche, ca *mod de viaţă*, e ceva cu totul nou, e altceva, cu totul *altceva:* trecerea de pe un domeniu pe altul, de la o axiologie la alta produce un efect pe care fizicienii îl numesc efect de zoom: situaţia e răsturnată, perspectiva se desfăşoară din cu totul alte puncte de orânduire a câmpului vizual, şi din cu totul alte puncte de reper. Creştinismul faţă de legea veche se află într-o postură asemănătoare cu a fizicii infraatomice şi cuantice faţă de mecanica newtoniană: într-atâta e dragostea diferită de simpla dreptate, într-atâta o depăşeşte, deschizând ochilor noştri uimiţi alt orizont, o altă lume cu alte legi paradoxale." *(Părintele Nicolae Steinhardt)*

– Părinte Arhimandrit, se spune aşa, că Dumnezeu are două braţe: unul al iubirii, iar altul al dreptăţii... În România actuală există o problemă capitală: vina. Există cineva vinovat? Credeţi că părinţii duhovniceşti ai poporului ăsta – nu sunt mulţi, dumneavoastră ştiţi bine că, din păcate, nu sunt mulţi, dar sunt importanţi, sunt consistenţi – trebuie să facă o lumină în tema asta: „E cineva vinovat în România?" Asta e, de fapt, o problemă ce preocupă întregul Est...

– Sunt foarte mulţi vinovaţi... Sunt foarte mulţi! Şi să ştiţi că prin răspunsul meu nu am de gând să apăr pe cineva, folosind tema scripturistică a iubirii vrăjmaşilor... Dar sunt foarte sigur că dacă mă găsesc pe poziţia aceasta, de a-l înfrunta iubindu-l, Dumnezeu va purta grijă să-l pedepsească. *Astăzi se trece uşor peste ceea ce este cel mai important: prezenţa lui Dumnezeu în mijlocul Istoriei, în mijlocul nostru.*

– Părinte, e mai aproape omul de Dumnezeu în astfel de situaţii? Mulţi deţinuţi importanţi au spus că L-au aflat pe Dumnezeu acolo, în detenţie. Ştiţi, „Jurnalul Fericirii"...

– Da, da, fără discuţie... Fără discuţie! Pentru că este o persistenţă a suferinţei, aceasta nu e accidentală, nu este întâmplătoare. E vorba de ani şi ani, eu am stat paisprezece ani, bunăoară, ştiţi...

Vreau să vă spun, legat de întrebarea asta: în închisoare omul se apropie foarte mult de divinitate, pentru că oricine este înţepat, vrea să scoată ghimpele. Iar acolo instrumentul cu care putea fi scos ghimpele nu era decât Dumnezeu! La El apelam...

Referitor la întrebarea anterioară, să știți că se încearcă foarte mult, se încearcă sincer, dar după niște libertăți – așa cum sunt acum, măcar – nu este chiar așa ușor să aranjezi lucrurile. Și sigur că Biserica este ținta numărul unu a tuturor... S-au grăbit să atace Biserica în tot felul! Eu aveam dreptul să o apăr cu orice chip, pentru că eram în închisoare mii și mii de preoți, am fost chinuiți într-un hal fără de hal – și tocmai pentru că erai cleric te chinuiau în tot felul... În orice caz, suntem niște supraviețuitori, că mulți preoți au murit...

– *Ortodocși?*

– Ortodocși, da...

– *Păi, se zice că numai pe greco-catolici i-a chinuit...*

– Ei, ei! Vă spun eu, că am stat paisprezece ani în închisoare... Îi numeri pe degete pe catolicii care au fost acolo. Dar făceau propagandă... Ce era să se facă?... Când m-am eliberat, mi-a spus un părinte, care a murit acum, Arhimandritul Gherontie Ghenoiu: „Părinte, cât ai stat în închisoare, am botezat și am cununat 600 de copii și de familii!" Adică, făcea pe furiș... Luptau bieții preoți să țină legătura familiilor cu Biserica prin Botezul în case și așa mai departe... S-a făcut o mare greșeală atacându-se Biserica și pe conducătorii ei, dar fiecare va răspunde...

– *Vi s-au întâmplat lucruri minunate, cum se spune, în cei paisprezece ani?*

– Domnule, eu am stat și în pădure... Să știți dumneavoastră că pe orișicine ați întreba, care nu a glumit cu

rugăciunea lui – fie în închisoare, fie în pustie, fie în chilie, fie pe stradă sau, mă rog, la birou –, totdeauna o să se ferească să spună că a văzut cutare şi cutare lucru, deşi acestea există. Asta pentru că dacă aţi şti dumneavoastră cât este de dincolo de tine acel Cineva care apare, încât te cuprind o bucurie şi-o nădejde, dincolo de ceea ce suntem noi! Iar cel dintâi lucru care îţi vine în minte este să taci şi să nu vorbeşti, întrebările privind aceste lucruri sunt numai din curiozitate şi nu ajută cu nimic. Ceea ce trebuie să ştie toată lumea este că Mântuitorul a adus pe lume concepţia de mântuire prin suferinţă; ea este foarte necesară, trebuie suportată până când o vrea Dumnezeu, căci El ştie de ea. Care sunt câştigurile, care sunt forţele nevăzute care te ajută, astea sunt foarte greu de spus... Adică, există, sigur... Cine să fi suferit, şi să nu fi avut momente extraordinare de revelaţie şi ceva mai mult?... Astea nu pot să le spun, pentru că vă închipuiţi ce-ar fi, după ce plecaţi, în chilie cu mine, singur...

– Ce este rugăciunea, părinte?

– Rugăciunea este, de fapt, totul. Rugăciunea... *Inima ta în inima lui Dumnezeu!* Educaţia aceasta a prezenţei inimii tale în inima lui Dumnezeu... Indiferent ce vorbeşti, rugăciunea este o tăcere adâncă şi o stare dincolo de închipuirea omenească. O vorbire cu Dumnezeu, dar nu cu vorbe omeneşti. Ne depăşeşte cu totul... Rugăciunea este necesară, rugăciunea e viaţa noastră...

– Poate să o dobândească omul fără să aibă un părinte duhovnicesc?

– Absolut! Eu o întrebam pe mama mea când dădea oaia din picior înainte de culcare: „De ce dă din pi-

cior?" Iar mama-mi zicea: „Se-nchină, mamă..." Vasăzică, eu de ce să nu mă-nchin?! *Dumnezeu ne-a făcut singur, numai pentru El; nu putea să nu ne înzestreze cu ceva prin care să ţinem legătura cu El.* Rugăciunea nu înseamnă numai a vorbi, rugăciunea este un fapt permanent – mă cheamă aşa, şi mă cheamă mereu aşa, şi pe trotuar, şi în pădure, tot aşa mă cheamă, cum mă cheamă; deci mă cheamă creştinul cutare...

Sigur că, în închisori, trăirile se adâncesc pentru că – v-am spus – ghimpele nu iese, dar trebuie să-l scoţi, şi n-ai cu ce, decât cu ajutorul lui Dumnezeu; alt instrument nu ai!

– Care este opinia dumneavoastră despre tinerii care au fost împuşcaţi în '89?

– Am o mare admiraţie pentru extraordinara lor dăruire la moarte... Toate aceste jertfe nu s-au făcut degeaba! E o enorm de mare greşeală să gândeşti aşa ceva! *Dovadă este că o serie întreagă de inşi luptă din răsputeri să acopere cu pământ aceste jertfe, cu mai mult pământ decât este peste ei... Dovada este tocmai teama că aceştia vor învia!* Deci, ascultaţi-mă, nu se moare degeaba!...

Această plină de har revoluţie nu s-a făcut numai ca să cucerească o mare redută, ci să intre în simţiri toată lumea, că *nu ţara este pentru redută, ci reduta pentru ţară.*

I-am zis revoluţie plină de har fiindcă bunul Dumnezeu a răbdat destul păgânătatea ce a fost şi a umplut inimile grozavilor tineri cu forţă şi putere.

N-au luptat cu nici o armă, nici cu coasă, sapă sau topoare, ci cu piepturile deschise, să li se vadă credinţa în Dumnezeu a inimilor lor.

Deci această biruinţă a dat-o Dumnezeu şi a coborât-o peste inimile lor curate.

– Ştiţi, părinte, lumea e disperată..., zice că totul a fost de pomană... Lumea pleacă, este un exod enorm, pe care nu-l merităm...

– N-avem ce face... N-avem ce face... Şi dumneavoastră trebuie să ştiţi că *un neam, ca şi o instituţie, trăieşte prin cei care ţâşnesc. Adică prin cei care luptă, care stau prezenţi pe Cruce, fără să cedeze;* asta este poziţia ortodoxă, poziţia Mântuitorului. Adică, nu este pe postură tragică, de a muri odată cu concepţia şi cu ideea, este vorba despre altceva, despre o jertfă... Noi nu avem tragedii pe Golgota, invers, au biruit eroii noştri.

Dumnezeu îl ajută pe om prin intermediul altui om. Noi, punându-ne la punct, devenim un foc care arde, de care Dumnezeu se serveşte să-l ajute pe celălalt cu văpaia focului tău. Deci tu, rugându-te pentru el, nu e un lucru simplu: *eşti un mic mântuitor cândva şi undeva.* Eu i-am spus „un fel de amplasament". Tunul, când trage, face recul puternic şi de aceea i se amenajează un amplasament. Suntem un fel de amplasament şi Dumnezeu „trage cu tunul" pe toate părţile. Dar are nevoie de tine ca om.

Dacă tu te-ai şlefuit, te-ai înduhovnicit la putinţa pe care o ai, dar sincer, cu o statornicie nemaipomenită, Dumnezeu îl ajută pe altul că tu te-ai pus la punct. Deci Se serveşte de focul tău ca să-l aprindă pe celălalt, pentru că focul deja arde în tine. Spune Mântuitorul: „Ce alta doresc decât să se aprindă?"[1] Pentru că nu intenţiile acestea, ca să-ţi asiguri o mulţime de oa-

---

[1] Luca 12, 49.

meni, salvează. Ci cel care trăieşte adevărat şi ţâşneşte: fie numai câţiva inşi sau numai unul.

– Sunt „eroi" sau sunt „martiri", părinte?

– Cuvântul „erou" este cuprinzător; dar sunt şi „martiri", sigur că da, căci au murit pentru Adevăr... Mântuitorul era pe cruce, ar fi putut să nu fie, putea să întrerupă suferinţa, asta o ştiţi, îi „stingea" pe toţi, căci era Dumnezeu, a şi spus-o – „Sau ţi se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu să-Mi pună înainte mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?"[1] Dar nu! Iisus suferea pe cruce, iar Satana se văita!...

Vreau să spun că prin dreptatea pe care a făcut-o Dumnezeu în lume, marcată cu 90 de grade, n-a mântuit neamul omenesc; nici prin faptele de 180 de grade – vindecările şi învierile pe care le-a făcut atunci – n-a mântuit neamul omenesc, deşi erau lucruri extraordinare, răsăreau florile din uscăciuni, vă daţi seama ce a fost pe pământ cât a stat Mântuitorul...; dar numai atunci când a ajuns la 360 de grade, la Cruce, atunci abia a mântuit neamul omenesc, prin jertfă. Jertfa – aceasta este concepţia, aşa a declarat-o, şi aşa a terminat-o. Deci, de-asta spun: *Hristos era pe cruce, şi se văita Satana!*

– Părinte, vă rog să-mi explicaţi un lucru, e o întrebare proastă, ţărănoasă, aşa... Ectenia spune astfel: „Sfârşit creştinesc vieţii noastre, fără durere[2]*, în pace..."*

---

[1] Matei 26, 53.

[2] În ediţiile mai vechi ectenia respectivă este redactată altfel: „Sfârşit creştinesc vieţii noastre, *fără de patimă, neruşinat*, cu pace, şi răspuns bun..." Astfel se explică confuzia ce apare în ediţii-

– „Fără durerea păcatului"...

– Părinte, nu-i prea „englezesc" acest sfârşit, în care fiecare, murind în patul lui, îşi sărută copiii pe frunte, spune şi ultimul cuvânt, după care, gata... De ce Biserica prezintă ultima clipă atât de domestic, de calm şi de aşezat?

– Nu, nu, adică moare liniştit, pentru că ştie că a făcut ceva... Domnule, eu am avut...

– Să mă iertaţi, părinte, eu nu am vrut să vă ispitesc... Este o nemulţumire a mea faţă de această sintagmă din ectenie...

– Nu, nu, nici nu mă gândesc că m-aţi ispiti. Şi chiar dacă m-aţi ispiti, răspunsul tot ăsta este. Voiam să spun... nu ştiu, visam sau nu visam, dar mă băga în groapă, asistam cum mă bagă în groapă, iar când am ajuns la nivelul pământului – deci mă duceam de-acuma – am zis: „Ce bine e să laşi ceva din tine afară, ceva care va mărturisi pentru tine şi care te va apăra în adâncuri..." Despre această linişte este vorba, despre ea vorbeşte Biserica noastră, adică mi-am pus păcatele la punct prin spovedanie, prin pocăinţă, prin plâns, şi am putut să intru în legătură cu mila lui Dumnezeu asupra mea. Ştiţi, oamenii sunt foarte raţionali, este o greşeală enormă...

---

le mai noi: ...*Fără de patimă, neruşinat, cu pace*.. se deduce: fără patimă (în sens de păcat, nu în înţelesul de suferinţă sau durere, cum s-a preluat şi înrădăcinat în ediţiile actuale), adică să nu mă aflu în ceasul morţii împătimit şi să mă fac de ruşine în faţa îngerului păzitor şi a întregii creştinătăţi sau chiar în faţa diavolului (*n.n.*).

– Cum vă explicați ponderea acestui tip de raționalism?

– Dumnezeu ne-a făcut cu rațiune, cu voință liberă și cu afecte; sigur că, făcându-ne în felul ăsta, rațiunea funcționează ca o antenă și conduce lucrurile. Dar Dumnezeu a vrut să arate fiecare om în Dumnezeu, să meargă pe linia mântuirii, iar rațiunea îl face pe om să se mulțumească cu ce a făcut; adică, încă o dată, *tipic-tipic, și la inimă – nimic*... Omul spune: „Am făcut canonul, iar de-acuma sunt liber".[1] Ei bine, e o mare greșeală! Asta e rațiunea: mă liniștește că am făcut, că am dres...

– Că sunt în regulă cu sacrul...

– Da. Și asta este o foarte mare greșeală, pentru că nu este lucru de conținut, pentru că nu sunt vocile lui Dumnezeu, pentru că nu sunt îngeri...

În legătură cu rugăciunea despre care spuneați, trebuie să precizez că pacea arată că acela moare cu nădejdea că se mântuiește, că a apucat să vadă mila lui Dumnezeu asupra lui, nu pentru că a fost cutare sau

---

[1] „Unul se bucură de îndată ce-și isprăvește canonul și pravila, iar altul mulțumește lui Dumnezeu dacă-și lucrează în tihnă rugăciunea, slobod de gândurile cele rele. Primul râvnește la cantitate, iar al doilea la calitate. *La cel ce se grăbește să-și împlinească cantitatea cântărilor și a citirilor se adaogă în curând o părere de sine plină de o falsă bucurie, pe care bizuindu-se, dacă nu ia seama la sine însuși, hrănește pe fariseul cel lăuntric.* Iar la cel ce se îngrijește de calitatea rugăciunii se ivește cunoașterea neputinței sale și a ajutorului lui Dumnezeu." *(Sfântul Vasile de la Poaina Mărului)*

cutare... Dumneavoastră să ştiţi că Dumnezeu poate să-l mântuiască pe om, chiar şi pentru un singur gest de mare dragoste, de mare milă.

Eu ce să vă spun, ca un călugăr, ca un pustnic aproape, că am stat şi în pustie... Vă spun că omul nu e niciodată mulţumit cu ce a făcut, şi pot să vă declar şi-aici, cu toate aparatele dumneavoastră de înregistrare dinainte, că încă nu sunt mulţumit de mine!... Şi cu cât te-apropii de munte, cu atât muntele este mai mare, ştiţi... Bineînţeles, mă găsesc devale, departe... Dar mă găsesc devale, departe, cu sâmburele acela de nădejde că muntele va veni la mine!

– Vine?...

– Păi, dacă mă iubeşte, v-am spus... Şi am plecat cu gândul ăsta, ca să putem discuta; adică Dumnezeu ne iubeşte mai mult decât credem noi. Eu, acum, în afara contextului ăsta oarecum oficial, vă spun dumneavoastră personal: nu vă pierdeţi nădejdea niciodată! Să nu ne mai temem de păcate, toate se dezleagă, dacă eşti sincer; dar trebuie controlat dacă suntem cu adevărat sinceri!

– Cum controlăm asta?

– Păi, numai conştiinţa proprie...

– Dar şi conştiinţa-i pervertită, săraca! Ne dă prea repede dreptate...

– Păi atunci e un pervertit, nu e un om duhovnicesc, e un om raţional. Raţiunea merge mai mult pe principiul inerţiei.

– Părinte, explicați puțin, vă rog, acest aspect...

– Adică eu nu știu cum să fac, dar știu că trebuie să fac lucrul ăsta și merg pe principiul inerției, adică pe tendința lucrurilor de a rămâne în stare de mișcare. Și am făcut un lucru rațional, iar prezența inimii nu a fost atât de vie, adică nu a trăit. Dumneavoastră știți ce înseamnă *catafatic* și *apofatic*... Vedeți, Apusul – care este foarte rațional – este plasat mai degrabă în catafatic, ca o grădină aliniată, care te obosește mergând prin ea. Răsăritul apofatic este ca o pădure, nu-i nimic aliniat și totul te odihnește...

– Asta este cea mai plastică definiție a stării apofatice pe care am auzit-o până acum... Dar, părinte, vedeți și o anumită scădere a unui apofatism ieșit din țâțâni?...

– Nu putem vorbi, pentru că îndeosebi pe un creștin, în viața duhovnicească nu-l conduce un guvern sau un om discutabil, cinstit sau necinstit... Aici este vorba de prezența divină! Creștinul se găsește în scăderi, chiar în căderi, dar rămâne mereu într-o nădejde! Și vă spun un lucru pe care omenirea nu contează, domnule: ajutorul lui Dumnezeu pentru fiecare din noi, pas cu pas. Să știți, există în Scriptură un cuvânt foarte neglijat – „Fără de Mine nu puteți face nimic"; au trecut sute de ani și fiecare om, în cerbicia lui, crede că face singur ceva, și neglijează tocmai harul lui Dumnezeu, cel care, de fapt, l-a ajutat...

– O ia de la capăt și crede același lucru...

– Omul merge pe principiul inerției, crede că Dumnezeu nu este prezent. În anul 419, un Sinod local la

Cartagina a legiferat Canonul 124, care spune aşa: „S-a convenit ca oricine ar zice că nouă ni se dă harul dreptăţii pentru ca să îndeplinim mai uşor prin har ceea ce am fi putut face şi prin puterea noastră, la fel, ca şi când nu ni s-ar fi dat harul şi am fi putut şi fără El reuşi, însă nu chiar atât de uşor, îndeplinirea poruncilor lui Dumnezeu, să fie anatema. Domnul a grăit referitor la împlinirea poruncilor: «Fără de Mine nu puteţi face nimic[1]», n-a zis că fără Mine puteţi face, însă cu oarecare greutate".

Vă daţi seama, într-o vorbă atât de simplă a Scripturii se află o filosofie întreagă, e cuprinsul unei cărţi întregi, al unei biblioteci întregi: „Fără de Mine nu puteţi face nimic"... Aţi putut să observaţi că în discuţia asta am insistat pe ajutorul lui Dumnezeu în tot ceea ce facem; în suferinţele noastre, Dumnezeu este meşterul care ne ajută să scoatem otrava din noi sau – mai bine zis – ghimpele despre care vorbeam. Şi tot Sinodul de la Cartagina a emis un alt canon, 125, care spune aşa: „Când te rogi la Dumnezeu şi zici: «Şi-mi iartă mie greşalele mele» şi crezi că aşa este textul rugăciunii şi nu te consideri greşit, să fii anatema!" De ce nu te consideri greşit? Vede-te greşit! Pentru că suntem departe de a fi perfecţi!... Noi trăim într-o mare nădejde, să ştiţi... Şi ne ajută harul lui Dumnezeu, dar nu trebuie într-atât speculat harul dumnezeiesc... *Nu a zice, ci a mişca înseamnă a ajunge!* Deci nu doar să zici că vrei să faci cutare lucru, ci să mişti ca să-l faci şi atunci te ajută harul, când ai început să păşeşti; te-ai oprit, s-a oprit şi harul. „Dai voinţă, iei putere"...

---

[1] Ioan 15, 5.

Avem marele avantaj că suntem foarte iubiți de Dumnezeu, iubiți dincolo de închipuirea omenească și îngerească. Deci nu ne va lăsa. Dar să ne găsească Dumnezeu în mișcare. Să ne găsească pe poziție; ne ajută, ne ține de mână să ajungem la „Ierusalim". Dacă nu ești pe șoseaua care duce la Ierusalim, nu te mai ține de mână, că ești pe un drum lăturalnic. Dacă ești în mișcare, Dumnezeu te ajută. Pentru că nu *a zice*, ci *a mișca* înseamnă a ajunge! Deci nu doar să zici că vrei să faci cutare lucru, ci să miști să-l faci – atunci te ajută harul: când ai început să pășești! Te-ai oprit, s-a oprit și harul. „Dai voință, iei putere!" Dar dacă dai voință la fiecare pas, viața ta e o curgere continuă pentru că e o curgere continuă de har.

Să vă spun începutul vieții Sfântului Macarie Romanul (prăznuit în ziua de 23 octombrie), care oglindește foarte bine expresia aceasta: *„Dai voință, iei putere!"*

Sfântul Macarie, când era tinerel, a hotărât să nu se căsătorească. Și a trăit în educația asta până s-a maturizat. Părinții lui însă au vrut să-l căsătorească și i-au găsit o fată potrivită... El se întreba: „Ce fac eu cu hotărârea mea?" În sfârșit, a venit vremea nunții... L-au îmbrăcat mire... El se frământa puternic: „Mai este puțin și trebuie să mă retrag cu mireasa". Starea lui, care era vizibilă, era motivată de invitați: „Emoțiile nunții – este și el afectat de eveniment!" Dar se apropia timpul să se retragă cu mireasa. Și atunci a ieșit afară și: „Fugi! Unde? Spre poartă!" Cine erau dușmanii lui? „Casnicii lui!" – cum zice Scriptura.[1] Chiar mireasa era cel dintâi dușman al lui. Când a ajuns în drum, a întâlnit un bătrân care avea un toiag și mergea

[1] Matei 10, 36.

cu desaga în spate. El, când a văzut un om străin de cei care deveniseră duşmanii lui, l-a întrebat: „Unde te duci, bătrânule?" „Mă duc în pustie!" „A, în pustie! Ia-mă şi pe mine!" „Bagă de seamă, eu te iau, dar să ştii că pustia este grea!" Şi s-au dus în pustie şi a trăit trei ani în ascultare faţă de bătrân. După trei ani, bătrânul s-a ridicat la cer – era Arhanghelul Rafail. Aşa mişcare, aşa har. Se putea frământa la nuntă, dar nu era nici un fel de har. Când a mişcat, a venit harul.

Eu chiar am întrebat-o odată pe o maică: „Cât de mult aţi pus harul în mişcare pentru mântuirea voastră?" Harul este natură divină – *energie necreată,* spune Sfântul Grigorie Palama. Rugându-ne intens, voind şi mişcând mereu, harul nu va lipsi de la noi şi iată unde este taina de început şi de totdeauna a biruinţei noastre.

– Ştiţi povestea aceea, când s-a stins lumina într-o mănăstire, iar toţi călugării au început să se roage lui Dumnezeu să le aprindă lumina. Doar un călugăr s-a dus şi a reparat-o, de la tabloul electric. Observ că, în mare măsură, s-a creat mentalitatea că Dumnezeu oricum ne ajută, iar noi putem sta cu braţele încrucişate. Or, tinerii aceia care au ieşit în stradă...

– Să ştiţi că acesta este un exemplu unic, este o jertfă de mare calitate...

– Ca să pun o întrebare proastă, cât de unic vi se pare, părinte?... Adică, momentul din '89 vi se pare mai important decât cel de la 1848?

– Întrebarea dumneavoastră merită tot un răspuns prost... N-aş putea spune... Nu cred c-o fi fost... Iar dac-o fi fost, am fost toţi copii sau n-am existat ca să

participăm cu tot sufletul la toată jertfa care a fost. Eu am luptat în fel şi chip... Este o dorinţă de a-l înfrânge pe duşman. Am avut uneori ocazia să-l dobor, să-i iau puşca şi să-l pot omorî, dar i-am dat-o înapoi. E o dorinţă în noi de a-l birui, dar există o forţă – dacă eşti un om – care te împiedică să-l dobori cu puşca, ci arătându-i că el nu ştia ce făcea şi omora ca un dobitoc. Jertfa acestor tineri tocmai de aceea-i unică, pentru că nu s-au dus să omoare pe cineva, ci au murit, iar lumea nu ştie de ce au murit.

– *Cică ar fi trebuit să stea acasă... În loc să stea acasă, cu mămica şi tăticul, au ieşit afară, în stradă, ca golanii...*

– Iată că şi cuvântul „golan"...

– *Mă rog, „huligani", „derbedei"...*

– Cuvântul „golan" a ajuns ceva mai târziu un cuvânt de glorie!... Dar ce să mai vorbim de lucrul acesta, ştiţi...

– *Fiindcă astăzi sunt contestaţi, părinte! Toată lumea...*

– Alunecăm pe stradă... Aci, vorbiţi cu un om care a stat în pustie, care nu ştiu ce... Aceste lucruri le văd, le constat şi eu... Citesc reviste, ziare... Sunt întrebat şi răspund: tinerii care au ieşit atunci în stradă au făcut o jertfă de mare calitate! Mureau mai mult pentru jertfa în sine...

– *Dar de ce tinerii, părinte?*

– Asta am vrut să spun... Tocmai tinerii, pentru că ei erau curaţi... Acesta-i fenomenul: tocmai tinerii au

făcut acest lucru, ei, care nu doreau nici o preşedinţie, nu doreau nimic. Doreau să moară!Şi fiţi sigur că obiectivul care trebuia să fie atins era libertatea unei ţări, pentru Adevăr! Ei mureau fără arme, mureau cu piepturile goale!...

– Părinte, printre oamenii osteniţi care vin aici se află mulţi tineri?

– Foarte mulţi! Şi sunt foarte bucuros. Acum a venit un grup de tineri care au luat bacalaureatul cu notele cele mai bune, şi toţi vor să urmeze Teologia. Bineînţeles că nu toţi cei care vin sunt tineri, dar tinerii sunt mult mai numeroşi decât bătrânii... Bărbaţii tineri şi femeile în vârstă sunt cei mai numeroşi...

– De ce vin femeile în vârstă mai mult decât bărbaţii vârstnici, părinte?

– Femeia a fost foarte neglijată, a fost foarte devalorizată de mentalitatea omenească, iar asta este o enorm de mare greşeală! Femeia este o creaţie a lui Dumnezeu cu totul, cu totul superioară, iar dovada o reprezintă Maica Domnului, o femeie! Femeile..., ele nasc, ele renasc, ele simt cu orice chip duhul acesta de relaţie cu Dumnezeu, în sfârşit, cu viaţa! Femeia... Femeia are o putere de a iubi extraordinară, o putere de răbdare extraordinară şi de aceea le admir foarte mult!

Bisericile sunt pline de femei, nu de bărbaţi! Majoritatea, destul de multe, fac nişte sacrificii grozave să vină la biserică, fiindcă nu sunt lăsate. Eram într-o întrunire duhovnicească şi un părinte aghiorit m-a întrebat: „Cum, Sfinţia ta mărturiseşti femei?" Când am auzit eu lucrul ăsta, m-am înfipt în el: „Da' cine te-a

născut, domnule dragă, pe dumneata așa de deștept? Cine te-a născut? Te-au prins cumva cu ața, cu undița pe baltă? Ești produsul unui incubator cumva?" I-am răspuns așa cum i se cuvenea, l-am lovit pe toate părțile, fără teamă că o să-mi întoarcă răspunsurile... I-am vorbit atunci de valoarea femeii: „Trăiți fără ele dacă puteți! Dacă faceți pe grozavii!" Dacă femeia este rea, este fiindcă bărbații au făcut-o rea. Dacă femeia se vopsește, nu pentru ea se vopsește, pentru bărbați. Nu-și dă seama că pentru bărbați se falsifică, pentru ei se urâțește... Dar sacrificii femeia a făcut. După ceva timp m-am întâlnit din nou cu părintele acela, mergea, trimis de ascultare, în Franța, la o mănăstire de maici, să le mărturisească. Și în sinea mea mi-am zis: „Uite, cuvioase, unde ai ajuns... ce bine ești prins acum...".

Bărbații însă mai beau, se mai duc, se mai încântă, și vă spun cu durere că încă se mențin în duhul celor 40 de ani de încleștare și de tristețe, încă se mențin și-acum în ateismul lor... Li se pare că e foarte bine să trăiești fără Dumnezeu, să nu ți se ceară nimic, să poți face ce vrei...

Femeia mii de ani a fost roabă, până a venit Hristos și a pus-o în verticalitate, a pus-o în egalitate cu bărbatul sau mult mai sus decât bărbatul – femeia având harisme ce-l pot naște pe Hristos în sufletul bărbatului. E puțin darul ăsta? Femeie înseamnă „împărăteasă dăruitoare", pusă pe tron nu ca să domnească, ci pentru a-l admira pe cel ce a avut puterea să o țină acolo. Femeia, pusă în adevăratele sale valori, începe să creeze și abia atunci se dăruiește total, nu convențional. De asta avem nevoie, de o dăruire totală, asta urmărim noi. Marea greșeală este deci că nu se pune în valoare femeia.

Voi însă, femei a căror onoare este în mod inseparabil unită cu pudoarea şi cinstea, păstraţi-vă cu cinste gloria şi nu lăsaţi în vreun fel să se păteze curăţenia reputaţiei. Misiunea bărbatului este de a agonisi, a femeii. de a cheltui în mod raţional. Un proverb românesc spune: „Mai mult poate să care femeia cu poala din casă decât aduce bărbatul cu carul".

Casa şi averea le moştenim de la părinţi, dar o nevastă înţeleaptă este un dar de la Dumnezeu[1].

---

[1] Perechile care se căsătoresc, trebuie să aibă *acelaşi* duhovnic, ca să se înţeleagă de la început şi să nu aibă probleme mai târziu. Vedeţi, duhovnicul ajută foarte mult. Vede cioturile şi umflăturile amândurora şi le „ciopleşte", pentru ca aceia să se potrivească, ca două lemne care trebuie să se unească. Eu, când eram tâmplar, ciopleam lemnele astfel încât să se potrivească bine, să stea singure unite. Apoi puneam şi un cui, deşi nu aveau nevoie. Iar dacă lemnele nu se potrivesc şi nu se îmbină bine, şi le forţezi cu cuie să vină la locul lor, atunci din cauza forţării, lemnele vor plesni uneori.

De aceea trebuie ca „tâmplarul" să aibă amândouă lemnele în mâinile lui, pentru a vedea ce treabă este de făcut la unul şi astfel să lucreze corespunzător şi la celălalt. Aşa trebuie să fie şi duhovnicul.

Mult ajută duhovnicul. Multe perechi care se potriveau, care s-au căsătorit din dragoste, s-au despărţit după o vreme pentru că nu au fost ajutaţi de un duhovnic bun, în timp ce perechi care nu se potriveau, dar au avut acelaşi duhovnic, au mers foarte bine.

Să presupunem că cineva este nepăsător faţă de familie şi are mereu certuri cu femeia lui. Vrea să se despartă de ea şi vine la mine şi mi se plânge, cu pretenţia să fiu de partea lui, să-i distrug familia. Dacă îi spun: „Tu eşti vinovat în toată istoria asta", dacă nu-şi conştientizează vinovăţia sa, va spune că nu l-am odihnit. Adică unii spun: „Nu m-a odihnit duhovnicul", pentru că nu le spune să facă ceea ce vor ei. Dacă este vorba să-l odihnim pe fiecare în patimile lui, atunci să-l odihnim şi pe diavolul. Vii, de pildă, tu şi îmi spui: „Sora cutare mi-a vorbit urât". „Ei, nu da

importanţă la asta", îţi spun şi te odihnesc. După puţin timp vine sora aceea şi-mi spune despre tine: „Sora cutare a făcut cutare şi cutare". „Ei – îi spun –, bine, dar nu o ştii cine este? Nu le lua în serios." Am odihnit-o şi pe ea. În felul acesta pe toţi îi odihnesc, dar îi şi împiedic pe toţi. Corect însă este să-ţi spun: „Vino încoace! Dacă sora ţi-a vorbit în felul acesta înseamnă că ai făcut tu ceva", şi astfel îţi vei simţi vinovăţia şi te vei îndrepta. Pentru că din clipa în care îţi vei simţi vinovăţia, toate vor merge bine. Odihna adevărată vine atunci când omul se aranjează corect.

Scopul este odihna în rai, nu odihna de pe pământ. Sunt unii duhovnici care odihnesc gândul aproapelui, şi apoi acela spune: „Foarte mult m-a odihnit duhovnicul meu", dar rămâne neîndreptat; în timp ce ar trebui să-l ajute pe om să-şi afle cusururile lui, să se îndrepte şi să-l povăţuiască şi în continuare în acest sens. Numai atunci vine adevărata odihnă. A odihni pe celălalt în patimile lui nu constituie un ajutor, iar pentru mine, aceasta este o crimă.

Pentru ca duhovnicul să poată ajuta doi oameni care au legătură între ei, trebuie să aibă legătură cu amândoi. Atunci când ascultă, de pildă, gândurile a doi oameni care au neînţelegeri, trebuie să cunoască ambele suflete, pentru că fiecare poate prezenta lucrurile aşa cum le înţelege el. Şi să primească să le rezolve neînţelegerile numai dacă şi aceia acceptă să facă acest lucru potrivit Evangheliei, deoarece toate celelalte soluţii sunt o continuă durere de cap şi trebuie mereu aspirine. Apoi să-l pună pe fiecare la locul său; să nu-l îndreptăţească pe nici unul. Să-i spună fiecăruia cusururile lui, pentru că, cioplind o strâmbătură, se ciopleşte şi cealaltă, şi astfel se înţeleg şi se unesc.

Singurul bine pe care îl am este acesta: niciodată nu îndreptăţesc pe nimeni, chiar dacă nu este vinovat. Atunci când, de pildă, vin femei şi îmi spun că au probleme în familie şi că bărbatul este vinovat, le dojenesc pe ele. Atunci când vin bărbaţi şi se plâng de femeile lor, îi dojenesc pe ei. Nu le odihnesc gândul, ci fiecăruia îi spun strâmbăturile lui, îi spun ceea ce îi trebuie ca să poată fi ajutat. Altfel, pleacă odihnit şi unul, şi celălalt şi acasă se încaieră între ei. „A avut dreptate spunându-mi aşa despre tine!" „Dar mie, ştii ce mi-a spus despre tine?" Vreau să spun că patimile nu odihnesc pe nimeni. Pe mulţi chiar îi cert destul de tare – fireşte, spre

Dacă o femeie din anumite motive (nuntă) a intrat în biserică „nefiind de biserică", să nu sărute icoanele, să nu se împărtăşească şi să nu ia anaforă. Însă să se spovedească că intrat în biserică „nefiind de biserică". Ea, în situaţia aceasta, din punct de vedere canonic, poate sta în pridvor fără probleme.

Relaţia dintre soţ şi soţie rămâne o problemă delicată. Nu se poate porunci: «poruncă dau vouă – marţi şi joi». Dacă ar fi singur, ar putea primi poruncă. Trebuie să ştie să fie armonios...Dintre două rele, alegi răul cel mai mic. Decât să-şi caute altă pereche pentru a păcătui, mai degrabă cedează unul din ei.[1]

Dacă se întâmplă să fie în relaţie de împreunare în sărbători şi în posturi să se spovedească.

– De se suferă copiii, părinte? De ce se îmbolnăvesc copiii mici, de ce copii de 3-4 ani sunt bolnavi de cancer?

– Vă întreb şi eu: *„De ce?"*

---

binele lor –, dar pleacă cu adevărat odihniţi. Se poate să plece şi amărâţi, dar îşi dau seama că eu m-am amărât mai mult decât ei şi aceasta le spune ceva – cultiv mărimea de suflet şi nobleţea, iar ei sunt ajutaţi, cresc şi sporesc. *(Cuviosul Paisie Aghioritul)*

[1] „«Să nu opriţi datoria unul altuia, fără numai din bună înţelegere» (I Cor.7, 5). Dar ce vrea să spună el aici? «Să nu se înfrâneze femeia, zice, dacă bărbatul nu voieşte, şi nici bărbatul, dacă nu voieşte femeia.» Şi pentru ce? Fiindcă din astfel de înfrânare se nasc mari rele, căci şi preacurviile, şi curviile, şi chiar stricarea caselor de aici se trag de multe ori [...] Deci pentru ce te miri dacă el din această pricină curveşte sau, dacă nu curveşte, apoi este posomorât, veşnic tulburat, veşnic în luptă şi pricinuind femeii mii de neajunsuri? *Care este folosul postului dacă dragostea este sfâşiată?* Nici unul." *(Sfântul Ioan Gură de Aur)*

– Nu știți răspunsul...

– Știe Dumnezeu de ce, că sunt cu rost mare. Faptele părinților, neastâmpărul lor, se răsfrâng asupra copiilor. Părinții care au făcut împreunări nepermise, au făcut o serie întreagă de lucruri de păgânism, pentru că nu se căsătoresc pentru scopuri înalte, ci pentru plăceri. Dar plăcerile nu sunt scopuri, sunt convenționalități. Scopul este stimularea continuă reciprocă pentru mântuirea sufletelor. Pentru că, uite, se căsătoresc sau, mai bine zis, se împreunează, și rămân însărcinate și zămislesc copii în posturi, în sărbători, toate sunt niște rânduieli care nu trebuie încălcate. Rabdă Dumnezeu, se mai poate face și există îngăduință, că cei mai mulți copii sunt sănătoși, dar se nasc și malformați: *pentru păcatele părinților.*

– Părinții mai pot face ceva să îndrepte acest rău?

– Păi, se luptă să facă, dar e foarte greu, că el există așa. Se mai poate, mai sunt șanse... Să se pocăiască! Citim în toată ziua pentru ei, că mulți vin cu copii la mine.

– Familiile care nu pot avea copii ce păcate grele au? Și ce pot face pentru a fi dăruiți?

– Au păcate de tot felul, știu ei. Să se pocăiască, să se roage să aibă copii. E valabilă căsnicia, pentru că sunt cununați, nu putem să dăm înapoi. *Însă și copilul e mare dar de la Dumnezeu*[1].

---

[1] Nașterea de prunci nu depinde numai de om, ci și de Dumnezeu. Când Dumnezeu vede smerenie la perechea care întâmpină greutăți în dobândirea de copii, atunci El le dă nu numai un copil, ci chiar mai mulți. Însă atunci când vede încăpățânare și egoism nu le

– Îi sfătuiți să încerce și ce a descoperit acum medicina? Știți că se face fertilizare in vitro...

– Să nu cumva! Ferească Dumnezeu să se facă așa ceva, Biserica nu-i recunoaște p'ăștia! Nici nu se pune problema! Avem știința de a face asta, dar nu se poate... Nu au copii..., să înfieze vreun copil, lucru care se întâmplă, în sfârșit, să ajute unde au copii mulți, au atâtea lucruri de făcut și ei!

– Părinte Arhimandrit, vreau să vă întreb un lucru capital, care ne preocupă pe toți acum, acest aspect al alunecărilor credinței... De pildă, trebuie să vă fi ajuns la ureche așa-zisul „fenomen de la Pucioasa"...

– Sinodul i-a pus în situația să recunoască faptul că sunt îndrăzneți, dar naivi, încercând să facă biserică nouă, fără să respecte normele unei organizații regulamentare, călugărești, amestecându-le cu bizantinerie... Au declarat-o pe-aia sfântă, au deshumat-o și puțea, au zis că e mireasmă bună, au îngropat-o la loc imediat... A fost femeie măritată și făcea pe fecioara... Vasăzică, erau atâtea argumente și avem ce să le spunem. Iar Bi-

---

împlinește cererea lor, deoarece aceasta ar însemna să-i odihnească în patimile lor. De aceea, soții trebuie să se lase cu totul în voia lui Dumnezeu și să spună: „Dumnezeul meu, Tu Te îngrijești de binele nostru, «facă-se voia Ta»". Și atunci se va împlini ceea ce cer. Deoarece numai atunci se va face voia lui Dumnezeu când spunem: „Facă-se voia Ta" și ne încredințăm Lui întru toate. Însă noi, pe de o parte, spunem: „Facă-se voia Ta", iar pe de alta, insistăm să se facă voia noastră. Atunci ce să mai facă Dumnezeu cu noi?

Uneori, Dumnezeu nu dă copii pentru a se aranja și vreun orfan și atunci este mai bine să înfieze. Nu trebuie să insiste, căci ce vrea omul nu este întotdeauna voia lui Dumnezeu. *(Cuviosul Paisie Aghioritul)*

serica nu putea să ia o altă măsură, pentru că e vorba de credincioşi, de lume, ştiţi...

– Părinte, alături de asta există şi un anumit reviriment al spiritului Vladimireşti... Există chiar un reviriment al profeţiei abrupte, „poporane", de tip Petrache Lupu... Există o carte, poate că v-o aduceţi aminte, a apărut la Fundaţiile Regale demult – „Minuni şi false minuni", a domnului Urzică...

– A, cum să nu... Am fost buni prieteni...

– A stat lângă mine, la Foişorul de Foc...

– Am stat şi eu la el acolo, mai multe săptămâni... Ne-am împrietenit mult...De fapt, să ştiţi că a numi ceea ce se întâmplă la Pucioasa ca fiind „fenomen" mi se pare prea mult spus... Nici la Vladimireşti – o înşelătorie cruntă, o lipsă de curaj pentru nişte măsuri mai dure, sau, mai bine zis, nişte măsuri mai de la rădăcină... Şi-a făcut de cap, în sfârşit, ce „fenomen"...

– Eu am şi fost acolo, la Vladimireşti, împreună cu Părintele Cleopa.[1]

– Sunt semne de sfârşit...?

– Sfârşitul lumii nu-l ştie nimeni, domnilor! A spus Hristos vorba asta şi e valabilă până la sfârşitul lumii!

– Dar, în acelaşi timp, Hristos a spus că vor fi semne...

– Dar asta-i altceva! Din punct de vedere moral, avem astăzi foarte multe semne! Chiar Sfinţii Părinţi

[1] A se vedea în acest sens *Iată duhovnicul*, vol. 2, „Scrisoarea către Mănăstirea Vladimireşti".

notează acest „666"; pe plan moral, primul „șase" înseamnă cruzimea fără nici un fel de milă, la care, de altfel, asistăm; curvia fără nici o rațiune – al doilea „șase"; iar cel de-al treilea – lipsa de credință, care există în lume...

– Deci prin acestea simbolizați fiecare „șase"...

– Da... Acum, m-am întrebat pe mine, și vă întreb și pe dumneavoastră: de ce s-a luat „666"? De ce nu s-a păstrat „333", de pildă?

– Da, care-i rostul lui „666"? De ce nu 999"?

– Ia uitați ce mi-am răspuns eu: „666", adunate ca simple unități, ne dă optsprezece... Ce înseamnă optsprezece? Nouă cete de cer, nouă cete de pământ. Cetele din cer le știm: Serafimi, Heruvimi, Tronuri; Domnii, Puteri, Stăpânii; Începătorii, Arhangheli și Îngeri. Dar cetele de pe pământ care sunt? Sunt trei câte trei. În prima ceată de trei se află arhiereii, preoții și diaconii; în a doua ceată de trei se află monahii, mirenii și nonortodocșii; iar în ultima ceată de trei se află animalele și peștii, vegetația și mineralele. Toate aceste valori sunt cele nouă cete de pe pământ, iar cu cele nouă cete din ceruri fac optsprezece. Acest Antihrist, dacă a spus că el e Dumnezeu, nu se mulțumește numai cu pământul, el vrea să cucerească și cerul! De aceea mi-a venit asta în minte să-mi răspund.

Iar din punct de vedere moral, acest „666" se împlinește în lume. A venit la mine o doamnă care stătea în Belgia și mi-a spus plângând că se teme ca soțul ei, de care era despărțită, să nu păcătuiască cu fiica lor!...

Şi am întrebat-o de ce nu se adresează şi autorităţilor şi mi-a zis: „Nu ne putem apăra, părinte, pentru că acolo e oficializat lucrul ăsta!..." Adică în justiţia oficială nu e nici o greşeală s-o faci... Ei, şi-atunci ce să cred eu despre aceşti „şase"?... Dar, vedeţi, asta e altceva, că sunt semne... Dar care este timpul, nu ştim. Un punct de reper extraordinar este venirea proorocului Ilie[1] pe lume. Ilie nu vine, domnilor, ca un nou-născut, ci vine întreg, cu forţele lui extraordinare! Cine a fost acest Ilie, lumea se gândeşte mai puţin... Aţi văzut ce minuni a făcut, a încuiat cerul timp de trei ani şi şase luni[2]... Vă daţi seama cine trebuie să fie, dacă este înaintemergătorul Domnului!... De data asta nu va mai fi o venire ascunsă într-un staul de vite, va veni pe norii cerului, „precum iese fulgerul de la răsărit şi se arată până la apus, aşa va fi şi venirea Fiului Omului."[3] Iar înaintemergătorul trebuie să fie unul care să evidenţieze cu adevărat marea valoare a Celei de-a Doua Veniri a Mântuitorului! Iar acest Ilie văd că nu apare!...

• După cum s-a consemnat de marii trăitori, Antihrist se va naşte dintr-o evreică desfrânată şi la vârsta de treizeci de ani va apărea în public. Va avea puterea de a zbura etc. , de a pune în dificultate chiar şi pe creştini. Dar ferice, de o mie de ori ferice, de cei ce vor răbda prigoana lui Antihrist, mai mari decât toţi mucenicii se vor chema. Mântuitorul îl va lăsa la culme să-şi facă de cap, bineînţeles tot limitat va fi, că e doar o creatură. După ce se vor scurge cei trei ani şi jumă-

---

[1] Maleahi 4, 5.; Matei 17, 10-12; Marcu 9, 11-12.

[2] Luca 4, 25.

[3] Matei 24, 27.

tate de nelegiuiri ai Antihristului, iar Omul Pierzării va fi nimicit de Domnul Puterilor[1], va mai trece un scurt răstimp până la înfricoşata zi a Judecăţii, până la cea de-a doua Venire a Mântuitorului, până la Parusie, răstimp care, după unii Sfinţi Părinţi, ar fi de patruzeci şi cinci de zile.

Dar mai întâi vom asista la fierberea mărilor, la căderea stelelor[2]... Ce va fi, ce va fi... cine va mai apuca? Eu nu mai apuc, dar voi, eu ştiu?

Vedeţi, chiar faptul că se simte bogăţia harului din inima noastră şi stăm nepăsători, asta e un semn că e un sfârşit, un început de sfârşit. Te anulezi pur şi simplu atât de îmbogăţit fiind cu harul lui Dumnezeu. Cum le spuneam la fete: „Cât de scumpe sunteţi voi, vă vindeţi aşa de ieftin?", „Ei, fac şi eu la fel ca ceilalţi!?"şi se scuză în felul acesta. Eroii lui Hristos nu sunt la fel ca ceilalţi, ei se luptă cu firea. A sta lângă foc şi să nu arzi este un eroism. Să nu te încânţi şi de acea falsă cunoştinţă că şi ea ar vrea... Toată lumea ar vrea. Dar ce urmează după această grozavă cădere – o consecinţă veşnică poate.

Care este data sfârşitului nu este bine să se ştie. De ce? Pentru că atunci când ştie data sfârşitului omul nu mai creează, nu mai trăieşte momentul, nu se mai adaugă. Dumnezeu a creat pe om liber, fără să-i fixeze timpi şi atunci cum să vorbesc eu de un moment în istorie, că în anul cutare va fi cutare?... Mântuitorul spune un lucru, iar eu mă ţin de vorba asta[3]. Cuvântul trăieşte cât timp trăieşte Scriptura! Nu ştie nici Fiul – nu ştie ca

---

[1] II Tes. 2, 8.

[2] Matei 24, 29.

[3] Matei 24, 36; Marcu 13, 32.

om, căci ca Dumnezeu ştie![1] Asta să ştiţi că e o armă a tuturor ereticilor: „Vine sfârşitul! Vine sfârşitul!", ca să se ducă lumea mai repede după ei... Arma cu care ereticii racolează oamenii, foarte eficace!

– Părinte Arhimandrit, o altă temă foarte actuală astăzi – şi cunoaşteţi documentele noi ale Catehismului Vaticanului – este tema avortului. M-a dăruit Dumnezeu să ajung şi eu la Athos, iar Părintele Petroniu mi-a dăruit o noapte întreagă ca să vorbim despre mai multe lucruri; printre altele am vorbit şi despre acest lucru. Părintele vorbea în termeni înspăimântători despre consecinţele pe care le suportă femeia care îngăduie acest lucru...

– Femeia, omenirea, în sfârşit, sigur că da...

– Catolicii privesc avortul cu mai multă îngăduinţă, dar sunt şi ei împotrivă. Însă lumea largă consideră că Biserica este nerealistă, că nu ţine cont de necazurile prin care trec cuplurile... Dumneavoastră, ca părinte duhovnicesc, câte de astea nu veţi fi auzit...

– Domnule dragă, nu vă supăraţi, eu nu pot să concep că, pentru ca eu să pot exista, trebuie să-l omor pe celălalt! Un copil în pântece este autonom, nu e mama stăpână pe el...

– Da, dar se zice că nu gândeşte, că eşti autonom abia când gândeşti...

---

[1] „Unele texte din Scriptură privitoare la Hristos s-au spus potrivit despărţirii pe care o facem cu mintea între firile lui Hristos" (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Editura Scripta, Bucureşti, 1993, cap. 18).

– Să ştiţi că în Dreptul Roman se spune: „Copilul, o dată zămislit, are drept de cetăţenie". Asta spune Dreptul Roman! Bine, cu condiţia să se nască, ca să poată primi certificat de naştere şi să poată fi înscris la un eventual recensământ.

– Bun, dar copilul există în pântece...

– Da, şi el e viu, el e suflet! Iar sufletul ăsta e creat de Dumnezeu! Toţi aceşti copii avortaţi trăiesc! Toţi trăiesc şi ne văd... Şi atunci, oamenilor, unde vreţi să pun Eu, ca Dumnezeu, pruncul, ca să se poată dezvolta mai sigur decât în pântece de mamă?!... Vă spun că am văzut în viaţa mea, prin pădure şi pe unde-am mai fost, o lupoaică ce-şi apăra doi pui. O prinseseră câinii de la stână. Dom'le, cu atâta forţă şi cu atâta ferocitate îşi apăra puii!... Eu m-am apropiat cu gândul s-o ajut, că mi-era milă de ea... Iar câinii când au văzut că m-apropii de ei, au prins curaj, şi lupoaica a luat un pui în gură şi-a fugit. Şi-am văzut cum îşi apără mama puii, iar asta era o fiară!... Mai mult decât atât, am auzit o vorbă, cum că lupoaicele nu mănâncă prunci, lupoaicele îngrijesc puii de om. Un fenomen extraordinar! Aţi văzut, pe copiii mici câinii nu-i muşcă! Aceşti copii au o imunitate extraordinară din multe puncte de vedere... Numai în pântece de mamă copilul nu este în siguranţă! El este o fiinţă, oameni buni! Este o mare crimă! Gata! Iar lucrul acesta, din punct de vedere canonic, se pedepseşte enorm! Aproape toată viaţa să nu te mai împărtăşeşti... Eu nu fac lucrul ăsta, îmi dau seama de împrejurări, de o serie întreagă de motive, sunt foarte îngăduitor, dar în nici un caz nu acord un verdict de achitare total! Ştiţi, le fac o mică mustrare,

le pun în situaţia să vadă că a fost o mare greşeală şi totul e să se căiască...

– Dar, Părinte Arhimandrit, o întrebare de om de la oraş... Slujiţi la sinucigaşi?

– A, nu, nu putem, cu nici un chip! Sinuciderea este un păcat extraordinar de mare, mai mare ca ăsta nu există nici un alt păcat! Biserica nu-ţi dă voie nici în cimitir să-i îngropi, nici atât să le slujeşti...

– Asta e pravila de la Govora, din timpul lui Mihai Viteazul...

– Nu, nu este adevărat... Eu vă spun acuma pravila bisericească, din Sachelarie, există canoane... Nu putem să le facem nici un fel de slujbă. Biserica opreşte să pomenim pe un ateu care a murit ateu, un om care păcătuieşte conştient – „Păcătuiesc, nu mă interesează că mă judecă Dumnezeu!" Nici pe-ăştia nu-i putem pomeni! Darămite pe cel care s-a sinucis?!... Viaţa e un drept fundamental, de la Dumnezeu. Iar acela, dacă şi-a luat singur viaţa, şi-a luat singur şi toate drepturile posibile să-l mai ajuţi. Am avut un caz recent, cineva care s-a sinucis şi a lăsat şi o scrisoare – o fată „deşteptătuţă", după câte am văzut. A murit deliberat, pentru că a lăsat o scrisoare – s-a aruncat de la al optulea etaj, a murit deliberat. Îl putem pomeni numai dacă este nebun, căci atunci nu mai are control şi nu mai contează; nu într-o stare de nervi accentuată. Am găsit totuşi o soluţie, că nu putem să-i pomenim pe cei ce se sinucid deliberat. Cu cât respecţi ce spune Biserica, cu atât, dacă vrei, îl poţi ajuta cu asta, căci tu eşti un slujitor cinstit al Bisericii. Ce poate să facă degetul aces-

ta, care în întregime face parte din ființă, din acest microcosmos. Ce poate să facă el când mintea hotărăște altceva? Ce poate face el? Să se supună. Am găsit metoda asta: să se scrie morții cei mai apropiați ai celui ce s-a sinucis, fără ca el să fie nominalizat și să se pomenească accentuând „...și cu tot neamul lui cel adormit", unde poate să intre și el, și atunci lăsăm să delibereze Dumnezeu.[1] Și chiar am avut un caz aici și l-am subliniat cu roșu, să-mi amintesc când voi pomeni la Proscomidie – să știu să nu trec peste cuvintele: „...și cu tot neamul lor cel adormit". A mai spus cineva că se poate pomeni după ce trec șapte ani. Nu se pot pomeni nici după șapte ani, pentru că atunci s-ar sinucide toată lumea dacă ar ști că după șapte ani ar merge la bine. Nu se poate, nici odinioară! Pentru că nu este, în materie de mântuire, timp. Nu există timp, există veșnicie[2].

---

[1] „Bunul Dumnezeu să facă ceva și pentru ei, deoarece nu știm ce s-a întâmplat de s-au sinucis, nici în ce stare s-au aflat în ultima clipă. Se poate ca în clipa în care și-au dat sufletul să se fi pocăit, să fi cerut iertare de la Dumnezeu și astfel să fi fost primită pocăința lor, iar sufletul lor să fi fost luat de îngerul Domnului." (*Cuviosul Paisie Aghioritul*)

[2] Cei care se sinucid vor să scape de marea durere sufletească pe care o simt. Cad însă într-un chin mult mai mare, ajungând în mâinile diavolului, care îi chinuie fără milă. Și aceasta o fac pentru că au multă mândrie. În loc să stea să se gândească dacă nu cumva au greșit cu ceva, în loc să se cerceteze pe ei înșiși și să vadă ce greșeală au făcut, în loc să se pocăiască, să-și schimbe „tactica", să meargă să se mărturisească și astfel să se ușureze și să scape de durere, aceștia, din cauza mândriei, nu vor să se smerească; și toate strâmbăturile, și toate greșelile le văd la alții, iar pe ei înșiși se socotesc nevinovați. Sinuciderea este un mare păcat, căci cei ce fac aceasta disprețuiesc darul lui Dumnezeu, viața

– Nu pot să nu vă întreb, părinte, şi despre o altă temă care astăzi este susţinută cu destulă autoritate chiar de către şefi de state: homosexualitatea. Vi se pare că trebuie îngăduită?...

– Nuuu, nu îngăduim nici căderi mult mai uşoare decât aceste sodomii! Dumnezeu le-a pedepsit cu foc, pe loc! Sunt păcate foarte mari! Se spune chiar că păcatele astea urgentează Judecata de Apoi!

– Cum adică?...

– Adică păcatele astea grăbesc Judecata, să se mai salveze ce se mai poate salva... Este cuvânt de la Sfinţii Părinţi că păcatul ăsta foarte grav, al sodomiei, grăbeşte Judecata de Apoi... Acum suntem într-o stare destul de avansată, Occidentul oficializează sodomia!...

– Care vi se pare a fi calitatea cea mai importantă a poporului ăsta din care faceţi parte, a românilor?

– Domnule, vă rog să mă credeţi, sunt atât de optimist în inima mea în ceea ce priveşte învierea acestui neam, încât, de năvala asta din inima mea, nu mai pot ca să vorbesc! Pentru că este poporul care ştie să se jertfească sau, mai bine zis, care numai în jertfă a trăit! Opinca asta românească, să ştiţi, asta, care a fost batjocorită de turcime, de austro-ungari şi de câţi şi mai câţi, a fost un popor care s-a născut în jertfă, şi în jertfă e şi-acuma!... Ăsta va învia, poporul român! Nu intere-

---

pe care El le-a dat-o. Este ca şi cum ai da cuiva un dar, iar acesta ţi l-ar arunca înapoi în faţă... Oare poţi adăuga o zi la viaţa ta? Dacă nu poţi adăuga nici măcar o singură zi la viaţa ta, atunci cum îndrăzneşti să o distrugi? *(Cuviosul Paisie Aghioritul)*

sează, în momentul ăsta, politica aceasta care este ceva foarte trecător şi care, de fapt, ne-a învăţat foarte multe lucruri... Da, am putut să ne dăm seama de ce sunt capabili şi că răul nu trebuie să mai fie cruţat cu nici un chip, adică, mai bine zis, să fie curăţat prin orice metode, sigur, metode creştineşti... Dar să ştiţi dumneavoastră că Biserica acceptă războiul de apărare!

– *Adică?...*

– Nu năvălim să cucerim ţări, dar nici să nu-i lăsăm să ne intre-n ţară! Că zice Mântuitorul: „Dacă ştii că vine furul, nu-l laşi!"[1] Războiul de apărare este îngăduit. Fiecare dintre noi avem un război oarecare cu te miri cine sau cu te miri ce probleme, cu te miri ce idei, care trebuie combătute, chiar cu ton ridicat, chiar...

– *Părinte, în mod simetric, ce defect important vedeţi acestui neam? Ce-l împiedică să fie cum ar putea fi?*

– Mai întâi de toate, neamul românesc e uimit...e surprins şi el, săracul, după atâţia ani de prigoană; sunt nişte şmecheri care-l păcălesc... N-ai cum să faci... De-aia vă spun că a fost nevoie de prigoană, ca să se deştepte lumea, tot prin jertfă... Care-i momentul din punct de vedere istoric, asta o ştie bunul Dumnezeu, dar eu cred în învierea neamului românesc cu orice chip! Mai întâi de toate, să ştiţi dumneavoastră că-i un popor milos, iar mila e toată Scriptura... Adică, partea centrală, Iubirea! Aici găseşti îngăduinţă.

Vă daţi seama de ce-au bătut catolicii în Ţara Românească. Căci ei aici au bătut, n-au bătut la greci,

---

[1] Matei 24, 43.

n-au bătut nici la ruşi, au bătut la români! De ce acest neam, această fiinţă, aceşti oameni i-au atacat atât de mult? Pentru că aceia sunt falşi şi doresc să distrugă ceea ce de fapt i-ar putea distruge pe ei: Adevărul. Iar Biserica Ortodoxă susţine Adevărul!

– Ce şansă daţi ecumenismului, părinte? Adică, e totuşi Biserica noastră soră, suntem mai apropiaţi de catolicism decât de protestantism...

– Să ştiţi că sunt discuţii istorice...

– Vi se pare doar o problemă istorică?

– Sunt discuţii gratuite. Nu cred! Dar, de complezenţă, ştiţi, e bine să mai discutăm, ca să-l mai păcăleşti, adică să te laşi prostit, să creadă că el va birui... Dar e o mare greşeală: nu se face nimic. Pentru că de la Dumnezeu va veni şi căderea catolicismului. M-a întrebat o figură cu totul deosebită, Andrei Scrima, despre care cred că aţi auzit...

– Cel care a mijlocit întâlnirea lui Paul al VI-lea cu Athenagoras... El a tras iţele...

– Da... M-a întrebat ce părere am despre Papa... despre Ioan Paul al II-lea. I-am spus: este singurul Papă care a demascat catolicismul cel mai mult... Pentru că, uitaţi-vă, umblă după prozelitism, lucru scârbos... Şi unde? La români, care sunt creştini!

– Să-i „evanghelizeze"...

– Da, şi să stăpânească lumea. Este evident că vrea să stăpânească lumea! Practic, eu nici nu mai zic că e Biserică, e un guvern, cu numiri clericaliste!

Să fii prezent în pustie, în mijlocul lumii trăind

– Dacă vrei să trăiești duhovnicește, Împărăția Cerului fiind în tine[1], oriunde ai fi, ești prezent, poți să ții legătura cu Dumnezeu. Am făcut o constatare care nu lezează cu nimic viața de pustie – pentru că am gustat, cât am gustat, și din ea, și am văzut, mi-a folosit foarte mult –, dar am constatat că mai mult găsești Scriptura aici, în contactul ăsta permanent cu lumea. Asta, întrucât cuvântul tău este ultimul, cuvântul tău este ascultat, mai ales de tineri, ceea ce, dacă aceștia au și evlavie, reprezintă foarte mare lucru și este o mare greșeală – aș zice, ca o dezertare – să pleci de pe front. Vedeți dumneavoastră, oriunde ai fi, războiul este un joc de inteligență, dar războiul e tot război!

– Vă opresc aici, părinte... Inteligența mea citadină nu poate să treacă peste... Mor de plăcere când spuneți lucrul ăsta: „e un război al inteligenței, dar nu numai atât"...

– Păi, da... Este un război permanent. Este deci o mare greșeală dacă, bunăoară, dezertezi chiar și în

[1] Luca 17, 21.

războiul duhovnicesc. M-aş referi la faptul de a şti să fii prezent în pustie, în mijlocul lumii fiind.[1]

[1] „Sfântul Siluan vedea esenţa isihiei nu în retragerea în pustie, ci în rămânerea necontenită în Dumnezeu. Asupra acestui punct merită să ne oprim mai îndeaproape.

Retragerea (anahoreza) sau viaţa pustnicească nu sunt decât mijloace, niciodată scop în sine; ele pot contribui la eliminarea impresiilor şi influenţelor exterioare, îndepărtându-ne de tumultul acestei lumi şi favorizând astfel rugăciunea curată, cu condiţia însă ca izolarea să fie după voia lui Dumnezeu şi lipsită de orice arbitrariu al voii proprii. Altfel, retragerea, eremitismul şi orice alt efort ascetic vor fi zadarnice, dat fiind că substanţa vieţii noastre nu stă într-o ispravă ce izvorăşte din iniţiativa proprie, ci în ascultarea faţă de voinţa lui Dumnezeu.

Mulţi sunt cei pentru care modul de viaţă cel mai înalt este liniştirea (isihia) în pustie sau retragerea (anahoreza); alţii preţuiesc mai presus de orice „nebunia pentru Hristos" , alţii slujirea preoţească, alţii cunoaşterea teologică. Pentru Sfântul Siluan, nici unul dintre modurile ascezei nu constituie în sine o formă superioară a vieţii duhovniceşti, dar fiecare din ele poate deveni astfel pentru cei cărora le-o hărăzeşte Dumnezeu.

Dar oricât de diferită ar putea fi de la om la om voinţa lui Dumnezeu şi oricare ar fi modalităţile efortului duhovnicesc, locul şi forma slujirii lui Dumnezeu, aspiraţia spre rugăciunea curată rămâne, în orice caz, esenţa şi scopul ultim.

Într-o zi l-am întrebat pe Sfântul Siluan dacă grijile economatului şi contactele inevitabile şi numeroase cu oamenii pe care le implică acesta nu sunt vătămătoare pentru liniştirea ascetică (isihia) a monahului. El a replicat:

«Ce este această linişte? Liniştea e rugăciunea neîncetată şi rămânerea minţii în Dumnezeu. *Sfântul Ioan din Kronstadt era necontenit înconjurat de oameni, dar era mai mult în Dumnezeu decât mulţi pustnici.* Am ajuns econom din ascultare şi mulţumită binecuvântării pe care mi-a dat-o egumenul am putut şi acum pot să mă rog şi mai bine, împlinind această ascultare, decât o făceam la Vechiul Russikon, unde, urmându-mi voii proprii, am

– Cum poţi să faci asta? Ăsta este cel mai important lucru...

– Aceasta nu se poate spune, se poate trăi! Pentru că, vedeţi dumneavoastră, nu poţi să vorbeşti de importanţa soarelui, fără soarele însuşi...

– Trebuie să te bată asprimea lui...

– Nu poţi să vorbeşti sau să înţelegi pe Dumnezeu, fără Dumnezeu Însuşi. Deci trebuie să fii permanent cu El! Nu mai contează împrejurarea pentru o fiinţă dăruită de Dumnezeu – bine, eu sunt numai un începător, dar constat că aşa este! Nu poţi să condamni un nevoitor pentru că este acolo... el oriunde ar fi trebuie să fie prezent. Mai întâi de toate, sunt foarte conştient că, oriunde am fi, suntem cu voia lui Dumnezeu. Nu suntem fără voia lui Dumnezeu!

– Dar, părinte, de unde vine vorba asta cu „baterea câmpilor?" Se zice „baţi câmpii..." Asta nu înseamnă să fii într-un loc fără voia lui Dumnezeu?

– Aşa este... Dar şi ceea ce fac cei care nu înţeleg că e voia lui Dumnezeu este tot un fel de goană pe câmp, să ştiţi... Eu mă lupt din răsputeri să întipăresc în fiinţa mea certitudinea că nu se poate face nimic fără Dumnezeu. Există un cuvânt al Mântuitorului: „Fără de Mine, nu puteţi face nimic"... Acest cuvânt s-a strecurat cu sutele de ani printre trăirile trăitorilor

---

cerut să mă duc ca să găsesc condiţii prielnice liniştirii... Dacă sufletul îi iubeşte pe oameni şi are compătimire pentru ei, rugăciunea nu mai încetează»." *(Arhimandritul Sofronie Saharov)*

creştini şi, la anul 419, la Sinodul de la Cartagina, s-a adoptat Canonul 124, care spune aşa: „Şi dacă totuşi crezi că poţi ceva fără Iisus, anatema să fii!" S-a observat că oamenii cred că pot şi ei ceva, însă nu există nimic la întâmplare. Dacă spune că nu se mişcă un fir de păr fără voia Sa[1], şi dacă acolo te găseşti tu, cel care ai reuşit să faci o unitate creştină, să ai o mulţumire sufletească, – considerând că suntem oameni de conştiinţă –, atunci nu poţi să părăseşti locul şi nu poţi să zici că Dumnezeu nu te-a ajutat. Pentru că toţi suntem nepregătiţi, oriunde am fi, şi, iată, Dumnezeu Însuşi ne ţine în armonie şi ne ajută. Dacă oamenii ar reuşi să înţeleagă cu adevărat că nu se face nimic fără Dumnezeu, ar fi mult mai prezenţi, s-ar simţi foarte bine, chiar în suferinţă, chiar pe cruce... Domnule, să ştiţi că, de asemenea, este o greşeală să fugi de suferinţă. Nu te poţi elibera cu adevărat decât atunci când lupţi, atunci când eşti prezent acolo. Din punct de vedere tactic, în lupta cu păcatul este o greşeală să primeşti lupta! Aia-i altceva! Să nu se facă o confuzie...

– Adică să fii bleg...

– Nu... Satana te atacă într-o problemă. Nu e bine să primeşti lupta. „Nu stau de vorbă cu tine" – asta înseamnă să nu primeşti lupta. Te atacă...

– Te ispiteşte cu ceva...

– Nu-i da atenţie, pentru că există o rânduială, verificată de oricine că-i foarte bună: *cu dracul nu se stă de vorbă!* Lupta împotriva ispitelor este tot rugăciu-

---

[1] Luca 12, 7; Matei 10, 30.

nea, nu schimbarea obiectului sau a subiectului sau, în sfârşit, a ideii.

– Părinte, o să vă pun o întrebare grea şi complicată... Dacă dumneavoastră credeţi că puteţi răspunde sintetic, faceţi-o; dacă nu, trecem mai departe. Întrebarea este: cum ştiu eu că este o temă a Satanei?

– Ei, vedeţi, noi avem discernământ duhovnicesc, domnule. Avem o educaţie şi cunoştinţe despre adevăr, despre cum este, avem ordine interioară în legătură cu viaţa noastră duhovnicească.

– Deci există o axiologie care mă ajută...

– Iar aceasta nu se poate spune, se poate numai trăi. Numai atât. Se simte că este o ispită, mă duce spre lăcomie, mă duce spre mândrie...

– V-a ajutat această axiologie în puşcărie?

– Enorm! Enorm! Poate că lucrul acesta a fost pentru mine axa de care m-am ţinut cât se poate de tare.

– Dar când vă era mai uşor să vă ţineţi de ea? În puşcărie?...

– Vorbesc de puşcărie ca să pot să înţeleg pentru care motiv Dumnezeu doreşte ca noi să stăm acolo. Şi nimic nu te poate elibera... Nimic nu te poate elibera mai bine decât conştiinţa ta că eşti pe cruce şi s-o accepţi cât se poate mai mult... Desăvârşit – e mai greu... Numai Mântuitorul a acceptat-o desăvârşit. Dar cu toate că suntem oameni – şi am fost, bunăoară, chinuiţi şi fiziceşte –, totuşi nu s-a abdicat interior...

– *Părinte, atâția oameni au murit în pușcării... Vi se pare normal că dumneavoastră existați acum?*

– Pot să zic, dacă ăsta poate fi un răspuns, că suntem niște supraviețuitori.

– *A vrut Dumnezeu ca să existați?*

– Absolut! Nici nu se pune problema! Absolut!

– *Au existat mărturisitori mai importanți decât dumneavoastră în pușcărie?*

– Toată lumea a fost mai importantă decât mine.

– *Bun, „dintre care cel dintâi sunt eu"... Eu știu asta... Dar, „pe bune", cum se spune...*

– Nu, nu... Am făcut o constatare fiind acolo...

– *Erau oameni grozavi acolo?...*

– Am stat cu oameni grozavi, chiar cu Părintele Stăniloae, dar, mai ales, cu Vasile Voiculescu, căruia i-am fost duhovnic acolo, cât s-a putut, știți... Da...

– *Marele poet...*

– Marele poet, da... Și m-am folosit foarte mult nu de ceea ce spunea Voiculescu, ci de tăcerea lui continuă, știți... Și totuși constatam că participă la orice... Însă să știți că, acolo, ne vedeam egali și nu vedeam pe nici unul mai grozav decât altul. Noi, dacă putem vorbi astăzi despre ceva, vorbim despre stări sufletești, interioare; adică eu despre mine pot să spun că

înțelegeam că acolo e rânduiala Lui Dumnezeu, suferam cu drag și acceptam. însă nu spuneam, domnule, că nu mi-e foame, când eram îngrozitor de înfometați, că nu era vorba de o zi-două, a fost vorba de ani de zile de foame continuă. Însă eram foarte conștienți că Dumnezeu știa de lucrul acesta, de această încercare extraordinară. Eu, personal, am fost condamnat 40 de ani, la ultimul proces, și milițienii ăia de-acolo, cu ordin de sus, încercau să mă distrugă. Eram văzut ca o mică căpetenie.

– Adică, erați capul răutăților pe-acolo?

– Nu al răutăților, ci al binecuvântărilor...

– Adică îi incitați pe ceilalți deținuți prin cuvinte duhovnicești?

– Nici nu se pune problema... Care-mi pica în mână, stăteam în celulă și vorbeam cu el la nesfârșit!

– Dar cum v-au reperat că sunteți căpetenie?

– Păi, știau cine sunt. Printre noi existau foarte mulți agenți, îi băgau în celulă cu noi, îi depistam, nu-i lăsam să...

Bunăoară, ne izolau, ne băgau la răcitor... Lucrul ăsta mi-l făceau foarte des...

– Dumneavoastră vi-l făceau mai mult decât altora?

– Mai mult decât altora... Cel puțin, mai mult decât celor cu care am putut fi în contact prin celule, că ne schimbau...

– De ce făceau acest lucru?

- Ei, păi doreau să mă distrugă... Şi nu aveau motive, dar găseau câte un motiv minor. Acolo era, într-adevăr, foarte greu să supravieţuieşti! M-au băgat odată şapte zile la izolare, la acest răcitor, şi m-au scos după cinci zile, pentru că unii au murit. Li se oprea inima pe loc. Eu am avut, se vede, inima mai rezistentă. Eram controlaţi de câte trei ori pe minut pe vizete, pe vizor, în mod aproape imperceptibil, dar noi simţeam, fiind acolo de atâta timp. M-au scos mai devreme. Dar, domnule, este foarte greu de explicat cât de valoroase sunt acele momente pentru mine: chiar acolo fiind, puteam să mă rog adânc. Nu mă rugam cu cuvinte, mă rugăm cu o luptă cu mine...

– Cu un gâfâit?!...

- Suflam în mâini ca să mă încălzesc, pentru că era răcitor. Dar prezenţa inimii mele, prezenţa fiinţei mele acolo... Eram conştient că sufăr, sufăr pentru ceva, adică pentru Dumnezeu! Ei, mi s-a întâmplat să-mi arate bunul Dumnezeu şi mângâieri extraordinare care, de fapt, vă spun, sunt foarte greu de spus.

– Niciodată nu o să mi le spuneţi; mi-aţi zis şi data trecută lucrul ăsta...

– M-a întrebat foarte multă lume care este foarte curioasă...

– Mi-a trecut chestia asta... N-o să vă mai întreb despre aspectul ăsta...

– Să ştiţi că lucrurile astea nu se pot spune. Mai întâi, dispare toată frumuseţea lor şi, afară de asta, nu era

un merit personal, ci era mai mult o milostivire divină, pentru noi, căci, fără discuție, Dumnezeu ne-a ținut.

– Da, Părinte Arhimandrit...

– Domnule, își luau dinții din gură și îi dădeau jos! Vă dați seama ce lipsă de calciu era... Erau schelete! N-am văzut în viața mea oameni doar piele și os, cum am văzut acolo. Și nu asta m-a impresionat – pentru că era un proces fiziologic cunoscut, produs de lipsa de calciu –, ci m-a impresionat foarte mult că unul dintre deținuți uitase cum o cheamă pe soția lui. Nu putea să-și aducă aminte cum o cheamă pe soția sa, știți... Și mi-era milă de el, săracul, îmi părea rău că nu puteam să-l ajut decât să se roage la Dumnezeu să-l ajute, să se liniștească.

– Părinte, dumneavoastră aveți – spre deosebire de mulți alți părinți – darul expresiei, v-a înzestrat Dumnezeu cu asta... Poate tăcerea îndelungă la care ați fost supus, nu știu eu cum să explic asta... Eu aș vrea să vorbim despre verbul a te ruga. Peste tot se spune: „roagă-te!", „roagă-te!", „roagă-te!", „roagă-te!", „roagă-te!"... Acum, Pravila este: de dimineață – „Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului..."

– Nu, nu!...

– Cum să se roage omul? Cum să se roage omul?! Sunt de la oraș...

– Acum, iertați-mă, e și stângace pusă întrebarea, pentru că...

– E prost pusă...

– Nu prost, ci mai stângace, știți... Pentru că despre rugăciune nu se discută. Eu nu sunt atât de mult pentru o rugăciune „de tipic"; eu sunt mai mult pentru o prezență continuă.

– Asta! De-asta am și venit la dumneavoastră...

– Eu sunt pentru o prezență continuă...

– Dar tipicul îl susțineți perfect. L-am auzit și la Liturghia de astăzi – impecabil! În același timp, cum fac eu ca să... nu, nu să calc tipicul, ci să ajung la ceea ce spuneți dumneavoastră...

– Bine, dumneavoastră ați înregistrat o Liturghie din care nu poți să schimbi un cuvânt, trebuie să ții cadența cu strana, trebuie să... Ferească Dumnezeu să schimbi ceva din Liturghie, din rugăciuni, din ectenii. Nu se poate să schimbi. Dar nu la asta ne referim noi, că ăsta este tipicul Liturghiei, ci la rugăciunea de tipic; bunăoară, ca să mă înțelegeți: cineva mi-a spus că n-a avut timp dimineața să-și citească rugăciunile de dimineață, dar le-a citit seara...

– Ce face omul care de-abia seara apucă să le citească?

– Vedeți, toată ziua este prins omul cu o serie întreagă de ascultări și de treburi – și lumea mănăstirească, dar și lumea laică...

– Păi, și mie mi se-ntâmplă... De-abia apuc să spun: „Împărate Ceresc, Mângâietorule...", că sună telefonul și mă apucă treburile...

– Vreau să vă spun că este o stare de prezență, îngăduiți-mi să vă schițez un caz, adică să-l inventez... S-a căsătorit Ion cu Ionica...

– Cu Jeana...

– Cu Ionica, fiindcă suntem români... Și, după nuntă, a rămas Ionica să facă mâncare, iar Ion s-a dus la lucru. Dar fata, din greșeală, a afumat mâncarea. Și ce se mai perpelea!... „Vai, ce-o să zică Ionel!... *Nici atât n-ai învățat la mamă-ta?!...* Vai, ce-o să-mi facă!..." Se perpelea. Și a venit Ion. „Dragă Ionele, iartă-mă, am afumat mâncarea..." „Lasă, dragă, asta... Dar de ce nu te-ai gândit la mine toată ziua, aia mă interesează pe mine..." Asta trebuie! Toți vom fi întrebați: „De ce nu v-ați gândit la Mine, Creatorul vostru, Bunătatea bunătăților, Frumusețea frumuseților?..."

– Dar nu ne gândim în cuvinte, părinte? Stați puțin, părinte, nu vă depărtați de mine! Eu stau la oraș și ceea ce vorbim noi acum o să fie vizionat de orășeni. Orășenii se exprimă în cuvinte. Ei știu așa: „Bun, L-am avut pe Dumnezeu în cap toată ziua, dar cuvintele care să fixeze gândul meu la Dumnezeu nu le-am avut..."

– Nu, important este să știi să aduci pe Duhul Sfânt în tine, important este să ții legătura cu Dumnezeu, iar Dumnezeu nu-ți cere numaidecât să fi trecut prin tot tipicul lucrurilor.

– Se știe sintagma dumneavoastră „Tipic – tipic, și la inimă – nimic"...

– Așa este... Dar, vedeți, și ei pot fi prezenți, mergând, stând, că nu se poate... Bunăoară, chiar în *Viața Sfântului Siluan* se spune că Dumnezeu-Iisus a apărut la un călugăr care a plâns foarte, foarte mult pentru că în mănăstiri mai există mântuiri, dar în lume – foarte greu, și plângea de soarta viitoare a acestora...

– *Sunteți optimist?*

– Foarte optimist!

– *Sunteți mai optimist?*

– Da.

– *Am întrebat a doua oară... Sunteți mai optimist decât Sfântul Siluan?*

– Bine, e un îndreptar pentru mine, aș vrea să fiu și eu ca el, sigur că da... Dar sunt foarte departe, că sunt altfel așezat în configurația lucrurilor.

Acelui călugăr i-a apărut Iisus și i-a spus: „De ce plângi? Am Eu grijă de ei. Și chiar dacă s-au rugat o singură dată în viață, am grijă de ei."[1] Vasăzică, este vorba

[1] Am păstrat amintirea unei vizite memorabile. Un monah ce trăia ca pustnic a venit odată să mă viziteze. Trebuia să aibă pe atunci șaptezeci de ani; viețuia într-un loc pustiu pe drumul care leagă mănăstirea de schit, într-o prăpastie, aproape de un izvor, în plin codru. Fața sa era brăzdată toată, palidă și de o culoare cenușie și prăfoasă; barba și părul cărunt îi erau neîngrijite; ochii de un albastru cenușiu îi erau adânc afundați în orbite. Am avut cu el o lungă discuție, și iată ce mi-a povestit despre sine: „De mulți ani sufletul meu suferă când mă gândesc la noi, monahii. Ne-am lepădat, ne-am lăsat părinții și patria și tot ce face viața obișnuită a oamenilor; am făgăduit înaintea lui Dumnezeu, a în-

despre starea asta de prezență, domnule. Și nu scoatem din obligație rugăciunile de dimineață, recomandăm...

– *...pravila...*

– ...pravila. Dar ascultările sunt mai importante de multe ori, ascultările! Acolo unde ești, nu te oprește nimeni să zici: „Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul!"... Nu te oprește nimeni să zici: „Doamne, Doamne..." Nu te oprește nimeni să zici: „Nu mă lăsa, Iisuse!"... Vedeți, viața nu este numai atunci, viața este mereu. „De ce nu v-ați gândit la Mine mereu?" – ăsta e gândul care, de fapt, ar ajuta

---

gerilor și a oamenilor să viețuim după legea lui Hristos; ne-am lepădat de voia noastră proprie și ducem, de fapt, o viață de mucenic, dar totuși nu înaintăm în bine. Oare mulți dintre noi se vor mântui? Eu cel dintâi voi merge spre pierzanie. Îi văd și pe alții fiind robi patimilor. Și când întâlnesc oameni din lume, văd că viețuiesc într-o adâncă neștiință, în nepăsare și fără căință. Și așa, încetul cu încetul, pe nesimțite am început să mă rog pentru lume. Am plâns mult la gândul că dacă noi, monahii, care am părăsit lumea, nu ne vom mântui, ce se va petrece atunci cu lumea? Întristarea mea sporea și am început să vărs lacrimi de deznădejde. Și iată că anul trecut, când mă aflam în această deznădejde, plin de lacrimi, și eram cu fața la pământ, Domnul mi s-a arătat și m-a întrebat: *«De ce plângi așa?»* Eu am tăcut fără să-mi ridic capul ca să-L văd pe Hristos. *«Nu știi că Eu voi judeca lumea?»* Eu tăceam mai departe fără a-mi schimba poziția. Atunci Domnul a zis: *«Mă voi milostivi de orice om care L-a chemat pe Dumnezeu măcar o singură dată în viața lui»*. Un gând mi-a străbătut atunci mintea: *«Atunci la ce bun să ne mai chinuim așa în fiecare zi?»* Iar Domnul a răspuns mișcării gândului meu așa: *«Cei ce pătimesc din pricina poruncii Mele vor fi prietenii Mei în împărăția cerurilor; de ceilalți Mă voi milostivi numai»*. Și la aceste cuvinte Domnul S-a depărtat." *(Arhimandritul Sofronie Saharov)*

foarte mult pe toată lumea. Pentru că, uite, vedeți un caz – n-a putut să-şi facă dimineață rugăciunile de dimineață, dar şi le-a făcut seara, a avut nițel mai mult timp seara. Ei, acuma, vedeți, şi-a făcut rugăciunile de dimineață seara, numai să fie făcute...

– Ăsta-i formalism? Sau e un lucru bun?

– Nu e bun deloc. Mergi pe drum, n-ai avut timp, te-ai dezbrăcat, n-ai dormit bine, ai avut copii, în sfârşit, trebuia să zici: „Doamne Iisuse...", mă rog, într-un fel să fii prezent cu mintea la Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu nu ne ține, domnule dragă, fiindcă suntem noi foarte vrednici, ne ține fiindcă este El foarte milostiv! Şi de-aici vine şi toată mila noastră. Dar discutăm tocmai ce putem face şi noi... Asta este: ne întâlnim ca să audă şi alții... Nu este bine să ne lăsăm numai în voia lui Dumnezeu, numai în mila Lui, pentru că nu-i cuviincios. Pe urmă, vă spun că nu trebuie să faci numai dintr-o obligație, pentru că devii cazon. Trebuie să faci dintr-o dragoste cu orice chip, atâta cât poți să faci. Vedeți dumneavoastră, lumea nu ştie că, dacă apuci să faci un lucru, completează Dumnezeu mai departe, dacă tu n-ai putut să-l faci...

– Mai ziceți-ne o dată ideea asta, ca să se întipărească bine... Şi dați şi un exemplu, ca să înțelegem şi noi, cei de la oraş...

– Mântuitorul a spus – a poruncit, nu numai că a spus! – să iubeşti pe vrăjmaşi. Aş vrea să ştiu câți încearcă să iubească pe vrăjmaşi. Ei cunosc numai din literatura religioasă această poruncă, dar, dacă te apuci cu ade-

vărat să îi iubeşti pe vrăjmaşi, – la nivelul unei zile sau al vieţii tale întregi –, n-ai să reuşeşti, poate, total; dar tu, mergând, luptând să îi iubeşti pe vrăjmaşi, asta îi place lui Dumnezeu şi completează El neputinţele tale, iar tu te vei găsi iubitor de vrăjmaşi. Iar dacă nu i-ai iubit, cel puţin nu i-ai urât... Pentru că tu luptai, dar cu adevărat... Ei, nu se poate numai cu „Doamne-Doamne...", te închini făcându-ţi o cruce oarecare, nu! Trebuie o prezenţă continuă, ăsta este, de fapt, răspunsul la tot.

– Deci, părinte, dumneavoastră spuneţi că există cu adevărat acest parteneriat între Dumnezeu şi om, această lucrare comună în care Dumnezeu lucrează cu omul, umăr lângă umăr?...

– Inimă la inimă, sigur că da...

– Părinte, cum să spun eu...?! Omologul dumneavoastră moldovean, Părintele Cleopa, zicea: „Putregai sunt!..."; dumneavoastră spuneţi totuşi că lui Dumnezeu Îi place să lucreze cu omul împreună...

– Suntem putregai, dar vedeţi dumneavoastră că şi din putregaiul ăsta răsare ceva?

– Ce răsare?...

– ...răsare viaţă duhovnicească. E un fel de a vorbi – „sunt un putregai"... Ce putem să fim, când Dumnezeu e totul? Dar un lucru care este mai puţin adâncit, mai puţin cercetat, mai puţin cunoscut este că lumea nu ştie cât de mult ne iubeşte Dumnezeu. Ne iubeşte cu orice chip, pentru că ne-a făcut singuri, numai pentru El! Nu ne-a făcut şi pentru altceva, şi nu poate să

ne lase, nu poate să ne părăsească! Bunăoară, dacă ajunge cineva în situaţia să duşmănească pe altcineva, şi se găseşte în situaţia să-l judece pentru că, într-adevăr, este poate incorect şi este incomod şi pentru tine şi pentru alţii. Dar dacă ar sta omul de vorbă cu Dumnezeu şi i-ar spune Dumnezeu: „Măi dragă, Eu-l iubesc şi pe acela, aşa cum e. Dă-te de partea Mea, ca să-l iubeşti şi tu. Eu-l iubesc aşa cum e, că de-aia îl ţin în viaţă. Dă-te de partea Mea şi tu, şi lasă, nu-l mai duşmăni. Că Eu sunt Dumnezeu, şi tot Eu te ţin şi pe tine. Tu câte greşeli faci şi câte-ţi trec!..." Deci, în acest dialog intim, care cu smerenie trebuie să se facă, zice Dumnezeu: „Lasă-l, lasă-l, că, uite, Eu îl iubesc şi pe acela. Dă-te de partea Mea". Şi tu eşti asigurat. Şi începe să răsară în tine, din *putregaiul* tău, iată că răsare cu orice chip iubirea, fără de care nu se poate face nimic. Chiar dacă ai da munţii la o parte şi chiar dacă ţi-ai sfâşia trupul să ardă pentru Hristos[1], dacă n-ai dragoste, nu...

Dreptatea o face Dumnezeu, domnule dragă... De aceea, a iubi, a nu-i pedepsi pe-ăştia cu moartea, asta este... Eu vă spun că un frate al meu a fost împuşcat. Ticăloşii!...

– Câţi ani avea?

– Era mare, avea o fetiţă, în sfârşit... Purta numele de Sakontala...

– Sakontala o chema pe fată... Iar pe fratele dumneavoastră?

[1] I Cor. 13, 2-3.

– Radu... Şi acel om, care l-a împuşcat pe fratele meu, mi-a căzut, cum se spune, în mână...

– A venit la dumneavoastră să se spovedească...

– Nu a venit el, eram eu într-o funcţie mare... Eram în lume... Şi puteam, pur şi simplu, să-l omor şi eu... Iar unui alt frate al meu – care avea pornire a-l omorî, pentru că acela făcuse nişte crime nemaipomenite – i-am spus să nu îndrăznească a se lega cumva de el. Iar celui care-l împuşcase pe fratele meu i-am trimis vorbă: „Eu îţi pun şi pază la poartă. Cu nici un chip n-ai să păţeşti nimic!"... Care mi-a fost justificarea? Am zis aşa: dacă eu mă răzbun, Cerul nu mai e dator la mine, dar nici fratele meu nu mai e dator la mine... Şi am vrut să-mi fie Cerul dator şi fratele care a fost omorât... Şi l-am lăsat în pace pe cel care l-a împuşcat. A murit el, după ani de zile, de chinuri de conştiinţă sau de altceva... Dar, domnule, în lupta mea duhovnicească – de pădure, de celulă, de chilie, de contact cu lumea de tot felul – asta mă ajută foarte mult, pentru că vreau mai degrabă ca Dumnezeu să rămână dator la mine decât să mă răzbun, şi să rămân dator la Dumnezeu foarte mult!

– Cu ce vă pare că rimează mai curând postura de preot: cu republica sau cu monarhia?

– Eu sunt preot şi, orice ar fi, nu mă interesează, dar, dacă ar fi vorba să mă întrebaţi ca om, nu ca preot, vă răspund: cu monarhia!

Aceasta este opţiunea mea, pentru că în monarhie nu este vorba de nişte oameni care sunt interpuşi şi care

fac pe cocoşeii, nu... Astea – te distrează, numa' atât, şi înţelegi că sunt în trecere, nu... Monarhia este altceva! Căci nu-i vorba de om, ci de principii, înţelegeţi... Regele nu guvernează, el doar domneşte. Nu-i dictator, el domneşte şi dă mai multă valoare guvernanţilor. Deci, materialiceşte, monarhia este un avantaj. Dezavantajul monarhiei în România ar fi doar dacă regele ar fi dezinformat de camarilă. Dar şi acesta ar fi un dezavantaj minor faţă de primejdia comunismului.

Acestea sunt valorile: Estul şi Vestul. Există o prorocire referitoare la Fiara Roşie şi Fiara cu coarne de miel. Pentru noi Fiara cu coarne de miel e mai convenabilă, căci nu ne omoară, nu te suge, nu-ţi ia sângele din tine, trăieşte şi ea şi trăim şi noi.

– Părinte Arhimandrit, ce ar putea face oamenii în momentul de faţă ca să capete echilibru şi eficacitate în fapte?

– Să se roage! Asta e marea greşeală care se face: se caută soluţii, în sfârşit, prin schimbări de oameni! Nu. Să se roage! Eu personal nu sunt de acord să se facă rugăciunea acasă în cadrul familiei – sau într-o chilie mai mulţi călugări –, în comun! Fiecare să se roage în taină, separat, pentru că fiecare persoană are un stadiu de viaţă duhovnicească diferit de al celeilalte.

Să ceară lui Dumnezeu să fie aşa cum ar trebui să fie lumea creştină: în conducere, în tot, să fie pace, să fie bine. Să se roage la Dumnezeu! Numai Dumnezeu poate să facă aceste lucruri. Iar eu nu pot, ca om declarat al lui Dumnezeu – că sunt preot şi n-am cum să vorbesc –, să zic că va avea un mare efect... Dar să se roage cu toţii, fără gânduri de răzbunare şi fără resentimente.

– De pildă, schimbând total terenul de discuţie, aş trece la eshatologie. Catolicii stabilesc un interval între cele două judecăţi – cea particulară şi Judecata de Apoi –, care s-ar numi purgatoriu, un fel de teritoriu, un fel de topos curăţitor, care durează până la Judecata de Apoi. Ortodocşii refuză acest topos. Atunci, eu vă întreb: după judecata particulară, cea de la patruzeci de zile, ce fac sufletele, unde stau ele până la Judecata de Apoi?...

– Stau tot acolo unde le-au fost faptele lor. De fapt, chestiunea purgatoriului, pe care romano-catolicii l-au inventat, este o greşeală de dogmă. Este o enorm de mare greşeală. Cei de acolo pot fi salvaţi numai prin liturghii şi prin rugăciunile făcute de Biserică, nu prin purgatoriu. Purgatoriul spune că omul, la un moment dat, după ce şi-a ispăşit pedeapsa, automat se mântuieşte. Asta este o eroare. Numai Biserica – dacă a spus „mergeţi în focul cel de veci[1]" – prin ajutorul lui Dumnezeu poate să îl mântuiască pe om, pentru că se spune „Dumnezeul celor de sus, celor de pe pământ şi celor de sub pământ", vasăzică şi al celor morţi, care nu sunt mântuiţi. Pe aceştia îi poate pomeni Biserica, şi aşa îi putem salva.

– Adică este o distribuţie din capul locului, după judecata particulară? Unii intră în Rai, alţii intră în Iad, temporar? Iar la Judecata de Apoi ce urmează...?

– Unii intră direct în Rai pentru că spune Mântuitorul: „şi la Judecată nu vor veni"; cei care duc o viaţă duhovnicească, cu frica lui Dumnezeu, se spovedesc cu

---

[1] Matei 25, 41.

smerenie, cu adevărat se zice că „la Judecată nu vor veni", deci nu se mai duc în iad. Însă totuşi se ştie că există şi Iad. Şi nu putem noi să avem siguranţa mântuirii, pentru că-i foarte relativă pocăinţa pe care o facem. Catolicii sunt cei care spun că au siguranţa mântuirii. Noi nădăjduim mântuirea, noi nu... Ce fac sufletele după aceste patruzeci de zile? Sunt repartizate la locurile lor, fie de oarecare suferinţă, fie de uşurare...

– Bun, dar o dată ce bogatul din parabola cu Lazăr începe să se tânguie pentru cei rămaşi în viaţă, reiese că ar putea trece din iad în Rai, până la urmă... Căci zice: „Părinte Avraame, roagă-te pentru fraţii mei, să nu facă greşelile pe care le-am făcut eu..." Adică, s-a luminat. Există această posibilitate de transgresare?

– Se poate. Dacă duci o viaţă duhovnicească, Mântuitorul spune „şi vor trece de la moarte, la viaţă". Se poate să nu mai treacă deloc prin iad, „nici la Judecată nu vor veni"[1]. Sigur că se poate. Iar ăla din parabolă spunea lui Dumnezeu, sau cui spunea, ca fraţii şi familia lui să ducă o viaţă cu frică de Dumnezeu şi de Biserică. Dar el îşi plătea acuma – acuma, ce ziceţi?... Câinii îi lingeau rănile lui Lazăr, dar nici fărâmiturile, nici măcar fărâmiturile nu le dădea să mănânce[2]... Ce ziceţi de împietrirea asta, de nepăsarea asta faţă de un suflet, de un semen al lui?

– Dar, Părinte Arhimandrit, nu credeţi că neştiinţa oamenilor în materie de eshatologie le diminuează calitatea credinţei?

---

[1] Ioan 5, 24.
[2] Luca 16, 21.

– Păi, cred lucrul acesta, dar cine-i vinovat că lumea nu ştie? Spune Sfântul Marcu că rădăcina tuturor răutăţilor este neştiinţa. Dar cine-i vinovat că oamenii nu ştiu?...

– Bun, dar şi prea multa ştiinţă... Se zice că Adam de-aia a gustat...

– Ei, a gustat din prea multă ştiinţă!... A gustat din poftă. Pentru că el a fost ispitit, adică Eva... La început Eva a fost foarte tare când a ispitit-o şarpele. Zice: „numai dacă gândim să mâncăm, suntem pedepsiţi"...

– Adică, ea a rezistat la început?

– A rezistat, a rezistat. A spus: „nici să ne atingem..."[1]. Dumnezeu nu a spus să nu se atingă, ci să nu mănânce. Deci era foarte departe de a gusta. Şi-atunci şarpele a venit cu ceea ce de fapt vine la toată lumea – şi a ispitit prin trei lucruri...

– Printre lucruri?...

– Prin trei lucruri...

– A, prin trei lucruri...

– Da... Zice: „Păi nu vezi cât e de frumos?" – vorbea de măr... Pofta ochilor, cum ispiteşte pe lume – uite, pofta ochilor... „Şi să vezi ce bun e la gust!" – pofta trupului... „Şi, dacă-l mănânci, cunoaşteţi Binele şi Răul!" – adică, trufia vieţii[2]... Astea sunt cele trei

---

[1] Facere 3, 3.

[2] I Ioan 2, 16.

lucruri cu care a ispitit-o Satana, iar Eva – sigur că a cedat. Dar să nu ne complicăm. A mâncat, a călcat porunca, gata! Am fost pedepsiți, iată, cum vedeți...

– Ultima întrebare, Părinte Arhimandrit... Asta este o întrebare „de baraj", e grea... De ce credeți că i se face omului dor de dumneavoastră după ce v-a văzut?

– De, ar trebui să spun să nu-i mai fie dor și, dacă se poate, chiar să mă ocolească...

Veşnicia ascunsă într-o clipă

– Asistăm la o îndepărtare a oamenilor de Biserică: nu mai vin la slujbe, nu mai țin legătura cu preotul. Practic, deşi unii se autonumesc creştini, nu se comportă ca atare. Cum vedeţi situaţia acestei categorii, destul de numeroase din păcate?

– Mai întâi de toate, aceste constatări nu trebuie să fie o preocupare în sine: „că nu vine lumea la biserică". Cel mai bine este să vă ocupaţi de persoana dumneavoastră, tot aşa cum fiecare trebuie să se preocupe de persoana lui. Toţi cei care sunt ispitiţi să observe astfel lucrurile, să se ocupe, mai întâi, de ei înşişi.

Este, într-adevăr, un fenomen faptul că, acum, nu vine lumea la biserică. Sunt nişte momente istorice, psihologice prin care trece acum societatea; există prea multe preocupări.

Dar eu sunt foarte sigur – şi mă gândesc aici, mai ales, la români, la creştinii noştri români – că, atunci când aud „bătaia clopotelor care cheamă viii, plânge morţii şi împrăştie viforele" *(vivos voco, mortuos plago, fulgura frango),* atunci când românul aude clopotele bătând, chiar dacă nu este un trăitor, se închină totuşi, instinctiv, fiindcă simte că acest sunet este o chemare sufletească. Acest moment de tresărire interioară

este foarte important. Această clipă ne interesează de fapt: *clipa ce vădeşte starea ascunsă a fiecăruia.*

Recomand tuturor, mai ales tinerilor, să nu piardă nici un moment din viaţă. Dacă acest moment este trăit urmează un alt moment trăit şi aşa evoluezi...Dacă se pierde un moment, mult de tot se pierde! O clipă constituie o za mică de la un lanţ foarte mare. Dacă lipseşte o za, lanţul se destramă. Deci, oriunde ai fi, trebuie să exişti şi să constaţi că Veşnicia este ascunsă în fiecare clipă (dacă este trăită). Dacă tinereţea este risipită fără o mică trimitere, o mică cugetare spre Veşnicie, desigur că batem pasul pe loc sau mai curând mergem pe un drum ce duce pe strada *Prăpastiei* – iadul.

Mersul la biserică este în funcţie şi de preocupările oamenilor, care sunt, evident, specifice momentului istoric de astăzi. Dar orice clipă poate fi un timp de trăire şi orice suspin poate fi o rugăciune. Tocmai de aceea importantă este clipa de care vorbeam, când omul are, în sinea lui, o tresărire. Trist este dacă nu există tocmai această tresărire de moment. Asta este, pe de o parte, şi consecinţa celor 40 de ani de ateism organizat; nu doar un simplu ateism publicat şi difuzat, ci un ateism atent organizat.

Dar, cu sabia în mână, cu lanţuri la mâini şi la picioare, am trecut şi peste aceşti 40 de ani. Acum însă trăieşte o generaţie născută în plin ateism, o generaţie a cărei trăire nu este limpezită. Aşa că problemele acestea, la care făceaţi referire, pot fi explicate raţional, dar nu este bine să se facă atâta caz, pentru că aceste lucruri slăbesc forţa personală a fiecăruia, semănând confuzie. Din cauza greşelilor mulţimii, fie-

care om ajunge să se scuze în sinea lui: „Ce, numai eu fac? Văd că toţi fac!"

Deci, cel mai bine este ca noi să ne rugăm pentru rezolvarea acestor lucruri, să ne rugăm pentru oamenii aceştia.

– Prin urmare există rele pe care eşti dator să le observi şi să le arăţi şi celorlalţi, dar există şi lucruri pe care, punându-le în lumină mai mult decât e cazul, le amplifici şi le alimentezi?

– Sigur că da! Şi oamenii nu-şi dau seama de asta. Trebuie să ne rugăm pentru lume!

– Vorbind despre rugăciune, sfinţia voastră spunea: „Dacă nu e timp suficient pentru rugăciunea limbii, nu trebuie să înceteze nicicând rugăciunea minţii". Însă, părinte, oamenii s-au schimbat mult: că vor sau că nu vor, se gândesc tot timpul la posibilităţi şi, cei mai mulţi, din păcate, la lipsa de posibilităţi. Cum îi poţi arăta omului de azi drumul rugăciunii, necesitatea ei?

– Dragul meu, că eşti student, te întreb şi eu: ce aşteptaţi dumneavoastră, studenţii, de la catedră? Să vi se explice ce este rugăciunea? Este un contact personal, pornit din inimă, din conştiinţa noastră creştină, cu Dumnezeu. Normal că sunt rugăciuni de tipic, dar sunt şi rugăciuni personale; cum spuneam înainte, un suspin poate fi o rugăciune. Chiar dacă serviciul, ocupaţiile, timpul nu permit rugăciuni de tipic, chiar dacă nu apuci să le faci, nu-i atât de grav, dar cu o condiţie: să ai o stare de prezenţă continuă a lui Dumnezeu în conştiinţa

ta. Asta este important: gândul la Dumnezeu, conştientizarea prezenţei Lui – asta este o rugăciune la îndemâna fiecăruia, indiferent cât de ocupat ar fi. Sigur că şi rugăciunile de tipic sunt foarte importante. Oricine poate şi trebuie să se roage, spunând: *Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!*

Gândul omului trebuie să fie mereu la Dumnezeu. Chiar nu ne gândim că Dumnezeu ne va cere socoteală pentru tot ce ne-a dat? Frumuseţe, înţelepciune, putere (de multe ori dincolo de cea a îngerilor, dacă ţinem cont că lumina îngerilor este mai difuză decât „chipul şi asemănarea" care îl îmbracă pe om), toate aceste bogăţii nemaipomenite Dumnezeu le-a revărsat peste om şi, chiar dacă eşti păcătos, chipul rămâne în tine. Privind aceste frumuseţi, aceste împodobiri, acest chip, nu putem să nu ne gândim la El. Tocmai acest gând – aşa cum izvorăşte el – este o rugăciune.

Este foarte important şi trebuie actualizat că „fără Dumnezeu nu se poate face nimic". Dacă „firul de păr nu se mişcă fără voia Lui", dar lumea întreagă? De aceea, e o mare greşeală să nu ne gândim la Dumnezeu. Cum să ne gândim? Într-o formă cât mai directă: „Doamne, iartă-mă", „Doamne, ajută-mă". Tot aşa te gândeşti, de exemplu, la soţia ta, la iubita ta, te gândeşti sau, mai bine zis, ţi-s gândul, inima tot timpul la ea, la iubirea ei. Ca o icoană ce-o porţi în suflet, gândindu-te la ea într-o formă simplă. În acest fel ţii mereu legătura cu cel iubit. Deci acelaşi lucru este şi rugăciunea: un contact permanent al inimii tale cu inima lui Dumnezeu.

Poţi să faci şi rugăciuni în genunchi, rugăciuni de tipic sau... poţi să nu le faci. Dar nu trebuie să încete-

ze sub nici o formă acest contact, această relaţie cu Dumnezeu, într-o formă personală şi directă.

Dar şi aici, în primul rând, trebuie evitate acele aparenţe care te păcălesc pe tine însuţi, crezând că faci bine ceea ce faci. Sfinţii povestesc că, odată, a venit diavolul la uşa unui călugăr. Împingea diavolul să intre, împingea şi călugărul dinăuntru, să nu-l lase şi se ruga în timpul ăsta: „Doamne Iisuse, ajută-mă, miluieşte-mă!". Dar dracul îl împingea mai tare şi tot mai tare şi era mai, mai să-l biruie, când, de teamă, a strigat călugărul cât a putut de tare: „Doamne, iartă-mă şi ajută-mă!" şi imediat a dispărut diavolul şi, lângă călugăr, a apărut Mântuitorul. „De ce n-ai venit până acum?", l-a întrebat călugărul. „Am venit când M-ai chemat cu adevărat."

Deci rugăciunea şi gândul la Dumnezeu, dacă nu pleacă din inimă, sunt spoială. Câţi dintre noi nu păţim asemenea călugărului, la uşa sufletului nostru. Pretindem că ne rugăm, că ne împotrivim păcatului, dar numai când suntem copleşiţi, în momente de mare cumpănă, ne gândim cu adevărat la Dumnezeu.

– Omul de azi îşi limitează viaţa – gândirea şi trăirile – doar la cele de aici şi de acum. Credeţi că, atât timp cât omul trăieşte pentru ce este aici şi nu pentru ce-l aşteaptă în Veşnicie, se mai gândeşte la mântuire în măsura în care ar trebui să o facă?

Scopul vieţii nu mai este mântuirea, ci realizarea în viaţa aceasta. Scara valorică a omului, faţă de care ar trebui să raporteze totul, se răstoarnă, existenţa sa reducându-se de la „ceilalţi" la „mine", de la „veşnic" la „acum", de la absolut la prozaic. În această

continuă laicizare a valorilor, mai poate vedea omul mai departe de el, adică mântuirea?

– Aşa este, trebuie să fim mereu preocupaţi de mântuirea noastră. Acesta este scopul principal, permanent, de neschimbat, de neuitat: *mântuirea.* Şi de aceea trebuie să fugim de obiceiuri şi rutină. Totul în viaţă trebuie să plece din această fiinţă a vieţii noastre: inima.

E adevărat că probleme sunt multe, dar nu trebuie să dai drumul la sfoara care te leagă de cer. Dacă îţi dai drumul, cazi în neant, cazi în păcat, cazi în iad. Trebuie să te ţii de această sfoară orice ar fi, oricât de puternice ar fi vânturile. Ţine-te cum poţi, în felul tău, dar ţine-te!

Şi să nu credeţi că Dumnezeu nu ne înţelege în momentul istoric prin care trecem. Sigur ne înţelege!

– Vorbeam despre viaţa grea a oamenilor. Istoria românilor a fost un nesfârşit Drum al Crucii, care a întărit şi mai mult credinţa acestui neam. Este, cu siguranţă, meritul celor care au condus Biserica, dar şi al celor care au condus Statul. Cum vedeţi însă puterea actuală, care poartă responsabilitatea pentru viaţa românului de rând; mă refer la un sistem legislativ prost sau, mai bine zis, prost aplicat, la armata dezorganizată, la învăţământul care se face cum se face... Adică, dincolo de situaţia economică, care poate fi mai mult sau mai puţin roză, mă refer la o delăsare, la un dezinteres faţă de ceea ce are acest neam mai sfânt: tradiţii, credinţă, demnitate...

– Dacă dumneata îmi vorbeşti aşa, vorbesc şi eu tot aşa: *adevărul este că-i important pe cine votezi.* E im-

portant! Depinde pe cine laşi să te conducă; multe depind de asta... Problemele neamului nostru sunt foarte grave, dar, în ceea ce priveşte conducerea, votaţi-i pe aceia care sunt necesari! Trebuie multă atenţie.

Asta nu înseamnă că trebuie să ne pierdem credinţa şi nădejdea în Dumnezeu, pentru că, vă spun şi lucrul acesta cu tărie: ştie Dumnezeu de toate aceste momente şi de şmecheriile care se fac pe la spatele nostru.

– Şi, cu toate acestea, mai mult decât oricând omul simte nevoia de a fi mai aproape de Dumnezeu; tinerii, în special, manifestă un interes deosebit pentru religie – asta-i bine. Rău este că nu-L caută pe Dumnezeu în Biserică.

– Dacă omul caută aceste lucruri, atunci e foarte bine. Asta înseamnă că omul are în continuare această sfântă posibilitate de a păstra ceea ce Dumnezeu a sădit în el la crearea lumii, adică voinţă, raţiune şi sentiment, deci Dumnezeu este în continuare prezent în om.

Mai întâi de toate, oamenii trebuie să înţeleagă că nici o nenorocire nu înseamnă ceva. Nimic nu este pierdut atât timp cât credinţa rămâne în picioare, cât timp sufletul nu abdică, iar capul are tăria de a se ridica din nou. Asta trebuie să facă lumea!

Niciodată nu vom trăi fără probleme şi fără săbii îndreptate împotriva noastră. Dar toate acestea nu trebuie să descurajeze pe nimeni, cu nimic. Chiar dacă omul este afectat de aceste nenorociri, asta nu înseamnă să renunţe. Nu! Dumnezeu ştie de necazul tău, iar aceste suferinţe te încearcă pentru a te putea defini, pentru a merita să fii încununat de Dumnezeu, căci El asta doreşte.

Nu ne putem închipui un om mântuit fără merite. De unde vin aceste merite? Din luptă, din lupta cu suferințele, iar luptă fără jertfă nu se poate. Crucea a mântuit neamul omenesc. Nu dreptatea lui Dumnezeu a mântuit omenirea, nici minunile Sale, ci Crucea; atunci când Iisus S-a răstignit, atunci a fost biruit Satana; Mântuitorul era pe Cruce, iar Satana era învins.

Deci nici un creștin nu este scutit, sub nici un chip, de crucea sa, pentru că e un dar de la Dumnezeu suferința, dragii mei, nu este numaidecât o pedeapsă. Dar, chiar pedeapsă în sine, canonul înseamnă putința revenirii, a întoarcerii la bine.

– În anii '50, l-ați cunoscut îndeaproape pe Părintele Cleopa; chiar ați trăit retras în munți cu sfinția sa, în timpul prigoanei comuniste. De asemenea, l-ați cunoscut foarte bine și pe Părintele Paisie Olaru. Ne puteți povesti vreo întâmplare deosebită legată de acești minunați duhovnici ai neamului nostru?

– Adevărul este că totul e deosebit când e vorba de viața unor oameni ca aceștia. E adevărat că am trăit cu părintele Cleopa prin pustii. Discutam foarte mult și, în special, obiectul disputelor noastre era următoarea diferență: dânsul înclina mai mult spre o nevoință cu postiri mai adânci, cu rugăciuni și lacrimi, iar eu înclinam mai mult către o trezire; și-mi țin punctul de vedere și acum. Pentru că nu nevoința în sine este ceea ce vrea Dumnezeu de la noi, ci „inima înfrântă și smerită" și atenția de fiecare clipă, adică prezența continuă a lui Dumnezeu în viața noastră.

– Așa este, cuvioase părinte, însă nu toți avem darul unui cuget subtil și al unei învățături creștinești ce

trebuie să stea la baza acestei „treziri" ori nevoința despre care vorbea părintele Cleopa, putința de a ne recunoaște greșelile, ne este tuturor la îndemână, este – dacă vreți – mai accesibilă.

– Da, bineînțeles, dar amândouă duc la această trezire continuă, duc la iubire. Acum, fiecare merge pe calea care i se potrivește mai bine. Numai ca atunci când faci nevoință, există riscul de a simți că te-ai achitat de datorii și te culci liniștit, amăgindu-te. Trezirea însă este continuă. Se spune: „Mult a iubit, mult i se iartă".[1] Atunci când iubești, inima ta e prezentă, se trezește. Asta mă interesează pe mine, ca preot, la oameni.

Și chiar vă rog să fie o mai mare dorință de iubire adevărată! Nu o iubire difuzată și înregistrată ca atare de oameni: „Auzi, dom'le, că trebuie să iubim!". Nu! Trebuie să simți nevoia să iubești.

[1] Luca 7, 47.

Iubirea ca asemănare cu Dumnezeu după har

Ce poți să vorbești despre rugăciune, când este o taină în ființa asta atât de divină, omul pe care l-a făcut Dumnezeu?! Este extraordinară, pentru că, cum vă spun, cuprinde tot. În lupta noastră, a fiecăruia, și, sigur, luptă pe care am avut-o și eu prin păduri și prin pușcării, am putut să constat cât e de valabilă, cât e de grozavă rugăciunea în lupta cu gândurile, cu duhurile rele și cu atacurile văzute și nevăzute. Încât și astăzi recomand: „Domnule, nu te rogi cum trebuie. Zi rugăciunea asta, măi frate." Oricine ar fi el. Poate să fie un laic. Nu împiedică, știți. Că și asta s-a discutat: s-o zică toată lumea sau s-o zică numai cei avansați? Toată lumea să zică: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, păcătosul".

Puneți la inimă ce vă învăț; cum v-ați deșteptat dimineața, nu mai amânați o clipă zicând: „Să mă încălzesc olecuță", căci vă păcăliți[1], fraților, ci dintr-o dată

[1] „Singurul mijloc de a-ți petrece ziua în pace și sfințenie fără păcat, este acela de a face o rugăciune stăruitoare și foarte sinceră, de îndată ce te trezești dimineața. Această rugăciune va aduce pe Hristos în inima ta, cu Tatăl și cu Duhul Sfânt și astfel sufletul tău se va întări împotriva tuturor asalturilor celui rău. Dar va trebui să-ți păzești inima ta cu atenție." *(Sfântul Ioan de Kronstadt)*

şi repede, cu inimă arzătoare de drag, ziceţi: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul".

Pentru că ce aţi apucat să măcinaţi în coş la moara gândurilor, mai întâi la deşteptare, aceea veţi măcina toată ziua.

Rugăciunea lui Iisus este recomandată, dar trebuie precizate anumite aspecte. Mai întâi trebuie să zici. Lasă la o parte tehnica. Al doilea lucru important este să păstrezi taina. Nu faceţi ca găina: a făcut şi ea un ou şi se aude în toată curtea. Mai departe rămâne să se surprindă fiecare pe sine dacă poate să o zică cu mintea în inimă. Au încercat Sfinţii Părinţi şi au reuşit. Pe mine mă interesează la vârsta mea şi la vârsta tuturor, adică mai mică – să zică rugăciunea cu mintea. Dar e o mare greşeală să o zici cu agitaţie; cu foarte mult calm trebuie rostită. Dacă la un moment dat ai uitat, nu intra în panică; tot cu calm reîncepi să rosteşti mai departe. Dumnezeu este permanent iubitor, la El nu există poziţii: *supărat-nesupărat*. Ca o mamă care îşi vede copilul că învaţă să meargă, deşi se înclină într-o parte, totuşi e bucuroasă. Şi noi, copii fiind, Dumnezeu ne înţelege în unele absenţe. Dar nu înseamnă o absenţă spre păcat, ci că te-au furat alte probleme din viaţa de toate zilele. S-au scris pe tema asta, a rugăciunii lui Iisus, tratate întregi. Concluzia este ca să zici în felul tău. Există o înzestrare aparte de la Dumnezeu, pentru fiecare dintre noi, de a spori în rugăciune.

Mai întâi, dracul nu-ţi cunoaşte gândurile şi tu nu eşti avantajat dacă difuzezi că te rogi. Dar să zicem că dracul cu „iscusinţa" şi experienţele lui te prinde – nu ţii cont deloc. Nu-i convine ca tu să ai o legătură cu

Dumnezeu, îţi dă de lucru permanent. De aceea, este recomandat să ai mintea către Dumnezeu; dacă nu o ai, îţi dă dracul de lucru. Tu să lupţi cu calm şi împotriva acestui atac. Nu vă daţi seama cât de important este atunci când ai o problemă de rezolvat să te gândeşti cu calm asupra elementelor care-ţi dau rezultatul. Pentru că nu îl birui tu, ci îl biruie Dumnezeu. O mare greşeală este ca atunci când eşti ispitit vizibil, să-l blestemi, să dialoghezi cu el. El este bucuros că-l consideri. Trebuie desconsiderat, că nu-i o putere, e un tolerat. Roagă-te la Dumnezeu, că puterea Numelui îl goneşte: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!"

Unii pierd din calitatea rugăciunii, altora care s-au rugat cu smerită inimă, le-a venit un fel de mângâiere şi de aceea, cu părere de bine, se roagă numai să le vină mângâieri, dar este o simplă amăgire, un fel de a ne târgui şi astfel de mângâieri pot veni şi de la diavoli, că simţi falsa satisfacţie a amăgirii. Diavolii sunt bucuroşi să te ţină în starea aceasta de falsă liniştire, ca tu să rămâi insensibil faţă de adevărata mângâiere a unei rugăciuni rupte, fără interes şi fără oprire. Nu trebuie să încetăm a ne ruga măcar cu mintea. Momente de vid sau de urcuş sau coborâş se constată şi-n lumea sfinţilor, pentru smerenia lor. Dumnezeu cumpăneşte darurile cu fiecare, pentru un echilibru duhovnicesc.

Da. Şi ai să te eliberezi. Da. Putem vorbi chiar cu siguranţă despre lucrul acesta, pentru că, dacă este vorba de a fi omul lui Dumnezeu, păi numai cu Dumnezeu poţi să scapi. Fără Dumnezeu nu se poate face nimic. Sau nu-i nimic în afară de Biserică. Şi atunci putem să vorbim de lucruri mari. Că dacă reuşeşti să te ridici până la Dumnezeu, atunci poţi să spui cum au spus marii trăi-

tori: „Doamne, sunt mare ca şi Tine". Şi dacă El coboară la tine jos: „Doamne, eşti mic ca şi mine". De aceea putem să vorbim cu siguranţă despre puterea rugăciunii, lucru care dă valoarea cea mai mare omului. Care trebuie cu orice chip să facă efortul să se menţină într-o relaţie cu Dumnezeu. Vedeţi, dar şi pe o poziţie de nădejde, de nedărâmare sufletească!Nu pe poziţie de milog, să ceri. Pe o poziţie de o bărbăţie nemaipomenită, să ştii să rupi din tine cu orice chip. Să ştii să te pierzi ca să te poţi găsi, în sensul ca să te poţi găsi, în sensul ca să te lepezi de personalitatea omenească, să te regăseşti într-o personalitate îngerească. De fapt, mănăstirea dă această mare posibilitate. Deci cu nici un chip nu trebuie să te descurajezi. Asta e una din marile greşeli care se face de către lumea care şi-a pus sincer problema. Aceea că abandonează într-o oarecare măsură şi nu ţintesc cu orice chip la lucrurile cele mai înalte. Se mulţumesc numai cu realizări foarte mici, care de fapt nici nu sunt realizări. Pentru că dacă n-ai stăpânirea de sine, n-ai o acoperire în ceea ce eşti, nu eşti nimic. Poţi fi dărâmat. De aceea spun ce s-a mai spus. Nimic nu este pierdut atâta vreme cât credinţa este în picioare, sufletul nu abdică şi capul se ridică din nou.

– Spuneaţi mai devreme că fiecare om trebuie să se nască pe sine...

– Da. Asta este o poruncă, care priveşte pe toată lumea. Să te realizezi cu orice chip. Păi, să rămâi numai născut şi renăscut nu? În sensul acesta se renaşte, ştiţi. Adică să ştii să renunţi la ceea ce eşti şi să te înfiinţezi într-o fiinţă care linişteşte pe Dumnezeu. Bunăoară, să vă spun o întâmplare care mi-a plăcut foarte mult. A bătut unul la uşa Mântuitorului. Şi-a zis „Cine este acolo?"

„Sunt trăitorul, mare trăitor al învățăturii tale." „Nu ești pregătit, nu intri." S-a retras, s-a căit și se întreba „De ce nu m-a primit?" Era sincer, trăitor. Dar a spus: ce-i de făcut, cum să fac să intru? Și atunci și-a dat seama că era o lipsă de smerenie. Și s-a dus din nou și-a bătut. „Cine ești acolo? Cine-i acolo?" Zice: „Tu ești!", a zis ăla de afară. „Atunci intră", i s-a răspuns. Dacă tu zici că tu ești Eu, atunci intră." Și zic sfinții că Dumnezeu își adună dumnezeii. Deci, ca să poți să rezişti, trebuie să fii sincer pe o poziție de smerenie cu orice chip. Numai atunci, să știți, poți să lovești cu orice chip pe draci și numai atunci poți să stai de vorbă cu slăbiciunile tale cu orice chip. Nu te poți realiza imediat. Dar să fii mereu pe poziția de a lupta împotriva patimilor. Pentru că nu se pune problema iertării sau a neiertării, vă spuneam. Ci a vindecării cu orice chip de patimi. Da. Nu tu trebuie să fii condamnat, ci împătimirea trebuie condamnată. Și atunci, dacă sunt mereu pe poziția poruncilor lui Dumnezeu... Dumnezeu a dat o poruncă, care numai în literatură se cunoaște: „Să iubești pe vrăjmași." Ei bine, cât de mult a luptat un om să împlinească această poruncă? Care nu e un sfat, nu e o recomandare, ci este o poruncă. Și atunci, ce avem de făcut? Vedeți, la nivelul vieții, la nivelul unei zile sau al unei vieți întregi, noi să fim pe poziția că trebuie să împlinesc această poruncă. Trebuie să-i iubesc pe vrăjmași. Și începi cu diferite sisteme, de strategie sau așa, de moment, să nu mă supăr cu ăla, să-l iubesc. Ei, n-ai să poți chiar să-l iubești, dar ai să ajungi la un stadiu că nu-l mai urăști. Și, cum zic, lupta-i de o viață întreagă. Dar nu este îngăduit să stai nepăsător cu această poruncă.

Sunt multe felurile în care putem să răspundem acestei porunci. Mai întâi: Iubire, Iubire, Iubire... Iubi-

:a este criteriul de judecată al omului. Tot ce se gre-:şte împotriva iubirii este niţel încadrat la crimă. fântul Grigorie de Nazianz (Teologul) spune că: „De rice cuvânt vom da răspuns, cu atât mai mult, de ori-: cuvânt ruşinos" şi adaug eu, cu atât mai mult de rice cuvânt ucigător. Este poruncă, nu un sfat, iubi-:a de vrăjmaşi. Şi nu este o utopie. Nu este imposibil.)acă spune Hristos, e realizabil. La acest lucru trebuie i gândească lumea şi cu aceasta să înceapă. Dacă ste poruncă, înseamnă că este posibilă pentru că sun-:m înzestraţi de Dumnezeu singur, numai pentru El, u zestrea cea mai bogată. *A iubi înseamnă a îndrăzni ă te asemeni cu Dumnezeu, după har, bineînţeles.*

– Am făcut o constatare pe care o poate face orici-e. Despre acest cuvânt al Mântuitorului nu cunoaş-:m decât din literatură. Aş vrea să mă bucur foarte ıult, să văd pe cineva care începe să-şi pună proble-ıa asta serios şi să încerce să iubească pe vrăjmaşi. Iu este un lucru uşor, pentru că suntem o fire perver-tă, dar lupta care trebuie să o dăm fiecare, în fiecare lipă, este să ieşim din pervertire, să ieşim din starea egativă, să ne instalăm în ceea ce de fapt suntem.)acă ne-a făcut Dumnezeu singur, numai pentru El, şi acă ne-a răscumpărat Hristos, şi ne-a înnoit, preţuim ât preţuieşte El. Consider că nu e o îndrăzneală să orbim în felul ăsta. Pentru că iubirea lui Dumnezeu u este mărginită. Se spune că un om dăruieşte după uterea lui. Şi ce dăruieşte? Dăruieşte ceva care să ıulţumească pe celălalt şi să fie şi el mulţumit. De apt se caută banul cel mai mic pentru a scăpa de cel are întinde mâna. Dumnezeu însă nu dăruieşte lucruri ıărunte. Dăruieşte după rang şi dă toată Împărăţia .ui. Şi dacă este vorba de a fi atât de preţuiţi în punc-

ul de ajungere, trebuie să ne îngrijorăm de cele ce a pus, pe care le uităm mereu, deşi unele sunt porunci.

A spus aşa: „Fără de Mine nu veţi putea face nimic". \ spus lucrul acesta şi s-a repetat în alte rânduri: „Înrăzniţi, Eu am biruit lumea".[1] Lucrul acesta îl priveşte e fiecare dintre noi. El fiind tulpina, noi mlădiţele. Vă nchipuiţi că nu putem face absolut nimic, o răsuflare năcar, fără tulpină, fără seva Lui. În legătură cu acest cit din Scriptură, „Fără de Mine nu veţi putea face niic"[2], în anul 419 s-a făcut un Sinod local, la Cartagina, rintre obiectivele sinodului fiind şi aceasta, lumea uiînd că a spus Hristos „Fără de Mine nu puteţi face niic". Oamenii erau (şi sunt) cerbicoşi: „eu am făcut, eu ic, eu pot". Sistemul acesta, de a trăi şi de a se automulımi omul, e fals, şi omul nu-şi mai aminteşte de Dumezeu, prin egocentrism omul situându-se în centrul lururilor. Canonul 124 de la Sinodul de la Cartagina spue în legătură cu citatul Mântuitorului, „Fără de Mine nu eţi putea face nimic", şi dacă crezi că poţi ceva, „anateıa să fii". Anatema este cea mai grea pedeapsă pe care poate da Biserica. Deci, Părinţii se îngrijeau de orice uvânt al Mântuitorului, nimic din ce a spus nefiind în lus. „Tot ce ai spus Tu e adevărat, Iisuse!" Dacă se ţine ont de lucrul acesta, cel puţin cu o măsură oarecare, dar u cu nepăsare continuă, aceasta ne duce şi la marele emn de întrebare: *Cum să iubim pe vrăjmaşii noştri?* 'edeţi, la nivelul zilei sau poate chiar la nivelul vieţii, u este atât de uşor, că e firea care trebuie doborâtă cu rice chip. Şi, mi se pare, aceasta îmboldeşte mai mult ecât aceea să fiu comod cu privire la duşmani, şi „trea-

---

[1] Ioan 16, 33.

[2] Ioan 15, 5.

a lor!" Nu! *Omul să înceapă, cel puțin cu aceea să nu-i rască pe vrăjmași.* Pentru că noi suntem făcuți de umnezeu, nu numai pentru noi înșine, ci pentru întrea-a creație a lui Dumnezeu. Nu numai pentru comunitate. acă fratele tău suferă undeva, să te doară și pe tine. Ra-il nu-l poți vedea dacă nu lași să-l vadă celălalt întâi. ș putea spune, așa cum s-a spus: tragedia întregii ome-iri trebuie plânsă ca propriile tale greșeli. Dacă este așa, unci vedem ce legătură mare este între noi și creația lui umnezeu. Greșeala mare este că se izolează omul de cestea, că se retrage în sine, egoismul feroce, drac gol, iți...!

Să încerci să-i iubești pe vrăjmași. Dar cu insistență. l-ai să poți deodată. Dar ajungi în stadiul că nu-i urăști, are înseamnă că ești salvat pe scară. Nu mai ești în altă, ești pe o treaptă de scară. Din momentul în care ști pe o treaptă salvatoare, să știți că există un proces volutiv, în legătură cu următoarea treaptă, mult mai șor, pentru că nu e vorba numai de puterea ta. E vorba e harul lui Dumnezeu, dacă tu lupți și mergi. Că nu a ice, ci a mișca înseamnă a ajunge. Dai voință, iei pute-:. Altfel nu. Cu nici un chip nu ne mântuiesc marile oastre fapte bune, fără harul lui Dumnezeu. Numai la l este cu putință[1]; dar să ne găsească pe noi pe drum. eci, dacă ne găsește pe drumul acesta, gândind mereu ă ne iubim vrăjmașii, (pentru că asta e greșeala, omul ămâne bulgăre, fără simțire), mereu ne va ajuta harul lui umnezeu. Și dacă moartea te găsește în luptă, ancorat acest ideal, indiferent la ce nivel te găsește, mori iubi-or de vrăjmași. Pentru că te ajută harul lui Dumnezeu. l știe firea noastră cum arată.

[1] Marcu 10, 27.

A iubi pe vrăjmaşi e un punct central al învăţăturii :reştine care ţine de criteriul de judecată, care este lu-)irea. Trebuie să iubim. Vedeţi dumneavoastră, fiinţa ımenească, fiziologic, este o mică lume, un microcos-nos. Întreaga creaţie a lui Dumnezeu există în această iinţă. Fiecare mădular e mădularul lui Hristos. Dacă legetul acesta, cel mai mic, suferă, toate mădularele uferă cu el. Nu trebuie să ne izolăm de creaţia lui)umnezeu prin diferite alte preocupări care sunt amă-;eli egoiste. „Că eu am viaţa mea, Dumnezeul meu..." Ju! Învăţătura creştină e valabilă pentru toată lumea,)bligă pe toată lumea. Cine încearcă cu adevărat să lea atenţie mai multă la porunca aceasta, a iubirii de 'răjmaşi, să ştiţi că se găseşte angajat în idealul cel nai înalt, fericirea noastră veşnică.

Nu aceste mici dăruiri pe care le facem pe ici, pe co-ea, care nici nu ne costă şi care nu reprezintă jertfa. Şi lacă nu e jertfă, nu e lumină. Jertfa este să dai din ce ıu ai, să dai ceea ce eşti! Conceptul de mântuire creşti-ıă e jertfa. Mântuitorul făcea dreptăţi mari, învia morţi.)ar nu mântuise încă lumea. Dracul era încă puternic.)ar când s-a jertfit a ajuns la desăvârşire. Acesta a fost ıctul cu care îşi împlineşte marea îndatorire, că „pentru ıceasta M-a trimis Tatăl Meu".[1] *Mântuitorul era pe :ruce şi se văita Satana.* Până atunci dracul fugea, nu e lăsa, dar era încă tare. „Astăzi va veni judecata vrăj-naşului acestuia, a stăpânitorului lumii acesteia".[2] Aşa :ă acela care se angajează la această mare luptă, care e)osibilă cu harul lui Dumnezeu, este cu adevărat sluji-or al idealului celui mai înalt, şi se creează în noi senti-nentul Veşniciei. Nu e puţin lucru!

[1] Ioan 17, 8.
[2] Ioan 16, 11.

Dacă vezi doi oameni vrăjmăşindu-se, pentru a-i uta pe cei doi, prin propria ta viaţă, ridici celor care : vrăjmăşesc, semne de întrebare. „Ce face omul :esta de e liniştit!?", se vor întreba ei? Prin propria ta ieţuire, poţi să-l înveţi pe celălalt. Dacă eşti provoat, sau dacă, cu dibăcie, provoci discuţia, începi disuţia după stadiul în care se găseşte pregătit duhovniieşte. Cu putinţa ta de a ataca. Fără discuţie că cei din ır trebuie să se folosească de propria ta viaţă. Uite! u eram în Braşov, într-o maşină, musafir. Cel de la olan, un fiu duhovnicesc, a oprit maşina în târg. Eu m văzut jos, în faţa maşinii un obiect şi în acelaşi mp am auzit vaiete în târg. Curios, m-am apropiat de biect, să văd ce-i acolo. Când colo, era un portofel, lin cu bani. Banii mei! se plângea omul care pierduse anii. Am înţeles că găsisem banii omului. Am mers ı el şi în faţa lumii, i-am spus: „Domnule, ţi l-am găit eu. Poftim!" Cu chipul meu, cu barbă, vă închipui. Toată lumea a început să se închine şi am avut o ıare bucurie. Lumea fugea cu pomelnice după mine...)eci, numai cu mult tact putem interveni în lume. Mai ıult, prin propria noastră „dezinfectare" aducem un miros" atractiv. Dumnezeu lucrează pentru fiecare, u fiecare. Nu ne lasă ca instrumente izolate. Ne dă irtuţi, ne dă încercări. Prost e când omul e nepăsător, ăieşte de azi pe mâine, nu ştie cât de preţioasă e clia pe care o trăim. De aceea, pot să spun că orice clipă poate fi un timp şi orice suspinare poate fi o rugăiune. Mai mult decât o rugăciune de tipic sau făcută bligatoriu. Ajutăm pe alţii cu propria noastră viaţă, ıult mai mult, şi pe cei învrăjbiţi între ei îi ajutăm tot rin curăţirea noastră. Dar să ştiţi că există şi iad.)acă omul nu vrea şi nu vrea ...

Domnul Iisus Hristos stă ascuns în poruncile Sale şi, în măsura în care le împlineşti, în măsura aceea ţi se dăruieşte şi El. Şi cât de greu e să-L avem întreg, pe Stăpânul a toată făptura, în inimile noastre! Că spus este: „Fără de Mine nu puteţi face nimic!"[1] Şi Scriptura n-o putem desfiinţa şi nici împlini cu jumătăţi de măsură.

Şi atunci, dacă tu stabileşti legătura cu lumea, respectiv cu duşmanii, te găseşti, te prinzi în felul că tu te-ai renăscut, intri într-o stare superioară şi atunci dai valoare citatului care spune că „omul nu-i născut numai pentru el, ci pentru întreaga comunitate". De aceea putem spune că tragedia umanităţii trebuie trăită ca propria ta nenorocire. Din punct de vedere global răspundem, ne asumăm păcatele lumii. Dar consecinţa o trage cel care greşeşte. Te compătimesc că ţi-ai scos un ochi, dar rămâi chior în continuare. Consecinţa o suportă creştinul care nu se astâmpără[2]. Hmm! Deci lup-

---

[1] Ioan 15, 5.

[2] „S-ar putea spune deci că toţi vor învia prin unitatea naturii lor umane cu a lui Hristos. Dar nu toţi vor învia spre fericire, întrucât fericirea este o chestie de decizie personală a fiecăruia pentru comuniunea cu Hristos. *Hristos nu are în Sine toate persoanele umane, ci toată natura umană.* Dacă ar avea în Sine toate persoanele, El ar fi o pluralitate de persoane şi o pluralitate de libertăţi. Dar atunci n-ar mai fi persoane umane în afara lui Hristos. În unitatea de natură cu Hristos avem o bază pentru comuniunea uşoară cu El, dar nu avem mântuirea noastră decisă fără noi. Chiar şi păcătoşii învie în baza unităţii de natură cu Hristos, ca să poată contempla veşnic putinţa ce au avut-o de a se mântui, dar pe care nu au folosit-o, datorită libertăţii lor care a refuzat comuniunea a cărei bază li s-a dat.

Sfântul Chiril din Alexandria spune acelaşi lucru: «Raţiunea învierii trece asupra tuturor pentru Învierea Mântuitorului. Care

ta ta este să fii de părere cu Dumnezeu, Care nu doreşte să te mântuiască individual, ci cu întreaga creaţie a lui. Şi atunci tu te pui de acord cu opera lui Dumnezeu. Deci trebuie să iubeşti pe vrăjmaşi. „Doamne, fă aşa, Doamne", aşa să fie rugăciunea ta, „ca neamurile să Te iubească".

Şi sigur că s-au găsit în Ortodoxie valorile desăvârşite, liniştea trăirii credinţei tale. Numai în Ortodoxie. Altfel, sunt raţionamente şi chiar pot să spun, dacă nu se astâmpără, nici nu mai sunt alte Biserici decât Ortodoxia. Sunt guverne cu numiri clericaliste şi erezii chiar.

– Nu cumva fiecare dintre noi nu facem altceva decât să ne luptăm să ieşim dintr-o formă embrionară, să ne compunem, să construim acea faţă a lui Iisus Hristos care este în noi. Mulţi nu reuşim. Decât bucăţele.

– Bine. Ar însemna să luăm discuţia de la cap, pentru că sigur că trăim prin moştenire căderea. Dar Hristos S-a întrupat degeaba? Mai mult ne-a dat decât ne-a pierdut Adam. Ne-a dat Hristos. Ne-a dat puterea de a birui dracii, de a ne birui pe noi cu orice chip şi de a ne încadra în ceea ce de fapt a spus: „Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea". Sigur, lumea înseamnă şi lumea din tine, tu care eşti o lume mică, în care se oglindeşte o lume întreagă, o lume mare. Da. Cu orice chip în

---

ridică cu Sine toată firea omului, dar nu va folosi cu nimic pe cei iubitori de păcat. Căci ei vor fi duşi la iad primind învierea numai pentru a fi pedepsiţi. Dar ea va folosi mult celor ce s-au exercitat în viaţa aleasă, căci vor primi învierea pentru împărtăşirea de bunătăţile cele mai presus de minte»." *(Părintele Profesor Dumitru Stăniloae)*

Hristos se poate face orice. Dacă nu este Hristos, e o pierdere de vreme. Eu n-am ajuns la înălţimea lucrurilor, dar, vă rog să mă credeţi, astea îmi sunt punctele luminoase la care lupt să ajung. Dacă aveţi curiozitatea să ştiţi ceva despre mine, nu am ajuns, sunt încă foarte departe. Chiar vă spun că sunt om al iadului, dar nu mă descurajez cu nici un chip. Pentru că ştiu că mă iubeşte Dumnezeu şi ne iubeşte pe toţi, cu orice chip, oricine-am fi. Şi atunci prin El putem să nădăjduim. Da.

– Spuneam că nu toţi reuşim să construim în întregime acest chip al lui Hristos pe care îl avem în noi. Unii, nu ştiu dacă adunăm, nu-i aşa, o bucăţică, un degeţel, o bucăţică de obraz. Ca să mă exprim metaforic.

– Da. Dacă dumneavoastră recunoaşteţi că pe om l-au handicapat patimile şi l-au desfigurat, dar a rămas un obraz rumen şi curat, acesta este semnul cel dintâi că Dumnezeu ne iubeşte mai mult decât ne iubim noi înşine. Şi asta este ceea ce ne dă curaj să luptăm să ne înfrumuseţăm şi să ne rumenim întreaga fiinţă. Nu se pot primi în Împărăţia Cerurilor oameni mântuiţi ciuntiţi, handicapaţi. Toate patimile aici trebuie cu orice chip rezolvate, exterminate, spovedite, dezlegate. Că nu se poate. S-a discutat de Sfinţii Părinţi în legătură cu vindecarea patimii şi odată s-a spus „Da. Sunteţi iertaţi. Omul este iertat, dar rămâne semnul." Bine, acum, când vorbim de frumuseţea frumuseţilor, Împărăţia Cerurilor, când spunem că „veţi fi asemenea îngerilor"[1], şi acesta-i cuvântul Mântuitorului, deci cu-

---

[1] Luca 20, 36.

vânt de Dumnezeu, cum poate să fie un om cu semne? Nu se poate. Decât numai în lumea aceasta, cum zice Sfântul Ioan Gură de Aur. Nu se mai văd acele zbârcituri, semnele, în lumea cealaltă, nu. Pentru că Dumnezeu nu ne-a dat vederea în felul acesta: eram orbi şi nu ne-a pus numai un ochi ca să vedem, ci ne-a dat amândoi ochii. Adică ne-a făcut şi frumoşi. Nu numai o iertare simplă. E o uitare definitivă. Şi atunci noi suntem fiinţa creată, restaurată de Mântuitorul cu orice chip. Şi-atunci vă daţi seama că zic „O! Omule, de ţi-ai cunoaşte valoarea ta!", că preţuim cât preţuieşte El. Sigur că în împărăţia lui Dumnezeu nu putem să intrăm ciuntiţi. Dar Dumnezeu nu S-a lăsat pentru că acest chip al divinităţii din om, pe care l-a făcut Dumnezeu, nu va dispărea oricât de în neregulă ar fi omul în lumea aceasta. Nu dispare deloc. Şi-atunci aceste semne rumene care au mai rămas pe noi, acestea sunt îndemnurile care trebuie cu orice chip, care ne obligă şi ne dau posibilitatea să ne facem frumoşi. Frumos înseamnă întreg. În tot felul. Întreg înseamnă frumos şi frumos înseamnă întreg. Da. Cu spirit de fineţe...

– *Sufletul întreg...*

– Da. Sufletul întreg. Aşa cum, de fapt, v-o spun, ni l-a restaurat şi îndumnezeit Mântuitorul.

– *Şi cei care nu reuşesc în această viaţă?*

– Există stadii şi stadii. Eu spun că cineva nu se poate declara desăvârşit. Pentru că smerenia nu se cunoaşte niciodată că s-a ajuns la ea. Adică să rămâi la locul tău, ştiţi. Dar este omul vinovat, mult vinovat,

pentru faptul că stă pe loc şi nu luptă cu orice chip să se desăvârşească. Pentru că atunci când tu mişti mereu, cum spuneam, a mişca înseamnă a ajunge, te ajută harul lui Dumnezeu. Şi prin harul lui Dumnezeu ajungi. Deci vinovăţia este că tu stai pe loc. Şi asta este o vinovăţie foarte mare. Nu căderea ta e mare, ci faptul că nu te ridici. Pentru asta te va judeca. Dacă te-ai ridicat, nu te mai judecă nimeni pentru că ai căzut în adânc de ape şi de ce eşti ud. Bine că ai scăpat din adânc de ape. Deci Dumnezeu nu luptă numai să ne ierte, ci şi să ne facă frumoşi. Nimeni nu poate să intre în împărăţia lui Dumnezeu decât ca îngerii. Asta este veşnicia. Aşa. Lupta, sigur, este să ajungem la iertarea lui Dumnezeu, la harul lui Dumnezeu. Da. Nu a sta pe loc. Asta este vinovăţia oamenilor. De peste tot. Se mulţumesc numai cu un obraz rumen. Se mulţumesc să audă numai cu o ureche (cum bunăoară aud eu, fiziologic – *n.n.*). Ei, asta nu este bine. Pentru că, doamnă scumpă, Mântuitorul nu s-a răstignit numai pentru o parte de frumuseţe din noi, ci pentru totala noastră frumuseţe, pentru ca să fim cu orice chip îngeri ai pământului. Nu reuşim, dar nu stăm pe loc. Reuşim cu harul lui Dumnezeu. Niciodată nu o să ajungem să iubim pe vrăjmaşi cum trebuie, că e firea pervertită. Dar în dorinţa ta de a-i iubi cu orice chip, te ajută harul lui Dumnezeu şi la judecată tu ai să treci că ai iubit pe vrăjmaşi. Pentru că te iubeşte, pentru că ţi-a hărăzit Dumnezeu mai mult decât ai dat tu, da, te-a găsit pe drum. Şi Dumnezeu te ia de mână. Dumnezeu, fără discuţie, te îmbogăţeşte. Da. Nu există Împărăţia Cerurilor decât în întregime, nu poate să fie altfel, ştiţi. Adică un fel de „iar cere" şi pe-acolo

cu mâna întinsă „Doamne, Doamne", ştiţi, iar milogeală. Nu. Şi nu se poate, pentru că se recomandă în felul acesta: nu trebuie să ne iertăm nici cea mai mică greşeală. Nu e o asprime când vorbeşti aşa. Dar tu să fii atent la fiecare greşeală. Şi atunci luptă împotriva ei, în timp. Deci nepăsarea aceasta este iadul, care de fapt mâine, poimâine o să vadă toată lumea cât este de grav. Nu altfel. A sta nepăsător. Că repet că Dumnezeu iubeşte şi acum, iar iadul este marea durere a lui Dumnezeu. Îi iubeşte mai departe, dar iubirea asta îi biciuieşte pe cei din iad. „Ia uite ce am pierdut noi! Uite cât ne iubea de mult!" Pentru că dreptatea lui Dumnezeu îi bagă acolo. Că vă spuneam că Dumnezeu poate orice, dar un lucru nu poate: să-şi calce cuvântul. Şi El a spus: „Mergeţi în focul cel de veci"[1]. „Pentru că n-aţi ţinut cont deloc, deloc şi de dreptatea Mea. Aţi făcut ce aţi vrut, n-aţi ţinut cont că Eu vă iert în lumea aceasta" ... A zis că ne va ierta până la sfârşit. Dar nu la nesfârşit.

[1] Matei 25, 41.

Despre monahism

– *Sfântul Ioan Scărarul consideră lepădarea de lume prima treaptă a urcuşului duhovnicesc. Este necesară lepădarea de lume pentru orice creştin sau numai pentru cei ce vor să fie desăvârşiţi, după cum spune Mântuitorul: „Dacă vrei să fii desăvârşit du-te, vinde-ţi averile... şi vino de-Mi urmează Mie"?*

– Sfânta Scriptură este pentru toată lumea, cu pasaje speciale pentru monahism: „Cine lasă, tată, mamă, frate...; cine ia crucea şi-Mi urmează[1]..." e altceva. Vrei să fii desăvârşit? Atunci îţi recomandă aceste lucruri. Însă lepădarea de lume poate să fie şi în sufletul unui mirean, al unui laic, în sensul că-şi vede de mântuirea lui şi se ţine de Hristos cu orice chip. Deci şi pentru ei este valabilă lepădarea de lume, de patimi. Noi nu ne lepădăm de lume într-un sens exclusiv. Noi dorim cu orice chip ca lumea aceasta să fie ajutată de Dumnezeu şi, dacă *suntem,* ne punem în situaţia de rugători pentru lume; aceasta înseamnă că suntem alături de Hristos, *deci cândva şi undeva ne putem numi mântuitori.* Dar nu desconsiderăm lumea. *Nu există pustnicii valabile, dacă n-ai toată lumea în inima ta.* Toată lumea aceasta strigă cu orice chip: „Ajutor!"

---

[1] Luca 14, 26-27.

Dacă răsare te miri cine şi-şi asumă rolul de dăruitor al lui Hristos şi rugător pentru lume, acela este cel ce este. Aşa că lepădarea se referă şi la cei din lume. Dacă însă e vorba să schimbi locul, să schimbi nevoinţele, mentalităţile, atunci lepădarea se referă numai la monahi. Dar cuvântul e valabil şi pentru lume. Pentru că acest cuvânt al Sfântului Ioan Scărarul l-a citit multă lume laică şi s-a întrebat: „Ce fac?" Şi atunci, vrând-nevrând, s-a oprit de la anumite porniri rele. Şi nu numai atât: a vrut să se împlinească şi cu ceva bun. Şi-atunci el s-a folosit de cuvântul acesta, laic fiind.

„Du-te în lume şi vezi ce-ţi mai trebuie!", a zis Dumnezeu unuia care a întrebat: „Ce-mi mai trebuie, Doamne, ca să fiu desăvârşit?" Şi l-a trimis în lume. Şi l-a găzduit un oarecare ins, un cizmar. Cizmarul acesta l-a primit cu mare plăcere, cu mare bucurie, cizmar care câştiga ce câştiga şi împărţea banii la săraci, la biserică şi la gospodăria lui; care mergea noaptea la biserică şi, spre uimirea celui ce-l urmărea, i se deschideau uşile bisericii singure, şi el nu ştia că este urmărit. Şi era laic. Avea soţie şi copii. Faţă de curiozitatea aceasta a lumii, aş vrea să întreb: Unde se găseşte Antonie cel Mare? Unde se găsesc nevoitorii? Marii rugători unde se găsesc în împărăţia lui Dumnezeu şi unde se găseşte acesta? Vasăzică, este, mi se pare mie, deasupra multora. Şi era laic.

Sigur că Scriptura priveşte pe toată lumea. Că dacă spune: „Daţi la săraci!"[1], spune şi laicului şi ... Dacă spune: „Nu vă îngrijiţi cu ce vă veţi îmbrăca şi ce veţi mânca!"[2], se referă la toată lumea.

---

[1] Matei 25, 35-40.
[2] Matei 6, 31-32.

Aşa că, dragul meu, viaţa monahală este o viaţă cu totul deosebită, e o intrare deja în cer, cin îngeresc, iar îngerii sunt geloşi pentru că noi luptăm în trup cu nevoinţele, cu neputinţele trupeşti ca să ne menţinem o identitate îngerească. Asta e altceva Este aspectul desăvârşit. Este o recomandare desăvârşită: „Vrei să fii desăvârşit?[1] Ia crucea şi urmează-Mi Mie!"[2]; este altceva. Se ating cote înalte, în situaţia în care se ating, însă nu e o problemă raţională, ci este o problemă mai mult de afectivitate, de nebunie pentru Hristos. Şi atunci e cu totul altceva. Dar Scriptura se referă la toată lumea. Toată lumea a primit cele zece porunci. Toţi trebuie să aibă o modestie, o dragoste pentru celălalt, pentru că spus este că monahul înseamnă un creştin bun. Deci orice om, când a plecat la mănăstire era un creştin oarecare, dar a râvnit dincolo de dimensiunile omeneşti: a vrut o înfrânare, a vrut o dăruire a tuturor simţurilor numai pentru Dumnezeu.

– În ce constă lepădarea de lume?

– Tocmai în aceasta constă: să doreşti foarte mult să iei crucea şi să o porţi cum a purtat-o Mântuitorul pentru mântuirea lumii, într-o formă de nebunie pentru Hristos. Te duci acolo unde te poţi pierde ca să te poţi găsi, în sensul prefacerilor totale prin tăierea voii, care e o mare bătălie, o luptă cu Dumnezeu. Care a creat voinţa liberă, şi noi trebuie să fim împotriva acestei creaţii. A creat voinţa liberă ca să ne tăiem voinţa aceasta liberă. Şi-atunci eşti în luptă cu Dumne-

[1] Luca 18, 22.
[2] Marcu 8, 34.

zeu. Dumnezeu cere să fie biruit şi-L birui, lucru pe care nu poţi să-l faci în lume. În lume trebuie să-ţi susţii voia ta, să mergi după ordinea lucrurilor ca să păstrezi o armonie – în sat, în oraş –, dar la mănăstire eşti acolo unde te desfiinţezi ca personalitate omenească în personalitate îngerească. Şi-atunci înseamnă că tu, pierzându-te, te poţi găsi. Este cel mai mare lucru posibil când omul – creaţia lui Dumnezeu – poate fi în stare a pleca din lume în monahism, indiferent unde, în obşte sau în pădure. Aş recomanda obştea, pentru că în pădure trebuie o iscusinţă extraordinară, de tipul aceleia a Sfântului Ioan Scărarul şi a tuturor sfinţilor care au trăit în pustie. Sf. Macarie cel Mare dă ca pildă nişte călugări:

Povestit-a avva Bitinie că spunea avva Macarie: şezând eu odată în Schit, s-au pogorât doi tineri străini acolo. Unul avea barbă, iar celuilalt atunci începea să-i crească. Şi a venit la mine zicând: unde este chilia lui avva Macarie? Iar eu le-am zis: ce voiţi de la dânsul? Şi au zis: auzind noi cele despre dânsul şi despre Schit, am venit să-l vedem. Le-a zis bătrânul: eu sunt! Şi au făcut metanie zicând: aici voim să petrecem. Iar eu, văzându-i gingaşi şi ca din părinţi bogaţi, le-am zis: nu puteţi şedea aici. Şi a zis cel mai mare: dacă nu putem şedea aici, ne ducem în altă parte. Deci am zis eu în gândul meu: pentru ce îi izgonesc să se smintească. Osteneala îi va face ca ei de la sine să fugă. Şi le-a zis lor: veniţi de vă faceţi chilii, dacă puteţi! I-au zis tinerii: arată-ne loc şi ne vom face. Şi le-a dat bătrânul toporul şi o traistă plină cu pâine şi sare şi le-a arătat loc şi o piatră vârtoasă, zicând: săpaţi în piatra aceasta şi aduceţi-vă lemne din

luncă și acoperind-o, ședeți! Căci socoteam eu, zice, că se vor duce pentru osteneală. Și m-au întrebat: ce se lucrează aici? Și le-am zis: împletire de coșnițe. Și am luat zmicele de finic din luncă și le-am arătat lor începutul împletirii și cum trebuie să le coasă și le-am zis: faceți coșnițe și le dați păzitorilor și vă vor aduce pâini. Apoi m-am dus, iar ei cu răbdare toate le-au făcut, câte le-am zis lor. Și n-au mai venit la mine trei ani. Și am rămas luptându-mă cu gândul, zicând: oare ce este lucrarea lor, că n-au venit să mă întrebe de vreun gând? Cei de departe vin la mine și aceștia de aproape n-au venit, nici la alții nu s-au dus, decât la biserică tăcând ca să ia Sfânta Împărtășanie. Și m-am rugat lui Dumnezeu, postind o săptămână, să-mi arate lucrarea lor. Apoi, sculându-mă după o săptămână, m-am dus la ei să văd cum șed. Și bătând în ușă, mi s-a deschis și ei mi s-au închinat tăcând. Și făcând eu rugăciune, am șezut. Făcând semn cel mai mare celui mai mic să iasă, a șezut să împletească împletitura de coșnițe, negrăind nimic. Și în ceasul al nouălea a lovit spre semn și a venit cel mai tânăr și făcând puțină fiertură a pus masa, făcându-i semn cel mai mare. Și a pus pe masă trei pesmeți și au stat tăcând. Iar eu am zis: sculați-vă să mâncăm! Și, sculându-se, am mâncat. Și mi-au adus vasul cu apă și am băut, iar dacă s-a făcut seară, mi-au zis: te duci? Iar eu am zis: nu, ci aici voi dormi. Și mi s-a pus o rogojină de o parte și lor într-un colț de altă parte. Și au ridicat încingătorile și analavurile și s-au culcat împreună pe o rogojină înaintea mea. Iar dacă s-au culcat, m-am rugat lui Dumnezeu să-mi descopere lucrarea lor. Atunci s-a deschis acoperământul chiliei și s-a făcut

lumină ca ziua. Iar ei nu vedeau lumina. Şi când socoteau că dorm, l-a îmboldit cel mai mare pe cel mai mic în coastă şi s-au sculat amândoi şi s-au încins şi şi-au întins mâinile la cer şi eu îi vedeam, dar ei nu mă vedeau pe mine. Şi am văzut pe diavoli că veneau ca nişte muşte spre cel mai mic. Unii veneau să şadă pe gura lui, iar alţii pe ochii lui. Şi am văzut pe îngerul Domnului că ţinea sabie de foc şi îl îngrădea şi izgonea diavolii de la dânsul. Iar de cel mai mare nu puteau să se apropie. Şi către dimineaţă s-au culcat. Atunci eu m-am făcut că m-am deşteptat şi ei aşijderea. Şi a zis cel mai mare numai acest cuvânt: vrei să citim cei doisprezece psalmi? Iar eu i-am răspuns: da, să citim psalmi, câte şase stihuri şi un Aliluia. Şi la fiecare stih ieşea câte o făclie de foc din gura lui, care se suia la cer. Aşijderea şi cel mai mare, când deschidea gura şi cânta, ca o funie de foc ieşea şi ajungea până la cer. Şi eu am grăit puţin pe de rost şi, ieşind afară, le-am zis: rugaţi-vă pentru mine! Iar ei mi-au făcut metanie, tăcând. Deci am cunoscut că cel mai mare este desăvârşit, iar cu cel mai mic încă se luptă vrăjmaşul. Peste puţine zile a adormit fratele cel mai mare şi a treia zi cel mai mic. Şi când mergeau vreunii din părinţi la avva Macarie, îi lua şi-i ducea la chilia lor, zicându-le: veniţi de vedeţi mucenicia străinilor celor mici!

Vedeţi, se poate face orice. Nu trebuie glumit. Nu poţi să ajungi la măsura unora ca aceştia, dar faptul că te rupi şi pleci e foarte lăudat de Dumnezeu, paşii tăi, începutul acesta de viaţă; dar să te ţii măcar la nivelul putinţelor tale, după regula nevoinţelor, bineînţeles, fără să exagerezi, pentru că Dumnezeu ţine foarte mult la cin-

stea inimii noastre: „Atâta pot, Doamne!" „Bine! Bucură-te că ești scris în cartea cerurilor." Atâta pot, pentru că, sigur, și darurile sunt împărțite. Dar nu este permis să stăm nepăsători cu orice chip față de viața noastră, care e dată de Dumnezeu numai pentru Dumnezeu.

– Care trebuie să fie atitudinea credincioșilor față de monahi, atunci când vin la mănăstire, și, de asemenea, cum trebuie să se comporte monahii față de mirenii care se închină în mănăstire?

– Mirenii trebuie să-i cinstească pe călugări cu orice chip, pentru că sunt persoane consacrate, sfințite, binecuvântate, dăruite. Monahii trebuie să-i sfătuiască pe mireni să-și țină credința. Și unii, și alții să nu vorbească, găsind defecte colo și colo. Călugării nu sunt desăvârșiți. Sunt în devenire, sunt în formare, dar stau acolo. Cum zic unii Sfinți Părinți, mari trăitori: să mănânce cât vor, să doarmă cât vor, să bea cât vor, numai să stea acolo. Pentru că numai statul acolo este deja o nevoință. Deja el se numește călugăr. Nu stă el pe grămada de grâu și să nu ia și el câte un bob din când în când. Culege el roade dacă stă acolo. Aceștia nu pot fi numiți călugări proști, ci mai puțin nevoitori.

Dar la toată lumea i se cere un lucru categoric: să nu vorbească de rău. Pentru că aceasta este nevoință mai mare decât canonul, metaniile și toate celelalte. Nu vorbi pe fratele tău de rău, întrucât criteriul de judecată va fi iubirea. Când vorbești de rău te încadrezi la crimă. Deci unele din marile nevoințe călugărești sunt statornicia și a nu vorbi de rău.

Dacă vin mirenii, să ne bucurăm că se folosesc și ei. Dacă se poate, să se folosească mai mult de mișca-

rea ta decât de vorbele tale. Pentru că nu a zice, ci a mişca înseamnă a ajunge. Să se folosească de felul de a fi al monahilor: „Fraţilor, nu vreau să pierd timpul cu voi. Bine aţi venit la noi. Folosiţi-vă. Este slujbă. Bucuraţi-vă. Şi iertaţi-mă, că sunt în ascultare."

– Dacă trebuie şi cum trebuie să facă monahul misiune şi dacă acest lucru nu contrazice lepădarea de lume?

– Depinde ce misiune i se dă când e trimis în lume. Pentru ce e trimis în lume? Să propovăduiască, să cerşească sau altele. Nu prea sunt de calitate aceste trimiteri. Dar să se poarte cu orice chip cuviincios. În lume să se ducă peste tot cu smerenie.

Nu prea recomandăm trimiterea în lume. Aceasta a fost una din marile slăbiciuni ale monahismului nostru: să cerşească în lume, să bată din poartă în poartă. S-au folosit cei care au fost plecaţi, dar nu este o poruncă folositoare lumii. Deci, dacă se duce şi se găseşte în lume, monahul să fie cuviincios, să nu se smintească lumea.

– Se poate împlini monahul într-o mănăstire din oraş?

– Nu se pune problema, pentru că nu ne interesează unde ne găsim. Ne interesează cum ne găsim unde ne găsim. Care e lucrarea inimii noastre, care e interiorizarea noastră. Nu contează unde. Pot să fiu pe o piatră. Pot să fiu în pădure. Împărăţia Cerurilor este în noi. Bineînţeles, vei primi plata pentru că respingi toate aceste lucruri exterioare şi nu le primeşti. Pentru că

ai fost în foc şi nu te-ai ars. Da! E posibil! Sigur că da. Alungi gândurile acestea cu rugăciunea, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu cu puterea proprie. Să se ştie de la început, ca răspuns la toate întrebările: numai harul lui Dumnezeu. Să fii pregătit să primeşti harul acesta, în sensul că te smereşti, ca să prisosească harul în tine.

– Care trebuie să fie poziţia monahilor faţă de ceea ce aduce nou lumea în acest secol: televizorul, radioul, presa scrisă, calculatorul ş.a. m.d.?

– La toate monahul le dă toată atenţia posibilă, dar nu până acolo încât să-şi schimbe poziţia lui de monah, adică să depăşească ţinuta lui monahală.

Bunăoară, pe mine, un frate al meu după trup, după ce am fost călugărit şi a văzut aspectul ceremonial de acolo, a venit la chilia mea – eram la Antim – şi m-a întrebat aşa (lucru de care m-am folosit foarte mult şi e ca un răspuns la întrebarea frăţiei tale): „Părinte, am voie să mai vorbesc cu Sfinţia ta?" (El era mai mic decât mine ca ani şi nu era un învăţat; era un băiat creştin, trăitor). Şi eu i-am spus: „Ai voie, dar să ţii cont că eu nu prea am voie".

– Pentru ce motive este permisă plecarea călugărului din mănăstire?

– Mai întâi, sub nici un motiv. Numai dacă în mănăstire este o lucrare anticălugărească: curvii, certuri, bătăi, şi călugărul e expus să accepte aceste lucruri, atunci se poate duce în altă parte.

Primul lucru e să fii statornic, şi statornic fără cârtire. N-ai putut să faci multe, dar nu cârti. Pentru că un

monah e aşa de iubit de Dumnezeu, încât s-a spus într-un loc: „Cine se leagă de voi, de lumina ochilor Mei se leagă". Este foarte mare chemarea aceasta. Fiind vorba de intrarea în cer, vă daţi seama cât de bucuros este Dumnezeu. Suntem la un pas de a da dreptate cuvântului unui Sfânt Părinte, că într-o zi putem ajunge la măsura dumnezeiască. Aşa că este foarte mare lucru. Deci o poziţie de smerenie cu orice chip, fără cârtire în ascultări, ca aşezare, şi fără vorbire de rău. Aceasta e marea greşeală. Sunt convins că iadul e umplut mai mult de cei care vorbesc de rău. Şi, dacă vorbesc, se scuză: „Ce, numai eu vorbesc?" Nu. Vorbirea de rău este o crimă de care nici nu se poate pocăi, pentru că nu o recunoaşte în totalitatea ei. A vorbi de rău înseamnă a nu-i suferi pe toţi cu drag, şi nu poţi suferi dacă nu eşti smerit.

– Dar ecumenismul care ţi se impune ca ascultare?

- *Nu asculţi fără Hristos.* Numai şi numai în Adevăr asculţi. Dar te duci la mănăstire ştiind că este numai şi numai Hristos. Ascult numai acolo unde nu mi-L ia pe Hristos.

– Dar şcoala poate fi un motiv de a ieşi din mănăstire?

- Nici nu se pune problema. Şcoala nu este nimic pe lângă asta în mănăstire. *O, sancta simplicitas!* O, sfântă simplicitate! Şcoală de smerenie, dragul meu, de trăire. Fratele meu, mare mai e un om smerit. Numai cine n-a luptat cu diavolii nu ştie cât e de mare cuvântul acesta. Un om smerit, aşa cum spuneam, cât

se poate la o măsură divină, mişcă stelele, schimbă ordinea lumii. Aşa de mare este smerenia. Şi nu se poate fără asta. Nu vă speriaţi de forţa unui om smerit. Speriaţi-vă dacă smerenia nu este cu orice chip încăpută în voi. Mare e un om smerit. Chiar şi îngerii au nevoie de puterea smereniei.

– *Care este pericolul cel mai mare care-l pândeşte pe monahul ieşit din mănăstire?*

– Pericolul cel mai mare este nestatornicia. Pentru că satana este în stare să angajeze toată lumea pământului ca să nu te mai duci la mănăstire. Iar dacă te-ai dus, face tot posibilul să te scoată. Deci e prima mare greşeală. Căci, dacă te scoate din mănăstire, tu încetezi de a mai fi. Şi atunci e inutil să mai vorbim de smerenie.

– *Aşa cum i s-a întâmplat Fericitei Beatrice?*

– Această Beatrice a fost într-o mănăstire din Franţa, având ca stareţă o mătuşă a ei. Mănăstire mare, măicuţelor, nu ca pe aici pe la noi... Dar era de o frumuseţe cum nu se mai văzuse pe lume. Există nişte canoane care spun că dacă o maică are o frumuseţe mare să-i pui voal pe faţă. Nu-i pune nimeni voal şi nici nu e nimeni urât, toată lumea este frumoasă. Pentru că sunt flori, nu-i nici o floare urâtă, dar nu seamănă una cu alta. Şi i-a dat stareţa, mătuşa ei, ascultare să ude florile la Maica Domnului la catapeteasmă. Şi uda cu atât drag şi îi spunea Maicii Domnului: „Dacă îţi place cum ud eu florile, să înflorească." Şi înfloreau bobocii! Şi într-o zi un călător, un aventurier, să-i

zic, care călărea pe un cal sirep să viziteze arhitectura, că era extraordinară, a trecut pe acolo. Şi cum s-a mişcat biata fată, s-a mişcat voalul ei şi i-a văzut frumuseţea. Şi s-a aprins după ea şi-a început să vină mereu. Asta, mititica, nu ştia ce se întâmplă ... Dar într-o zi acesta a venit şi i-a spus: „Eu te iubesc." Ea a zis: „Pe mine mă iubeşte Maica Domnului." Mare greşeală: cu dracul nu se stă de vorbă. Să nu faceţi greşeala aceasta, să te aperi. Pentru că el este foarte bucuros să intre în dialog cu tine. Ignoră-l. Spune: „Doamne, iartă-mă, Doamne Iisuse Hristoase." Asta e poziţia când eşti atacat. Dacă stai de vorbă, dracul are şi el posibilitatea de a spune ceva şi atunci te încântă. Care este exemplul: chiar căderea Evei. Şi atunci ea a greşit şi el i-a spus: „Sunt catolic, sunt ca tine."

Atunci dracul a intrat în ea şi a început să se tulbure. Şi i-a spus ăla aşa de-a dreptul: „Mâine dimineaţă vreau să te iau." Şi ştiţi ce a zis ea: „Mai repede, mai repede."Era căzută. Şi acum apare un fenomen pe care-l veţi constata toţi, că frumuseţea căzută se face extrem de urâtă. Şi ăla a luat-o, a suit-o pe cal, să dispară şi ea s-a făcut atât de urâtă, încât i-a fost scârbă de ea. Dar în virtutea frumuseţii trecute a dus-o, a batjocorit-o şi a lăsat-o în lume. Şi a stat în lume săraca şapte ani, dar nu avea cu ce să trăiască, trebuia să se vândă. În Franţa legile erau aşa: o femeie desfrânată n-are dreptul la nici o judecată, n-are nici o dreptate. Şi mulţi o batjocoreau, amăgind-o că-i plătesc şi nu-i plăteau şi nu se putea apăra şi era din ce în ce mai săracă şi mai urâtă, pentru că mereu era batjocorită. Notaţi, ferească Dumnezeu de păcat! Şi în durerea asta mare în care era acolo, plânsă şi amărâtă, gândindu-se

cât de fericită era ea în dialog cu Maica Domnului, ce s-a întâmplat? Au venit pe acolo turişti, cum sunt şi pe aici, cu rucsacuri şi-au văzut-o, şi ea... Mergeau să vadă monumente istorice, că aşa era şi mănăstirea ei. Şi stând de vorbă i-au zis: „Uite, te luăm cu noi." I-au dat de mâncare şi au dus-o la mănăstire, la ea. Era cale lungă. Şi acolo, când s-a văzut ea în mănăstire, când a ajuns la poarta mănăstirii i-a fost frică să intre în mănăstire, i-a fost ruşine şi-a tot dat roată. Şi ce credeţi? Acum e acum! Săraca, când a intrat, s-a dus şi ea cu mare sfială pentru că acum se înţelepţise, era pocăită, săraca, distrusă, dar nu descurajată. Trăia în nădejdea bucuriei trecute. Şi a făcut un pas, cu capul s-a uitat către catapeteasmă şi ce credeţi că a văzut: *s-a văzut pe ea cum udă florile.*

Zice: „Eu sunt aici, cine-i aceea". Şi a mers, a mers cu sfială până a ajuns la ea şi zice: „Cine eşti?" Când se întoarce, era Maica Domnului în chipul ei. „Ai venit, Beatrice? Ţi-am ţinut locul. Aici nu ştie nimeni că ai plecat şapte ani." A mai trăit câţiva ani. Icoana ei este aşa smerită, cu un mic cuib şi un porumbel la inima ei, cuibul se vede pe-afară, cu un porumbel ce se uită spre cuib. V-a plăcut, da? Ţineţi cont de întoarcerea ei, nu de căderea ei. Iar dacă se întâmplă, nu vă descurajaţi, pentru că nici o nenorocire nu înseamnă ceva, nimic nu este pierdut atât timp cât credinţa este în picioare, cât sufletul nu abdică şi capul se ridică din nou.

– În ce fel trebuie să ia poziţie monahul faţă de anumite realităţi din lume: ateismul, francmasoneria, mişcarea New-Age, ereziile etc.?

– Să le combată, dacă se ivesc în calea lui, ca pe nişte neavenite, ca pe nişte primejdii în locuirea lumii, ca pe nişte primejdii pentru învăţătura creştină. Franc-masonii, ateii, o serie întreagă de satanişti, ereticii în general trebuie combătuţi cu orice chip, pentru că ei îl atacă pe Hristos. Spune un Sfânt Părinte cu foarte mare dreptate: „Dacă fratele tău îţi scoate ochii, degeaba te superi. Dacă îţi taie mâna, degeaba te superi. Dar dacă-L atacă pe Hristos, mânie-te tare!" Trebuie atunci să-L apărăm pe Hristos cu mânie [...]. Aceştia anulează venirea Mântuitorului în lume. Au rămas puterile cereşti îngheţate de puterea lui Dumnezeu. El vine, ia chip omenesc; cinste mare, omule, ţi-a făcut numai pentru că a luat chip omenesc. A suferit, a învăţat, a spus nişte lucruri...! N-a rămas nimic nespus. Se răstigneşte, suferă, şi ei anulează aceste lucruri? Cum fac şi sectarii. Dar pe mine nu mă sperie, nu mă îngrijorează [...]. Cine e slab să se ducă după ei. Şi să nu fie nimeni slab! Să fie prezente în noi cuvintele Mântuitorului: „Îndrăzniţi, Eu am biruit lumea!" Când a zis aşa, a spus că şi noi am biruit, nu numai El. Pentru că, odată ce suntem îmbrăcaţi în Duhul lui Hristos şi suntem răscumpăraţi de El, preţuim cât preţuieşte El.

Elita neamului românesc

Mai întâi de toate, cu părintele Marcu (Costică Dumitrescu) ne-am cunoscut în luptă. Ne-am împrietenit; ne-am împrietenit pentru că eram cu mare plăcere într-o jertfire, în jertfă, în lupta care ne cerea cu orice chip sânge. Era mai mărişor decât mihe cu vreo 2-3 ani, însă în luptă, în încordarea aceasta a inimii pentru ideal, nu mai contează vârsta. Contează mişcarea, eroismul, contează poziţia.

A fost foarte rezistent în suferinţe. I se spunea Fachirul, nume pe care Securitatea de pe vremea aceea, în timpul lui Carol al II-lea, i 1-a dat, pentru că suferind, suferea cu o răbdare nemaipomenită, fără vaiete.

Ne-am încurajat încontinuu; prin închisori întâlnindu-ne foarte rar, pentru că eram izolaţi. Eu eram la Zarcă, el la fel; mai puteam comunica câte ceva prin morse, prin perete. Am avut cea mai frumoasă părere de om de jertfă despre Părintele Marcu faţă de mulţi cu care eram obligaţi să ne întâlnim, să trăim, să plănuim. Nu era vorba de o negustorie în luptă. Nu era vorba de scopuri. Se jertfea fără discuţie, având în vedere marile idealuri ale omului, ale neamului, ale neamului nostru.

Eram foarte ataşaţi de numele acesta de neam. Chiar şi Căpitanul făcea foarte mult caz că neamurile vor veni toate la Judecată. Am avut o ocazie să asist la o

discuţie de oameni trăitori, legionari, în afară de închisoare. Ne spuneau ei de unde ştie Căpitanul despre neamuri. Într-adevăr, se spune în multe părţi că neamurile vor veni la Judecată şi vor fi judecate neamurile şi inşii. Deci părintele Marcu nu era un om care să fi făcut, repet, negustorie cu lupta lui.

Am plecat la mănăstire dintr-o nebunie pentru Hristos. M-am călugărit cu multă râvnă, că, dacă nebunia pentru Hristos nu există, nu poţi să rezişti. Aici te pierzi ca să te poţi regăsi, în poziţie îngerească. Nu la multă vreme a venit la mănăstire şi Părintele Marcu, la Slatina. Pe mine m-au arestat la Slatina, mănăstirea ctitorită de Alexandru Lăpuşneanu. M-au luat din biserică, unde slujeam, la două noaptea, şi m-au dus la Miliţia din Suceava. L-am auzit într-o celulă alăturată pe Părintele Marcu, era şi el arestat.

Părintele Marcu a fost arestat pentru trecutul său legionar, eu însă am fost judecat pentru că fac parte din Rugul Aprins, cât şi din Garda de Fier. M-au condamnat 40 de ani, să fie siguri că acolo voi zăcea în veci. Fără discuţie, s-a observat că ne-a apărat Dumnezeu grozav, deşi noi, din partea duşmanilor, eram mereu pe listele lor negre.

L-am vizitat ca monah, pentru că era foarte hotărât pentru Hristos; era într-o chilie alături de Părintele Cleopa, dar nu se putea mărturisi la el, pentru că Părintele Cleopa se temea.

M-a chemat printr-o scrisoare să vin să-l mărturisesc, şi m-am dus sute de kilometri, de la Techirghiol. Avea ceva tainic, nu era vinovat, el conta că ar fi făcut parte dintr-o echipă atunci când a fost omorât Armand Călinescu; a fost şi el invitat, dar nu a primit să facă parte din

echipa respectivă, el contând în lumea legionarilor de mare ţinută ca un om de jertfă. Noi doream o jertfa interioară continuă. Nu a fost vinovat. Mi-a spus că s-a discutat că aş fi făcut şi eu parte, dar nu e adevărat.

Eu i-am spus: fi liniştit, nu-i nimic, prigoanele nu s-au terminat, pentru că cine fuge de prigoană fuge de Dumnezeu, cum spune Sfântul Teodor Studitul. Şi Biserica are încă nevoie de prigoane.

Îl pomenesc cu mare drag, cu trăire, cu odihnă, a fost monah simplu. Mergea încovoiat cu un mic baston, şi se ocupa de stupii Mănăstirii Sihăstria.

Îmi amintesc că, ieşind de la părintele din chilie, pe un coridor m-a întrebat cineva despre Mişcarea Legionară, ce este. I-am spus: n-ai să pricepi, dar un lucru trebuie să înţelegi şi să te temi: patronul Mişcării Legionare este Arhanghelul Mihail şi i-am spus troparul: „Unde umbrează darul tău, Mihaile Arhanghele, de acolo se teme toată lucrarea diavolului, că nu suferă să rămână lângă lumina ta Lucifer, care a căzut din cer. De aceea ne rugăm ţie: săgeţile lui cele de foc îndreptate cu vicleşug împotriva noastră stinge-le prin mijlocirea ta, vrednicule de laudă Mihaile Arhanghele". Asta era Garda de Fier, i-am spus.

Ultima dată m-am întâlnit cu el la Aiud pe un coridor. Ne-au scos din celule pentru o conferinţă. Au început să vorbească tot dintre ai noştri, pervertiţi în cadrul reeducărilor. Era o sală mare, şi eu m-am ridicat în mijloc şi le-am spus: ce vorbiţi voi, ce ştiţi voi despre Evul Mediu, Evul Mediu a fost teocentrist, a pus pe Dumnezeu în frunte – m-am repezit la ei –, pentru nişte papi nenorociţi acuzaţi Biserica Lui Hristos şi virtuţile creştine. Aşa s-a terminat conferinţa şi m-am întâlnit cu pă-

rintele Marcu pe un coridor şi i-am spus: ai grijă le tine, nu te lăsa. Dar el a înţeles să aibă grijă să nu trădeze. I-am spus că nu mă refer la trădare, ar fi fost jignire pentru el, ci să aibă grijă de el, să nu postească aspru, dacă găseşte o bucată de pâine să o mănânce.

Nu aveai ce să cedezi, nu ne jucam cu viaţa. Aici, la Aiud, nu se mai punea problema Mişcării Legionare, vroiau să ne dărâme complet din credinţa în Hristos. Acesta a fost obiectivul lor mai înalt decât celălalt.

De Legiune s-au lepădat mulţi, dar nu erau pentru mine nişte căderi de mântuire. Mişcarea Legionară trebuia privită ca urmând întocmai învăţătura creştină. Şi aici s-a greşit mult din partea unor legionari cu uciderile, nu şi-au dat seama. Acestea au adus răzbunări şi au omorât toată elita. Aceasta nu era elita Mişcării Legionare, *era elita neamului nostru.*

Mă gândesc la o figură uriaşă: Gheorghe Clime. Era inginer silvic, l-am cunoscut şi l-am avut la mare evlavie. Când s-a pus problema Bisericii, eram de faţă, Codreanu a spus: îl fac pe Clime patriarh. Era capabil oriunde îl puneai, era grozav. Era mai în vârstă decât noi, poate şi decât Căpitanul.

Am meditat mai târziu asupra momentului, Clime era în stare de orice oriunde îl puneai. Eu sunt cleric şi văd importanţa unui patriarh în Biserică. E vorba mai întâi de toate de o trăire creştină ireproşabilă, să nu mai arunce cineva în Hristos şi în Biserica Lui pentru conduita negativă, să nu zic stângace, a conducătorului suprem.

În închisoare rugăciunea era singura hrană, singurul motiv de supravieţuire. În închisori a fost un regim de exterminare, în primul rând cu o foame *nemaiîntâl-*

nită, eram uscaţi, aşchie. M-au băgat adesea la răcitor, unde era moarte sigură. Eram într-o haină subţire şi ne băgau iarna; acolo era primejdie şi vara.

Răcitorul era o celulă frigoriferă, ciment peste tot, înaltă de cinci metri; nu aveai voie să stai jos; puteai să stai pe putina de necesităţi de la 10 seara la cinci dimineaţa; în rest trebuia să stăm în mişcare. Noi nu aveam putere nici să suflăm. Am avut momente foarte interesante acolo, aveam o curiozitate binecuvântată să văd cum iese sufletul; nu a ieşit. Ultima condamnare la răcitor a fost de şapte zile, dar m-au ţinut numai cinci, pentru că mulţi au murit. Eram controlaţi des dacă trăim.

Eram fiecare în celula noastră. Dacă era încă unul, era bine, pentru că ne mai lipeam unul de altul, ne mai încălzeam.

Sunt sigur că îngerii din ceruri erau geloşi pe noi, pentru că ei nu au această suferinţă dincolo de firea noastră.

S-au întâmplat multe lucruri, semne care sunt greu de spus. Nu se pot spune. Lucrurile acestea dacă s-au întâmplat, cel dintâi lucru pe care trebuie să-l respecţi este să nu vorbeşti, pentru că le iei toată frumuseţea duhovnicească. S-a văzut că Dumnezeu este alături de noi.

Dar nu se poate fără jertfă. Nu se poate fără cruce; asta a fost, asta o recomand şi aşa vreau cu orice chip să trăiesc. Şi cruce înseamnă să duci ce nu-ţi convine. Marea greşeală a oamenilor în lume este că nu suportă suferinţa şi nu înţeleg că este singura acţiune, singura preocupare, singura trăire împotriva a tot ce este rău de sub patronarea diavolului.

Prin Cruce a mântuit lumea Hristos. Crucea este cel mai lăudat lucru al pământului. Când Mântuitorul

era pe lacul Ghenizaret şi a spus ucenicilor Lui să ajungă la ţărm cu corabia, a început o furtună mare şi mari valuri acopereau corabia; ucenicii erau disperaţi şi au spus: „Scoală, Doamne, că pierim!”[1] Au stat valurile la porunca Mântuitorului şi le-a spus: „N-am dat eu porunca bine? Am dat-o bine, dar vroiaţi fără valuri, vroiaţi fără jertfă, vroiaţi fără cruce.”

Asta spun: cine fuge de prigoană fuge de Dumnezeu, zice şi Sfântul Teodor Studitul.

Şi repet: Biserica are nevoie de prigoane, pentru că te trezesc, te ţin prezent.

Avem pe Maica Domnului, avem înger păzitor, avem cunoştinţă mare, putem fi dumnezei după har. Orice clipă poate fi un timp grozav de important pentru mântuirea noastră şi, dacă nu trăim clipa prezentă nu o trăim nici pe următoarea, şi aşa mai departe.

Deci prezenţă continuă, nu mă refer la nevoinţe, ci să ardă inima în noi cu orice chip. E singurul timp pe care îl avem, fiind considerat cel mai mare dar de la Dumnezeu faptul că trăim.

---

[1] Matei 8, 25.

Bibliografie

Biblia, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1914.

Dario Raccanello, *Rugăciunea lui Iisus în scrierile Sfântului Vasile de la Poiana Mărului,* Editura Deisis, Sibiu, 1996.

Dumitra V. Daviti, *Amintiri despre Stareţul Sofronie de la Essex,* Mănăstirea Piatra Scrisă, 2002.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola Întâi către Corinteni,* Editura Sophia, Bucureşti, 2005.

Sfântul Ioan de Kronstadt, *Viaţa mea în Hristos,* Editura Oastea Domnului, Sibiu, 1995.

Nicolae Steinhardt, *Dăruind vei dobândi,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000.

Patericul, Alba Iulia, 1999.

Arhim. Sofronie Saharov, *Viaţa şi învăţătura Sfântului Siluan Athonitul,* Deisis, 1999.

Cuprins

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Trebuie să fim mereu preocupați de mântuirea noastră. Acesta este scopul principal, permanent, de neschimbat, de neuitat: mântuirea. Și de aceea trebuie să fugim de obiceiuri și rutină. Totul în viață trebuie să plece din această ființă a vieții noastre: inima.

E adevărat că probleme sunt multe, dar nu trebuie să dai drumul la sfoara care te leagă de cer. Dacă îți dai drumul, cazi în neant, cazi în păcat, cazi în iad. Trebuie să te ții de această sfoară orice ar fi, oricât de puternice ar fi vânturile. Ține-te cum poți, în felul tău, dar ține-te!

Părintele Arsenie Papacioc

editura Σοφία

ISBN 978-973-136-032-4

